

A. Sukamägi

kutsevaliku alused

A-30114

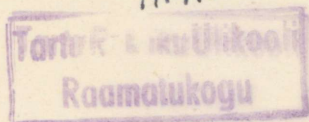
Tartu Riiklik Ülikool
Eesti NSV Haridusministeerium

A. Sukamägi
Kutsevaliku alused

Illustreerinud U. Kolik

Tartu 1969

Arh.

1195

ARHIIVKOGU

Saateks

Esimene otsustav samm elukutse valikul tuleb astuda kaheksanda klassi lõpetamisel. Et aidata seda teha teadlikumalt ja põhjendatult, on koostatud käesolev töö "Kutsevaliku alused". Selle esimene osa õpetab ennast analüüsima, teine annab ülevaate elukutsetest, kutseenõuetest ja õppimisvõimalustest. Kolmas osa tutvustab tootmise juhtimise ja töö tasustamise põhimõtteid.

"Kutsevaliku alused" on mõeldud läbitöötamiseks põhiliselt klassijuhatajatundides. Tekstis viidatud kirjandus tuleb õpilasel iseseisvalt läbi töötada. Kõikidele kutsevalikut puudutavatele küsimustele see raamat ammendavat vastust ei anna. Siit saab vaid raamistiku, mida on vaja täiendada tekstis viidatud materjali alusel. Tundmaõpitud elukutsete kohta kogutud materjalid (kirjalikud) on soovitatav säilitada kooli raamatukogus.

Käesolev õppevahend on esimene sellelaadne ning autor palub saata arvamusi ja ettepanekuid aadressil V. Kingissepa 12, TRÜ pedagoogika kateeder.

Autor

Sissejuhatus

Ja mis saab edasi ?

1. Kutsevaliku mõiste

Juba kaheksandasse klassi astudes muutub tungivamaks vajadus otsustada, kuhu minna edasi õppima. Lõpetamise järel teete sammu, mis on edaspidises elus suure tähtsusega. Käesoleval ajal vaevalt tuleb kõne alla kohe tööle minna, ilma et oleks seda tööd õppinud, selleks ette valmistanud. On vaja hakata valmistuma elukutseks.

Elukutse all mõistetakse tegevuste süsteemi, mis tugineb teatud teadmistele ja oskustele, on majanduslikult nii töötaja kui tema perekonna ekstsisteerimise aluseks ja on töötaja ühiskondliku positsiooni ja prestiiži¹ aluseks.

Näiteks treialil elukutse - see on tegevuste süsteem, milles töötaja valmistab treipingil detaile metallitükkidest. See nõuab erialaseid teadmisi ja kogemusi. Treial peab tundma treipingi, lõikeinstrumentide

¹ Prestiiži mõiste lk. 41.

ehitust ja töödeldavate metallide omadusi. Ta peab oskama töötada mitmesugustel treipinkidel, hooldada neid, teritada lõikeriistu, lugeda jooniseid.

Traktoristi-masinisti elukutse - see on tegevuste süsteem, mis on seotud peamiselt põllumajandusega. Traktorist-masinist peab hästi tundma traktorite, kombainide ja teiste põllutöömasinate ehitust ja oskama neid juhtida. Samuti peab ta oskama põllumajandusmasinaid remontida ja tundma vajalikul määral agronoomiat.

On vaja hakata valmistuma elukutseks. Olete käinud koolis juba kaheksa aastat. See aeg on tundunud küllaltki pikana. Tõeline töö võib kesta nelikümmend, viiskümmend aastat või isegi kauem. Tarvis on järele kaaluda, missugune kutse valida ja millist tööd teha need pikad aastad. Ees seisab elu tähtsaim küsimus - elukutse valik. Selle õnnestumine mõjustab suurel määral kogu elu, sest kordaminek töös ja rahulolu elus on väga tihedasti seotud. Ebaõnnestunud algust on hiljem sageli väga raske parandada.

Seda aastat tagasi oli elukutse valik palju kergem. Sel ajal oli Eesti põllumajandusmaa. Põhilised tööalad olid põllutöö, käsitöö ja kontoritöö. Valikuvõimalused olid väikesed. Vanemad pojad jätkasid enamasti isade tööd ja omandasid isa kõrval vajalikud oskused. Nooremad pojad läksid kodunt välja, neist said töölised. Naised tegelesid peamiselt koduse majapidamise ja laste kasvatamisega ning tegid käsitööd ja põllutööd.

Praegusel ajal on olukord teistsugune. Tööstus on arenenud, tegevusalad muutunud mitmekesisteks, kutseid on tuhandeid ning kutsevalik on muutunud palju keerulisemaks. Kõik noored võivad vabalt valida elukutse.

Kutsevaliku all mõistame õpilase asjatundlikku ja põhjendatud otsust tulevase elukutse valikul, mis on vastavuses õpilase võimete ja võimalustega, aga samuti ühiskonna nõuetega.

On vaja varakult hakata mõtlema, et leida endale sobiv elukutse. Selleks tuleb:

- 1) selgitada, milleks on kõige rohkem eeldusi;
- 2) tundma õppida kutsete maailma;
- 3) pöörata eriti tähelepanu sellele, milliseid omadusi nõuab üks või teine elukutse inimeselt;
- 4) tutvuda rahvamajanduses esinevate elukutsetega;
- 5) teada, kuidas valida elukutset;
- 6) teada, kuidas omandada kutset;
- 7) pöörata tähelepanu ka tootmise juhtimisele ja töö tasustamisele.

2. Kutsevalikuõpetus

Kutsevalik on raske ja keeruline probleem. Õnnestunud kutsevalik on oluline nii üksikisikule kui ka ühiskonnale. Kas tuleb see tähtis küsimus otsustada üksi või on võimalik kuskilt abi saada?

Seda, et keegi teie eest valiku teeks, ei maksa loota ja vaevalt te sellega rahule jääksite. Valik tuleb teha endal, sest igaüks hakkab ju ise valitud alal töötama. Seejuures ei tohi olla liiga iseteadlik ja enesekindel, sest sageli ei tunne me iseennast kuigi hästi. Kasulik on võtta arvesse oma vanemate, õpetajate, sõprade ja tuttavate nõuandeid. Ei maksa muutuda uhkeks, kui teid kiidetakse, et olete osav, andekas. Samuti pole põhjust solvuda, kui teile tehakse kriitilisi märkusi. Vigadest on kasulik õppida. Kuid ka väljastpoolt tulevaid arvamusi on vaja põhjalikult analüüsida ja kaaluda.

Käesolev töö ongi koostatud selleks, et teid kutsevalikul abistada. Lugege see hoolikalt läbi, koguge otsustamiseks vajalikke andmeid ja alles siis tehke valik.

Mida rohkem õpite tundma elukutseid ja nõudeid, mida esitab mingi töö tegijale, ja mida paremini õpite ennast tundma, seda rohkem on teil eeldusi elukutse leidmiseks, mis võib teid tulevikus rahuldada.

*Tehke kindlaks
oma eeldused*

1. Tööd ja kutsed on erisugused

Arvatavasti teate, mida teeb õmbleja, puusepp, liiklusinspektor või autojuht. Nende tegevused erinevad omavahel märgatavalt: õmbleja peab kogu tööpäeva istuma, puusepp teeb oma töid seistes, vähesel määral ka liikudes. Liiklusinspektor ja autojuht sõidavad päevas läbi sadu kilomeetreid.

Kõige üldisemalt võib tööalad jaotada nelja suurde rühma: 1) tehasetöö, 2) kontoritöö, 3) põllumajanduslik töö ja 4) akadeemilised tööalad.

Tehasetöö. Töö tehases toimub kogu päeva tavaliselt suurtes ruumides. Seal võib olla küllalt tugev müra, tolm ja mitmesugused lõhnad. Seoses mehhaniseerimise ja automatiseerimisega ei nõua tehasetöö tavaliselt suurt kehalist jõudu, vaid püsivat tähelepanu ja kohanemist masinatöoga. Töötaja peab sooritama kogu päeva korduvaid ühesuguseid liigutusi.

Kontoritöö. Täiesti erinev tehasetööst on töö kontoris. Töö toimub istudes. Tegevuseks on kirjutamine, arvutamine - kõik, mida on vaja teha paberimaal. Kontoritöö nõuab väikesi kehalisi võimeid, kuid eeldab head arvutamise- ja ladusat kirjaoskust, täpsust, tähelepanu. Kontoris on töövahenditeks sullepa ja paber, kirjutusmasin, arvutusmasin, arvelaud jt.

Põllumajandus. Põllumajanduslike tööde alla kuuluvad peamiselt põllul, niidul ja metsas tehtavad tööd. Peaaegu alati on töö seotud liikumisega. Tegevus on mitmekesine, kuid suurel määral mõjutatud ilmastikutingimustest. Töö toimub põhiliselt värskes õhus, mis mõjub soodustavalt inimese tervisele. Kaasajal eeldab põllumajanduslik töö üha rohkem

mitmesuguste mehhanismide kasutamist, mis muudab põllumajandusliku töö füüsiliselt tunduvalt kergemaks, kui see oli varem. Mehhanismide rakendamine nõuab aga tehnilist taipu ning oskust masinatega töötada.

Akadeemilised tööalad on sellised, mis nõuavad spetsiaalset väljaõpet ülikoolis, instituudis või teistes sellistes õppeasutustes, või alad, mis eeldavad loominguilisi võimeid kirjanduses, kunstis.

Kuna tööalad on väga mitmekesised, on ka inimestele esitatavad nõuded erinevad vastavalt tööle, mida tuleb teha.

2. Inimesed on erinevad

Inimesed on erineva pikkuse ja kehakaaluga. Igaühel on oma rüht ja kõnnak, mis on kaugelt tuntav. Naha, juuste ja silmade värvusi on loendamatu hulgal. Inimesi on nõrku ning tugevaid, haiglasti, hea ja halva nägemisvõimega. Need on inimeste kehalised erinevused.

Juba varases lapsepõlves ja edaspidi koolis ilmneb, et ühed on nobedad, agarad, teised loidud; on tundlikke ja hoolimatuid, tasase ja tugeva häälega, püsivaid (iseselsivaid) ja järeleandlikke indiviide. Need on iseloomuerinevused.

Inimesed reageerivad sündmustele erinevalt. See tuleneb kahe teguri mõjust. Pärilikkuse teel annavad vanemad lastele edasi kehalisi ja vaimseid oma-

Tehasetöö

Kontoritöö

Põllumajandus

Akadeemiline töö

Inimesed on erinevad

dusi. Teiseks teguriks on ümbritsev keskkond ning kasvatus, mis alatas muutub ja muudab meid aastast aastasse. Põhijooned saab inimene vanematelt. Päranduseks ei saada valmis iseloomujooni, teadmisi ega tarkust, vaid eeldusi ühete või teiste omaduste kujunemiseks, mingite teadmiste omandamiseks. Vanematelt päritud omadusi saame välja arendada. Võimeid, mis esinevad meis peidetud kujul, võib harjutamise teel viia meisterlikkuseni. Inimeste kodu ja keskkond avaldavad suurt mõju nende arenemisele eriti eelkoolieas ja nooremas koolieas. Suurt mõju avaldab ka kooli ning sealt saadud teadmised. Nii on keskkonna ja kasvatus mõju inimesele ja tema käitumisele vähemalt niisama suur kui vanematelt pärandatud omaduste ja joonte mõju. Erineva pärlikkuse ja erinevate elukogemuste tõttu on iga inimene ainulaadne ja omapärane. Ei leidu kahte samasugust inimest.

Tunne iseennast! Ilmneb, et tööd ja kutsed on erinevad ja ka inimesed on erisugused. Inimestel õnnestub paremini see töö ja kutse, mis vastab tema võimetele ja omadustele. Ja vastupidi, tal ei ole edu alal, milleks tal pole eeldusi.

Igal inimesel on tugevaid ja ka nõrku külgi. Enne kui tutvud kutsete maailma ja erinevate valikuvõimalustega, on vaja ennast tundma õppida. Kutsevalik nõuab enesetalitust.

3. Kehalised ehk füüsilised eeldused

Erinevad elukutsed nõuavad inimestelt erinevaid kehalisi eeldusi. Väga tähtis kutsevaliku seisukohalt on tervis. Noored, kes kannatavad tervisehäirete all, peavad arvestama, et nad ei saa töötada igal kutsealal.

Näiteks:

Tuberkuloosiga ei saa töötada õpetajana, kokana, kondiitrina, meditsiinitöötajana, krohvijana, õmblejana, maalrina, trükkijana, treialina.

Soovitav on töötada põllunduses, aianduses, metsanduses.

Südamehaigetel ei ole soovitatav töötada treialina, sepana, ehitustöölisena, käskjalana jt.

Neile on sobivad istuva eluviisiga tööd, kus tegevus on regulaarne ja rahulik.

Praegusel ajal on küll enamik tervisehäireid ravitavad, eriti noortel. Pole aga võimalik kõrvaldada eelsoodumusi ühele või teisele haigusele. Seda on tarvis silmas pidades elukutset valides.

Tervisehäireid on mitmesuguseid. Kui kannatate mõne tervisehäire all, pöörduge vastava arsti poole ning selgitage välja, millistel aladel on teil soovitatav töötada ja mida peate vältima. Osa kutseid asetab mõningatele kehalistele omadustele erilise rõhu.

Käed ja jalad. Tugevaid käsi on vaja puusepal, maakil, sepal, kingsepal jt. Sõrmede paindlikkust ja liigutuste täpsust nõuab peenmehhaaniku-, kellessepa-, masinakirjutaja-, raadiotehnikutöö, uuemasagede naiste käsitööd.

On elukutseid, mille puhul on eriti palju liikumist, nagu müüja-, ettekandja-, põllutöölisekutse. Sageli on vaja tõsta või kanda raskeid esemeid. Sellised pingutused nõuavad tugevaid ja terveid jalgu. Vastupidi, mõned tööd ei esita jalgade tugevusele kuigi suuri nõudeid (raamatu-

pidaja, õmbleja, graveerija).

Silmad, kõrvad jt. meeleorganid. Hea nägemine ja terav kuulmine on teatud kutsealadel hädavajalikud. Kellasepa-, peenmehhaanika- ja kõik täpsustööd nõuavad head nägemist ning terveid silmi.

Inimesed, kel on nõrgad, kiiresti väsivad silmad, ei sobi pagariks, kondiitriks, möldriks, sepaks, valajaks, kellasepaks, juuksuriks, õmblejaks, tikkijaks, joonestajaks jne.

Osa nägemishäireid on parandatavad prillidega. Kandes prille, võivad lühinägelikud inimesed olla õmblejad, graveerijad, trükkijad jne. Kuid nad ei saa töötada lendurite-na, kosmonautidena, tuukritena, mereväes, kõrgehitustel, raudteel.

Liiklusvahendite juhid, elektrimontöörid ja raudteel töötajad peavad suutma eristada värve.

Halva kuulmisega isikutel on raske töötada kutsealadel, kus on tarvilik kõnelda inimestega. Nad on vähe sobivad ka tööks postkontoris, samuti pole neil soovitatav töötada õpetajana, telegrafistidena, telefonistidena, juuksuritena, müüjadena, meistritena jne.

Kõrvahaiguste all kannatavad inimesed ei saa töötada seppadena, valajatena, lukkseppadena. Mõned elukutsed eeldavad head haistmist. On ka selliseid alasid, mis nõuavad head kimpimismeelt.

Vajalik on jõuda selgusele oma meeleelundite tugevuses või nõrkuses. Ühe meeleelundi nõrkuse pärast ei maksa veel kohkuda, sest on küllalt alasid, kus võite saavutada edu.

Nahk ja närvisüsteem. Mõnede tööde puhul tuleb kokku puutuda rasvade, õlide, värvide, hapete ja teiste ärritavate ainete-ga. Osa inimesi on väga tundlikud mõningate ainete suhtes. Keemiliste ainete sattumine nahale või nende sisaldus õhus võib saada haigestumise põhjuseks. Liiga tundlikel võivad tekkida lööbed, nohu, astma ning peavalud. Kui teil on huvi kutseala vastu, kus on kokkupuuteid keemiliselt ärritavate ainete-ga (näiteks keemiatööstuses), püüdke selgu-

Mittesobiv kutse

Mittesobiv kutse

sele jõuda, kas olete nende ainete suhtes tundlik.

Olenevalt närvisüsteemi tüübist on osa inimesi sobivad töötama aeglasemalt, sooritama monotoonsemat tööd. Teistele aga sobivad kiirema tempoga või vaheldusrikkad tööalad.

Mõned tööalad koormavad raskelt inimese närvisüsteemi. Sellisteks on eluohtlikud kutsed ja alad, kus on vaja töötada end tugevasti pingutades või eriti ebasoodsates töötingimustes, näiteks tuuker, lendur jt. Närvisüsteem ei talu, kui tööd või vastutust on liiga palju. Närvisüsteemi liigväsimine ilmneb peavaludena, unetusena, üldise väsimusena, ärrituvusena, eksitustena ja vigadena töös.

Mõelge!

- ▲ Kas teie kehaehitus on normaalne?
- ▲ Kas teie üldine tervislik seisukord on rahuldav?
- ▲ Kas nägemine ja kuulmine on korras?
- ▲ Kas kannatate mingisuguse haiguse või õnnetusjuhtumi tagajärgede all, mis võivad olla takistuseks elukutse valikul?
- ▲ Mida peate vältima kutsevalikul:
 - halbu ilmastikutingimusi?
 - pidevat seismist?
 - kuuma, tolmust töökohta?

- pikki ja ebaregulaarseid tööpäevi?

4. Võimed ja andekus

Kunagi ei maksa inimese kohta
enneaegu otsust teha,
keegi ei tea, missugused jõu-
varud võivad temas peituda.

L. Promet.

Vaatleme järgmist näidet.

Keemia õppimiseks kulutas

Tiiu	20 min.,	sai hindeks 4
Ene	15 min.,	sai hindeks 5
Toomas	40 min.,	sai hindeks 4
Jüri	28 min.,	sai hindeks 3
Eve	20 min.,	sai hindeks 5

Millega seletada asjaolu, et mõnedel õpilastel on head hinded, kuigi nad kulutavad vähe aega õppetööle, teised õpilased kulutavad palju aega, kuid tulemused on siiski keskpärased? Igapäevases elus kuuleme sageli selle kohta öeldavat, et see poiss või tüdruk on andekas, tal on suuremad võimed.

● Võime on isiksuse omadus, mis võimaldab mingit tööd sooritada kiirelt ja heade tulemustega.

Kui muud tingimused (ettevalmistuse aste, teadmised, vilumused, oskused, kulutatud aeg, vaimse ja füüsilise jõu kulu) on võrdsed, saavutab võimekas inimene paremaid tulemusi kui vähevõimekas.

Võimetal on suur ühiskondlik ja isiklik tähtsus. Võimed kindlustavad kiirema edasijõudmise teatud alal või töös.

Uurimustega on selgitatud, et on võimalik eristada võimete liike ja nende suurust mõõta:

1. Verbaalne e. sõnaline arusaamine - keeleliste suhete tajumine, sõnaline arusaamine, mis ilmneb sünonüümide leidmisel, taibates kiiresti sõnadega väljendatud mõtet.
2. Sõnasaajuvus - võime leida kiiresti vajalikud sõnad. Keelelised võimed on vajalikud juhtivatel töötajatel ja teenindusalal töötajatel. Vältimatu on keelelise andekuse olemasolu kirjanikel, näitlejatel, õpetajatel.
3. Numeeraalne võime avaldub arvutamisel, opereerimisel nelja põhitehtega. Hea arvutusvõime on vajalik müüjal, arvesmetnikul, statistikul, kassapidajal jt. Ladus arvutusvõime ei tähenda matemaatilist andekust.
4. Ruumiline kujutlusvõime avaldub vormide selges tajumises ja mäletamises. Näiteks masina osade koostöö mõistmine.
5. Loogiline mõtlemine, üldistamine. See on võime leida üksiknähtustes üldisi seadusi ning teha kiireid õigeid järeldusi. Mõtlemisvõime on oluline planeerijal, ökonomistil, inseneril jt.
6. Tajueristamisvõime. See on võime leida kiiresti erinevusi esemete, piltide, tähtede vahel, ka raskendatud tingimustel (riidevärvi, kunstnik, korrektor jt.).
7. Mälu - võime kiiresti omandada, täpselt säilitada ja hõlpsasti kasutada mälumaterjali (telefonist, varustaja, arst jt.).

Need seitse võimet on vajalikud enamiku keerukate elu-ülesannete lahendamisel. Nad moodustavad intelligent-
suse e. üldandekuse. See avaldub selles, et inimene võib kiiresti ja palju õppida, omandatud teadmisi rakendada uutes tingimustes, kergesti kohaneda uute olukordadega.

Iga võimet üksikult võib inimesel olla erineval määral, samuti ka üldandekust. Intelligentne inimene tuleb paremini toime igasuguste ülesannete lahendamisega.

Vastavalt sellele, missugune on võimete kombinatsioon, võib eristada järgmisi andekuse liike: 1) teoreetiline, 2) praktiline, 3) tehniline, 4) praktilis-organisatoorne jt.

Teoreetiline andekus eeldab edukat töötamist teaduslikul alal. Praktiline andekus on oluline tootmises. Tehniline andekus võimaldab aru saada mehhanismide ja masinate ehitusest ja tööst. Tehnilise andekuse olemasolu on vajalik insenerile, mehhaanikule, mehhanisaatorile jt. Ükski juhtiv töötaja, spetsialist, õpetaja ei ole edukas organisatoorsete võimeteta. Andekas organisator on teravapilguline vaatleja, mistõttu ta orienteerub olukordades ja inimestes kiiresti ja täpselt. Head organisatorit iseloomustab initsiatiiv ja iseseisvus, võime ette näha, kindlus otsustes ja visadus püstitatud plaani realiseerimisel. Abistavate omadustena esinevad niisugused iseloomujooned nagu tasakaal, peenetundelisus, tähelepanelikkus inimeste suhtes ja õiglus.

Mõningate uurijate arvates võib võimeid loendada 36 - 42. Kõik nad on olulised inimeste tööalases tegevuses, ühed ühel tööalal, teised teisel. Ühiskond vajab aga igasuguste võimetega inimesi.

Paljude inimeste hulgas on levinud arvamus, et võimed on inimesele looduse poolt antud, s.o. sünnipärased, et inimene on sünnilt kas kunstnik, matemaatik, poeet, muusik jms. Nõukogude psühholoogia ja pedagoogika ei eita sünnipäraste eelduste olemasolu, mis on tarvilikud võime avaldumiseks ja kujunemiseks. Need eeldused on inimese aju struktuuri ja funktsioonide sünnipärastes omadustes. Sageli nimetatakse neid omadusi algeteks. Siia kuuluvad näiteks hea värvimeel, nägemismälu, muusikaline kuulmine jt.

Võimed kujutavad endast loodusliku ja omandatu sulamit. Looduslikud omadused, s.o. alged arenevad inimese elutegevus-

se, kasvatus ja õpetamise käigus. Sünnipärasead alged on eelduseks edu saavutamisel teatud alal. Häid tulemusi võib saavutada aga ainult siis, kui vastaval alal tegutsetakse, harjutatakse.

Inimesest ei saa sportlast, kui ta spordiga ei tegele, ega muusikut, kui ta muusikaga ei tegele, kuigi tal selleks on eeldusi.

Sünnipärasead eelduste olemasolu või puudumise kohta ei või teha otsust kergelt. Mõnikord avalduvad võimed varakult, teinekord aga hiljem. Näiteks N. A. Rimski-Korsakovil avaldus muusikaline andekus juba 2-aastasena, W. A. Mozartil 3-aastasena, I. E. Repin hakkas joonistama 4-aastasena. A. S. Puškin kirjutas luuletusi 9-aastasena. Kuulus kunstnik M. Vrubel avastas alles 27-aastaselt enda juures kunstnikuvõimed.

Võimed avalduvad tavaliselt inimese huvides ja harrastustes. Kui tahate teada, milleks on teil võimeid, tuletage meelde, millega olete meelsasti tegelnud, mis on teid huvitanud ja millisel alal olete saavutanud edu.

Võimete arengule avaldab suurt mõju inimese suhtumine. Positiivne suhtumine nii füüsilisse kui vaimsesse töösse on võimete arendamise esmaseks tingimuseks. Väga oluline on inimese ideeline suunitlus, tema maailmavaade, mis on täielikult elus omandatav ja milles sünnipärasead eeldused ei mängi osa. Ideeline veendumus ja printsiipiaalsus suhetes muudavad inimese distsiplineerituks, sihiteadlikuks ja aktiivseks. Inimene, kellel puuduvad ideelised püüdlused, kelle elu täidavad väikesed mured ja tühised lõbustused, ei leia endas jõudu silmapaistvate tulemuste saavutamiseks teaduse, kunsti või praktilise tegevuse alal.

Millisel alal saavutaksin edu?

Igäiks tahab olla edukas, kuid kõigil see soov ei täitu. Põhiliselt saabub edu nendele, kes kasutavad oma võimeid alal, milleks neil on rohkem eeldusi. Vähe inimesi suudab teha iga tööd hästi. Igäihel on tavaliselt mingi ala,

milles ta on tugevam kui teistes. Igal inimesel on mingid võimed ühel või teisel alal, ühel vähem, teisel rohkem. Igaüks võib nad välja arendada, kui ta hoolsalt püüab. Võimeid tuleb arendada nooruses.

Kelleks on kõige õigem hakata? Kas keemikuks, treialiks, arstiks, ehitajaks? Raske on vastata. Elukutse peab igaüks ise valima. Selleks et mitte eksida, on vaja palju teada, end tunda, olla enesekriitiline.

Teatud määral võib suunda anda huvi tüüp. Kui on huvi inimestevaheliste suhete, inimeste seisundi ja vaimuelu vastu ühiskonnas, viitab see humanitaaralale.

Huvi asjade ehituse ja selle vastu, kuidas nad inimest teenivad, viib rakendusala juurde, huvi looduse vastu loodusteaduse suunas.

Tavaliselt kuuleme öeldavat: "Minul ei ole mingit erilist kalduvust." Kui aga lähemalt analüüsida, leiab igaüks mingi võime, mis on küllalt piisav mõnel kutsealal töötamiseks.

Mõelge!

- ▲ Millistes ainetes olete tugevam: keeltes, matemaatikas, bioloogias, füüsikas, käsitöös, joonestamises jt.?
 - ▲ Kas olete saavutanud edu isetegevuses?
 - ▲ Millised on teie kõige nõrgemad õppeained?
 - ▲ Milles olete saavutanud teistest paremaid tulemusi?
 - ▲ Kas olete näidanud võimet organiseerida või õpetada?
 - ▲ Millest sõltub teie edu, kas töökusest või andekusest?
- K o h a n e m i s v õ i m e .
- ▲ Kas orienteerute (kohanete) kiiresti või aeglaselt uutes olukordades (uue aine õppimisel, uute õppevahendite käsitlemisel)?
 - ▲ Millest sõltub aeglane reageerimine, kas ettevaatusest või harjunud aeglusest?

T ä h e l e p a n u .

- ▲ Kas saate kergesti koondada tähelepanu vajalikele (ekskursioonidel jm.)?
- ▲ Kas olete huvitatud kuu ühest tegevusest või vahetate neid sagedasti?

V ä s i m u s .

- ▲ Kas väsite kiiresti?
- ▲ Milles avaldub väsimus, kas töö kvaliteedi languses või töö aeglustumises?
- ▲ Kas töövõime taastub kiiresti või aeglaselt pärast puhkepausi?

L i i g u t u s e d .

- ▲ Kas liigutused automatiseeruvad kiiresti või aeglaselt?
- ▲ Kas olete suuteline koordineerima oma liigutusi?
- ▲ Kas teie liigutused on kiired või aeglased?
- ▲ Olete suuteline sooritama ettenähtud üheaegseid liigutusi nii käte kui jalgadega?

M ä l u .

- ▲ Kas õppeülesanded jäävad teile kiiresti meelde?
- ▲ Kas jääb meelde teksti sisu või õpite selle pähe?
- ▲ Kas peate õpitud kindlalt meeles?

M õ t l e m i n e .

- ▲ Kas taipate kiiresti või aeglaselt?
- ▲ Kas olete suuteline eraldama olulist ebaolulisest?
- ▲ Kas teete tavaliselt otsused iseseisvalt või võtate teiste arvamused omaks ilma kriitikata?
- ▲ Kas märkate kergesti vigu enda ja teiste juures?
- ▲ Kas olete suuteline avaldama oma mõtteid kirjalikult?

5. Harrastused

Harrastused võivad olla suunanäitajateks elukutse valikul.

Harrastuseks nimetatakse tegevust, mis on tegijale meelepärane, mille vastu ta tunneb erilist, püsivat kiindumust ja millega ta tegeleb.

Elust võib tuua arvukaid näiteid harrastustest, mis olid aluseks tulevasele kutsele. Õppige siis tundma oma harrastusi ja mõelge, millele nad võiksid vihjata.

A. Üldised harrastused. Üldisteks noorte harrastusteks on sport ja matkamine, ringides tegutsemine, postmarkide kogumine, kinoskäimine, raamatute lugemine. Teatud eale on iseloomulik pöörata erilist tähelepanu riietusele ja üldse välimusele. Mõnele meeldib väga tantsida. Kuid kõigel sellel on harva ühist tulevase kutsega, kuna nad on noorte üldised harrastused.

Täiskasvanute harrastused tavaliselt ei liitu kutsega, vaid on justkui vastukaaluks kutsetööle. Pärast tööd soovitakse lõdvestuda ja jätta kõik töösse puutuv kõrvale. Tegeldakse kas raamatute lugemisega või leitakse mõni muu tegevusala või meelelahutus, minnakse külla, kuulatakse raadiot, vaadatakse televiisorit, käiakse jahil ja kalal, tegeldakse aiandusega, kirjandusliku omaloominguga, musitseerimisega, kogutakse marke jm. Lemmikharrastusi nimetatakse ka hobiks. Hobi ei ole töö. Ta on nagu mäng. Õige puhkus ei ole istumine pehmel toolil, vaid tegevus, mis

peaks olema erinev kutsetööst. Need, kes töötavad päev läbi kontoris, peaksid vabal ajal tegelema siatööga, spordiga jms. Liikumise ja lihaste tööga seotud elukutsete puhul on vabal ajal sobiv tegelda markide kogumisega, kollektioneerimisega ja muuga. Selleks aga, et ei tekiks vaimset kängumist, on vaja lugeda populaarteaduslikku ja ilukirjandust.

Hobi võib olla seotud ka elukutsega. Näiteks sisedekoraator võib koguda vana-hiina kunstimälestisi. On väga oluline, et inimene leiaks endale mingi harrastuse, millega sisustada vabaks jäänud õhtutunnid ja kaks puhkepäeva nädalas. Huvitav tegevus hoiab inimese ergana ja töövõimelisena vanaduspäevini.

B. Kutsele viitavad harrastused.
On palju harrastusi, mis võivad vihjata tulevasele kutsele, kuid ainult püsiv harrastus võib olla suunav.

Loodusele suunatud harrastused.
Väljas jalutamine ei ole kutsele viitav harrastus. Kuid eriline huvi loomade, lindude, taimede ja õitseva looduse vastu võib olla suunavaks.

Näide:

12-aastane H. T. leidis kord põõningult imeliku klaasidega toru. Lõõs vaatas leida siit ja sealt. "Monteerida see riistapuu lahti? Aga äkki sobib ta mõneks muuks otstarbeks paremini," mõtles poiss. Järsku märkas nooruk, et läbi selle

toru vaadates paistavad kõik esemed palju suuremad kui muidu. Isegi puu otsas istuv lind oli järsku suur. Peagi pani poiss tähele, et ühel linnul on nokk ühtmoodi, teisel teistmoodi. Ka sulgede värvus oli lindudel erinev. Õnustus hankida lindude määraja ning peatselt oli selge nii ühe kui teise linna nimi, sugukond või perekond.

Pärast keskkooli lõpetamist otsustas poiss õppida bioloogiks. H. T. õppis ka muusikakoolis laulmist. Lõpetanud ülikoolis I kursuse, leidis noormees, et kahe ala õppimine läheb raskeks ning tuleb ühest loobuda. Ta andis avalduse ülikoolist lahkumiseks. Seejärel kohtas ta üht tuttavat, kellele rääkis oma kavatsusest. Tuttav arvas: "Mis Sa õige mõtled! Hääl on Sul täiesti tavaline. Otsa ega Kuusikut Sust ei saa. Pole ju mõtet olla lihtsalt tavaline laulja." Noormees läks nõrdinult koju ja hakkas seal laulma. Korterrinaaber teises toas ütles: "Jäta juba järele!" Siis lõi poiss lauljakutsele käega ning jätkas õpinguid ülikoolis. Praegu on H. T. bioloogiadoktor.

Huvi taimede kasvatamise, hooldamise ja kollektsioneerimise vastu viitab põllundusele, siandusele, bioloogiale.

Loomakasvatusele on suunavaks kiindumus loomadesse ja nende hooldamisse. Metsandusalastele kutsetele peetakse oma-seks armastust puude ning metsa vastu.

Huvi loodusteaduse vastu viitab ka meditsiinilistele kutsetele, veterinaariale.

Käsitöö ja tehnilised harrastused. Paljud tütarlapsed armastavad õmmelda, riideid valmistada, kududa, heegeldada. Poisid armastavad valmistada puust ja metallist asju. Seda liiki harrastused viitavad tööstus- ja käsitööalastele kutsetele. Elektriseadmete, lennukite ja mitmesuguste mehhanismide konstrueerimine näitab tehniliste huvide ja võime-te olemasolu.

Näide:

L. V. armastatuimaks tegevuspaigaks oli nukkude maailm. Nukud olid paljad ning neile tuli kleidid selga õmmelda. Kõik ilusamad riidetükid, mis kodus leidusid, tuli kleitideks, põlledeks, püksteks, särkideks välja lõigata ning kokku õmmelda. Samuti oli huvitav paberist nukkudega mängida, sest paberil sai ju kõike seda teha, mida riidest polnud võimalik.

Tütarlaps armastas ka lugeda. Ta luges kõike huvitavaid, mis kätte juhtus. Tuli ka muidugi tööd teha.

Koolis õppis L.V. masinakirja ja töötas hiljem masinakirjutajana. Tuli sõda. Sõjakeerises oli aga vaja osata midagi praktilisemat. Ta astus juurdelõikamiskursustele ning sai kutseliseks juurdelõikajaks.

Praegu töötab L. V. juurdelõikajana. Ta on klientide poolt tunnustatud töötaja. Oma tööga on ta rahul. "See töö on kooskõlas minu iseloomuga, alustada ja mitte lõpetada."

Näide:

K. A. lapsepõlv möödus sõjajärgsel perioodil. Mänguasju oli vähe, eriti selliseid, mis poisile oleksid meeldinud. Tuli hakata neid ise valmistama. Võimalused olid suurepärased, sest isal oli töötuba ja treipink. Seal sai valmistada igasuguseid mänguasju: püsse, lennukeid, fantastilisi

autosid. Et aga maiustuste ostmiseks raha saada, tuli teha päris tööd: käänata kette.

Kui noormees oli 14 - 15-aastane, ostis isa talle abimootoriga jalgratta. See sai üksipulgi lahti võetud ja ega kokkupanek olnudki mingi kunst.

8. klassi lõpetas K. A. kiituskirjaga. Soov oli astuda kuhugi tehnikumi, kus oleks saanud oma tehnikaalast huvi edasi arendada. Ta valis Tartu Ehitustehnikumi, kuid õppetöö keraamika ja klaasitööstuse mehhaaniliste seadmete klassis ei pakkunud siiski täit rahuldust ning pärast II kursuse edukat lõpetamist suundus K. A. Vaeküla Põllumajanduse Mehhaniseerimise Tehnikumi.

Praegu on K. A. insener-tehnoloog. Ta on 40 ratsionaliseerimissetepaneku autor, niisama palju on tal kiitusi- autasustamisi.

Kunstilised harrastused. Paljudel lastel on muusikalised harrastused. Neile meeldib laulda, mängida klaverit või mõnda muud muusikainstrumenti. Mõned lapsed armastavad deklameerida või värsse kirjutada, teised mängida näidendeis. Peaaegu igaüks on katsetanud eelmainitud aladega. Ainult siis, kui see on muutunud püsivaks tegevuseks ja on edukas, võime rääkida teatud võimest.

Edukas kunstialane tegevus (joonistamise, joonestamise alal) võib viidata ka kunsti-, keraamika-, sisedekoratsiooni-, arhitektuurialasele tööle.

J. P. oli maapoiss. Kord sõitis ema linna ja võttis poisikese kaasa. Sel ajal ei sõidetud auto ega bussiga, vaid hobusega. Jõuti Tartusse. V. Kingissepa tänaval mööduti ülikooli peahoonest. Ema laskis hobusel aeglaselt minna ja ütles: "Vaata pois, siin majas on kujud. See on kunst." Poiss vaatas ja tõesti läbi akende paistsid valged kujud. Poissi haaras imeline tunne.

Aeg möödus ja tuli hakata kirjutarkust õppima. Kui ta oli jõudnud kihelkonnakooli teise klassi, tuli kord õpetaja tundi ja ütles: "Joonistage, lapsed, Emajõgi!" Kõik asusid hoolega tööle, kuid välja ei tulnud suurt midagi. Koju tul-

nud, istus poiss laua taha ja hakkas uuesti joonistama. Parajasti juhtus sisse astuma rändkaupmees ning nähes poissi joonistamas, tuli talle appi. Rändkaupmehelt osteti ka ve-sivärvid. Pilt sai nüüd nii uhke, et pani poisigi imestama. Klassis ei olnud ühelgi teisel õpilasel sellist Emajõe puu-de ja lilledega kaldal. Sellest alates muutus joonistamine poisi lemmiktegevuseks. Praegu on J. P. tunnustatud kunst-nik.

Kirjanduslikud ja keeltealased harrastused. Edukas kir-janduslik tegevus ja huvi emakeele vastu võib juhtida sel-listele elukutsetele nagu ajakirjanik, toimetaja, kirjastu-se ja ajalehtede korrektor, õpetaja, kirjanik, lektor, raa-die- ja televisioonikommentaator, jurist, reklaamija ja tei-sed.

Huvi võõrkeelte vastu ja väljendusvõime on vajalikud tõlkijale, ekskursioonijuhile, arheoloogile, stjuardessile jt., samuti kõigile akadeemilistele kutsetele.

H. L. huvitasid raamatud, kirjandus. Kui ta oli kuuen-das klassis, kuulutas Akadeemiline Emakeele Selts välja mur-dekogumise võistluse. Poiss otsustas sellest osa võtta. Teh-tud tööd kroonis edu ja ta sai II auhinna. Samal ajal luges ta läbi eesti keele foneetika. Alates II klassist mängis ta näidendeis. Keskkoolis õppis ta lisaks koolis õpitavatele keeltele saksa ja esperanto keelt.

Praegu on H. L. tunnustatud pedagoog.

Matemaatilised harrastused. Paljude inimeste arvates ei ole meeldiv istuda laua ääres, paber ees ja arvutada. Kuid on selliseid poisse ja tüdrukuid, kes on eriliselt kiindunud arvutamisse. Väga suur tähtsus on arvutamisel kontoritöös - raamatupidajal, arvestajal, kassapidajal. Hea arvutamisoskus on vajalik insenerile, statistikule, müüjale jt.

Huvi matemaatika vastu ilmneb sageli alles keskkoolis või kõrgemas õppeasutuses. Vihjeid selleks võib esineda ka varem.

S. V. oli VI klassi poiss. Talvel koolis oli matemaatika õpikus terve hulk selliseid ülesandeid, millest kuidagi jagu ei saanud. Suvel karjas käes võttis poiss taas õpiku ning otsustas need rasked ülesanded ära lahendada. Ilmnes, et ülesanded olid vahepeal kergeks muutunud, sest õpikusse ei jäänud enam ühtegi ülesannet, mida ta poleks osanud lahendada.

Möödusid aastad täis õpinguid ja sporti. Tuli teha ot-sus, kuhu minna edasi õppima. Kõik õppeained olid huvitavad, miski ei valmistanud raskusi. Väga head õppeedukust kroonis kuldmedal. Kuid siiski rohkem kaldus huvi tehnika ja matemaatika poole. Pärast seda, kui arstlik komisjon tunnistas nägemishäire tõttu TPI-sse astumise ebasoovitavaks, otsustas S. V. astuda TRÜ Matemaatikateaduskonda. Esimesed aastad möödusid ning alles neljandal, eriti aga viiendal kursusel hakkas see ala tõeliselt huvitama. Ülikoolile järgnes aspirantuur, seejärel doktoriväitekirj.

Nimetage veel teisi harrastusi!

1.
2.
3.

Harrastustest üksi ei piisa. Võib juhtuda nii, et kui-gi huvi mingi tegevuse vastu on suur, ei ole te tegelikus töös võimeline toime tulema kutseala kõigi nõudmistega. Kui-gi olete kiindunud lennukite ehitamisse, ei ole see tagati-seks, et teist tulevikus saaks lennundusmehhaanik.

Mõelge, miks? ...

Huvi taimede vastu ei tähenda veel, et teist saaks hea agronoom.

Miks? ...

Vaja on uurida, milliseid isiklikke eeldusi on tarvis veel arvesse võtta kutsevalikul.

6. Kutsehuvi

Tee tööd ja näe vaeva,
siis tuleb ka armastus.

A. H. Tammsaare.

Kui olite väike poiss, ütlesite, et teist tuleb autojuht, lendur, meremees. Väike tüdruk unistab saada arstiks, lasteaiakasvatajakaks, müüjaks. Hiljem soovid vahelduvad palju kordi. Sageli saab kutsesoo alguse täiesti ebaolulisest seigast. Raamat, film või juhuslikult kuulnud vestlus võib anda selleks tõuke. Kui täpsemalt ei õpita tundma tööd ja oma eeldusi, võib saada raske elulise pettumuse osaliseks.

Kutsesoovi aluseks peaksid olema huvid ja võimed.

● Huvi avaldub positiivses emotsionaalses suhtumises objektisse, valmisolekus seda tähele panna ja sellega tegelda.

Huvi laad, sügavus, tugevus ja püsivus sõltuvad vaimsetest võimetest ning kalduvustest, tundmustest ja tahtejõust. Huvi võib olla juhuslik, mööduv või püsiv. Mööduv, situatsiooniline huvi tekib mingi tegevuse sooritamise protsessis ja kaob koos selle lõpuleviimisega. Püsiv huvi kujutab endast suhteliselt stabiilset joont ning on tähtis tingimus selleks, et inimese töö oleks edukas. Püsiv huvi soodustab inimese silmaringi laienemist ja teadmiste täiendamist.

Huvid kujunevad, arenevad ja muutuvad vastavalt eale ja ümbritsevale keskkonnale. Arengu tulemusena kujuneb tavaliselt üks keskne huvi, millele alluvad teised huvid. Mõnedel inimestel jäävad huvid püsivaks eluajaks, muutudes sügavamaks, laiaulatuslikumaks.

Tavaliselt on huvide kujunemine seotud võimetegega. Meid hakkab rohkem huvitama see, mis meil õnnestub.

Jõudke selgusele oma huvides! See ei olegi nii lihtne,

sest mõtisklustes tundub enamik elukutseid väga huvitavate-
na. Paremini saate oma huvisid hinnata, kui vaatate tagasi
sellele, millega olete tegelnud.

Mõelge!

- ▲ Millised õppeained huvitavad teid kõige enam?
- ▲ Kas teile meeldiks õppida mõnda elukutset, mis on seoses mõne õppeainega?
- ▲ Kas olete konstrueerinud raadioaparaate, mudel-
lennukeid või muud?
- ▲ Kas teid huvitab rohkem taimede ja loomade elu ning tegevus?
- ▲ Kas teile meeldiks töötada kutsealal, mis nõuab inimestega suhtlemist (müüja, arst, jurist, agroom, õpetaja)?
- ▲ Pakuks teile rohkem huvi töötada masinatega (asjade-
ga), mehhanismidega (töö tööstuses, põllumajanduses, laboratooriumis).

Võib juhtuda, et ei tunta huvi üldse millegi vastu. Vi-
ga ilmselt peitub teis endis. Olete pealiskaudne. Huvi tek-
kib kogemuste vahendusel. Mida rohkem loete kas mõne õppe-
aine või elukutse kohta, seda rohkem hakkate teda armasta-
ma, seda rohkem huvitute temast.

Oma ala leidmine. Eespool vaatlesime neid seiku, mil-
lele teil tuleb pöörata tähelepanu kutsevalikul. Endas sel-
gusele jõudmine ei ole kerge, kuid on vältimatu. Igal ini-
mesel on tugevad ja nõrgad küljed. On alasid, milleks te ei
sobite või sobite halvasti. Selleks et mitte pettuda, on vaja
selgitada oma nõrgad küljed ja puudused. Kindlasti on ala-
sid, milleks on teil eeldusi piisavalt. Võib-olla on kümneid
kutseid, milleks olete võimeline ja saavutate edu.

7. Iseloom

Korda tegu, saad harjumuse,
korda harjumust, saad iseloomu,
korda iseloomu, saad saatuse.

W. M. Thackeray.

Ükskõik mida inimene teeb, ta teeb seda temale omasel viisil. Käitumises ja töös peegeldub inimese iseloom. Näiteks ebaõnnestumine töös ja kaaslaste kriitika võib üht ajendada oma tegevust analüüsima ja tööd parandama, teist aga kramplikult otsima õigustusi oma ebaedule. Ta süüdistab juhusid ja tema vastu suunatud pahatahtlikkust.

Ühed meist on avalad, jutukad, seltskondlikud, teised kinnised, häbelikud, eralduvad. Esimestel on hõlpus suhelda kaasinimestega, teistel mitte. Head suhtlemisuskust on vaja kõikides töödes, mida sooritatakse koos teistega.

On inimesi, kes võivad askeldada hommikust õhtuni, tundmata väsimust või takerdumata raskustes. On ka neid, kellel hommikul on end raske käivitada, ent hakanud tööle, laabub kõik.

Erineva käitumise ja tööülesannete täitmise põhjustavad erinevad iseloomuomadused.

1. Suhtumine kollektiivisse ja teistesse inimestesse, nagu solidaarsus, kollektivism, humaansus, diskreetsus, siirus, truudus.

2. Suhtumine töösse - täpsus, hoolsus, algatusvõime, laiskus.

3. Suhtumine iseendasse - tagasihoidlikkus, enesekriitilisus, egotsentrism.

4. Tahtelist tegevust iseloomustavad otsustusvõime, sihikindlus, iseseisvus, enesevalitsemine, püsivus. Tahteomadusi nimetatakse iseloomu selgrooks.

Kõik need jooned avalduvad kindlaks kujunenud käitumis-

viisis.

Iseloom kujuneb nooruses kasvatusel ning elutingimuste mõjul, kusjuures teatud osa etendab temperament - inimese käitumise eripärasused, mis on tingitud närvisüsteemi omadustest. Väljakujunenud iseloomu on raske muuta.

Eristatakse nelja temperamenditüüpi:

koleeriline - tugev, ohjeldamatu;

sangviiniline - tugev, liikuv;

flegmaatiline - tugev, rahulik;

melanhoolne - nõrk tüüp.

Puhtaid temperamenditüüpe on väga harva. Sagedamini esinevad vahepealsed tüübid ja üleminekuvormid. Kasvatuse ja elu mõjul võivad temperamendi esialgsed omadused maskeeruda.

Temperament on kutsevaliku seisukohalt olulise tähtsusega. Inimesed, eriti lapsed, kohanevad sellise töö ja tegevusega paremini, mis vastab nende temperamendi eripärasustele.

Koleerilise temperamendiga inimene on keeviline ja tormakas. Ta liigutused on teravad, pingutatud, kooskõlastamata. Pärast vastavat treeningut muutub tegevus ladsaks. Ta valmistub kergesti mõnest üritusest, on valmis ületama ja ületabki mistahes raskusi ja takistusi teel eesmärgile. Siis tuleb aga aeg, kus jõud saab otsa ning kaob usk oma võimetesse. Kõrvaliste isikute segamine häirib koleerikute tööd, mõnikord ajab hoopis segi. Kuid pärast teatavat puhkeperioodi asub ta taas innuga tööle. Suhetes inimestega on ta järsk ja sirgjooneline. Koleeriku põhiliseks puuduseks on mitteküllaldane enesevalitsemine ning seetõttu võib ta sattuda inimestega vastuollu.

Sangviinilise temperamendiga inimene on elav ja aktiivne, eriti kui tal on huvitavat tegevust. Kui tal seda ei ole, muutub ta loiuks. Sangviinik kohaneb muutuval elutingimustega kiiresti ja leiab kergesti kontakti ümbritsevaga. Töölased vilumused kujunevad sangviinikul ruttu,

kuid ta ei talu hästi ühekülgsed, monotoonsed tööd.

F l e g m a a t i k on rahulik, alati tasakaalus, visa ja püüdlik töömees. Ta jääb rahulikuks isegi rasketes situatsioonides, valitseb kergesti meeleolusid, peab rangel kinni väljakujunenud pävakorrast ja töösüsteemist. Nende omaduste tõttu võib flegmaatilise temperamendiga inimene edukalt sooritada tööd, mis nõuab kestvaid ja süstemaatilist pingutamist. Flegmaatiku liigutused on aeglased, kuid koordineeritud. Flegmaatiku puuduseks on tema inertsus, vähene liikuvus.

M e l a n h o o l s e t t ü ü p i inimene on tagasihoidlik, erakordse emotsionaalse vastuvõtlikkusega. Uues olukorras kaotab ta harilikult pea ja tal on raskusi inimestega kontakti loomisel. Töölased kogemused kujunevad melanhoolikul aeglaselt, kuid pärast vastavat treeningut võivad ulatuda nõutavale tasemele. Rahulikus, harjumuspärasel olukorras võib melanhoolik olla hea töötaja, hästi toime tulla elu poolt seatud ülesannetega, ilmutada suurt taktitunnet. Lenduri, autojuhi, dispetšeri, operaatori töö, mis on täis ootamatusi, ei sobi melanhoolikule.

Inimese käitumine ei sõltu mitte ainult tema närvisüsteemi tüübi eripärasustest, vaid ka momendi seisundist, mis omakorda sõltub mitmesugustest olukordadest, tervisest ja teistest teguritest.

Sageli arvatakse, et võimed on kõige tähtsamad elus edasijõudmisel. Tegelik elu aga näitab, et sageli keskmiste võimete, kuid tugeva tahtejõuga, sihikindlad, püsivad, algatusvõimelised inimesed jõuavad töös ja teaduses kaugemale neist andekamatest, kuid iseloomult nõrkadest inimestest. Eduks väga oluline on õige suhtumise kujundamine töösse ja teistesse inimestesse.

Leidke iseloomule vastav töö!

Iseloomu (temperamendi) omadused mõjutavad edu erinevates elukutsetes. Kutsetega tutvumisel tuleb selgusele jõuda, milliseid iseloomujooni, temperamendi omapära nad eeldavad.

Seejärel küsige endalt, kas teil selliseid omadusi on. Arutelu on vajalik selleks, et mitte sattuda alale, kuhu te ei sobi.

Püüdke luua endast pilt sellisena, nagu olete, ärge looge pilti isikust, kellenah tahaksite end näha!

T. R. lapseõlv moodus maal. Nukkudega tütarlaps mängida eriti ei armastanud. Palju huvitavam oli nukku lahti lõigata ja vaadata, mis seal sees on. Kuid midagi peale riideräbalate (nukk oli tehtud riideräbalatest) seal sees ei olnud ja midagi erilist neist teha ka ei saanud. Kõige rohkem meeldis tütarlapsele metsas mängida ja käbidest maju ehitada.

Vanemaks saades tuli abistada vanemaid. Eriti meeldis töö mesilas, kus töötas tütarlapse isa. Tööd tuli teha turulisti ja korralikult.

Keskkoolis õppides oli võimalus valida treiali, kaubatundja või kondiitri eriala. Ekskursioonide ja filmide mõjul kaldus otsus treialikutse kasuks. Pärast keskkooli otustas tütarlaps hakata tööle omandatud kutsealal. See ei olnud aga kerge amet. Oli vaja osata lugeda jooniseid, tunda mõõte, metallide tehnoloogiat. Töö nõudis täpsust ja püsivust. Kõige raskem oli lõiketerade teritamine, ning mõnikord meelekibeduses oli tahtmine jätta kõik sinnapaika.

Praegu on T. R. tunnustatud treial. Sellest räägivad aukirjad ja kutseala parima nimetus, mis on omistatud talle rohkem kui ühel korral.

Ü. L. sündis väikeses maakeskuses. Lapseõlv moodus metsades mängides, suusatades. Kool asus kaugel. Pikk koolitee kasvatas loodusearmastust ja ka visadust. Õppimine meeldis poisile väga. Polnud ühtki õppeainet, mis oleks olnud vastumeelt. Eriti aga meeldisid reaalsained ja kirjandus. 8. - 9. ja 10. klassis luges ta innuga Nobeli preemia laureaatide. 11. klassis valmistas ta ette loengu dialektilisest materialismist ja sai selle töö eest preemia.

Majanduslik olukord oli raske ning alates varasest lapseõlvest tuli töötada. Juba 9. klassis sai poisile selgeks,

et elus tuleb omal jõul läbi lüüa.

Keakkooli lõpetas noormees kuldmedaliga. Õpingud jätkusid TRÜ Matemaatikateseduskonnas, hiljem aspirantuuris.

Praegu on Ü. L. füüsika -matemaatikadoktor.

Mõelge!

▲ Mida ühist leiata nendes kahes eluloos?

▲ Mis on nendes elulugudes erinev?

▲ Kas te sõbrunete kergesti inimestega?

▲ Kas sooviksite omandada kutset, millega saaksite abistada teisi?

▲ Kas olete suuteline mõjustama oma kaaslasi?

▲ Kas olete oma töös hoolas?

▲ Kas olete oma töös aeglane või kiire?

▲ Milllest on tingitud teie töö aeglus - püüdlikkusest või põhjalikkusest?

▲ Kas teete iseseisvalt otsuseid või kasutate kõrvalist abi?

▲ Olete püsiv, kui kohtate raskusi?

▲ Kas teile meeldib oma tööd ise planeerida või soovite, et seda teeksid teised?

▲ Kas olete taktiline?

▲ Kas olete suuteline töötama sõbralikult koos teistega?

▲ Kas valitsete end, kui ärritute?

▲ Olete suuteline kohanema sagedaste töömuutustega?

▲ Kas olete enesekriitiline?

Sageli pole kerge saada selget ettekujutust oma iseloomust. Enemik inimesi peab vajalikuks sõprade, klassikaaslaste, tuttavate abi ja nõuannet. Nad tunnevad teid hästi ja on tavaliselt küllalt siirad, et öelda oma arvamust.

Kirjutage küsimused, mis olid antud, lehele ja andke lugeda inimestele, kes teid tunnevad. Paluge, et nad kirjutaksid vastused. Kirjutage ka ise vastused. Võrrelge neid omavahel ja sellega, mida te ise kirjutate. Analüüsige

saadud vastuseid põhjalikult! (Sama võtet kasutage ka teistes peatükkides toodud küsimuste puhul.)

8. Vead enese hindamisel

Tegelikus elus võime sageli näha, et pettutakse valitud elukutses. Seda näitavad ühest õppeasutusest teise üleminek, ühelt kutsealalt teisele üleminek. Samuti võime näha, et ühed elukutsed on populaarsed, teised aga suhteliselt ebapopulaarsed.

On uuritud õpilaste kutsehuvisid.

VII klassi poisid soovivad saada põhiliselt autojuhtideks või meremeesteks.

XI klassi poisse huvitab inseneri-, füüsiku-, matemaatika- või raadiotehnikukutse.

VII klassi tütarlapsed soovivad õppida lauljateks, näitlejateks, arstideks, õpetajateks.

XI klassi tütarlapsi köidavad meditsiin, loodusteadused ja pedagoogika.

1966.a. 6,6 tuhandest keskkoolilõpetajast Eestis soo-

vis kõrgemate koolide päevastesse osakondadesse õppima minna 5127 (78%) noort, vastu võeti 2700 (41%).

1968.a. 6 tuhandest keskkoolilõpetajast soovis edasi õppima asuda 5288 (88%), vastu võeti 2988 (50%).

V. S. Semjonova ja V. N. Šubkini andmetel püüdleb liigikaudu 80% keskkoolilõpetajatest akadeemilistele aladele, vajadus on aga tunduvalt väiksem. (Eestis 1959.a. rahvaloenduse andmetel 76,3% töötas füüsilisel tööil, 23,7% vaimsel tööil.) Akadeemilistel aladel töötajate osa aja jooksul kasvab, kuid mitte nii palju. 70-ndatel aastatel jääb see alla 30%.

Selgub, et õpilased eelistavad akadeemilisi kutseid. Vähesed õpilased soovivad saada oskustöolisteks. Suure hulga keskkoolilõpetanute jäämine kõrgemate koolide uste taha võib esile kutsuda raske elulise pettumuse, põhjustada eitava suhtumise sellesse elukutsesse, mille nooruk peab valima vastu oma soovi, ja võib-olla negatiivse suhtumise töösse üldse.

Ilmneb vastuolu. Üldhariduslikus koolis võib sageli kuulda, et õpilased ei taha õppida, puuduvat huvi, motiivid. Mõnikord on ka põhjuseks võimed. Ja äkki, kui lõputun-

nistus on käes, püüab 70 - 80% noortest alale, mis nii mõnelgi oli üldhariduslikus koolis vastuolus tema huvide ja võimetega.

Elukutsed, mis omandatakse kõrgemates koolides, nõuavad inimeselt pidevat enesetäiendamist ka pärast diplomi omandamist, sest teadus ju areneb pidevalt. Ei saa olla tootmise juht, arst, õpetaja, kui pole kursis teaduse saavutustega. Igapäevases elus ei sunni keegi õppima ega anna motiive õppimiseks. Inimene peab need ise leidma. Kui puudub pidev huvi õppimise, teadmiste omandamise vastu, pole mõtet minna kõrgemasse kooli.

Millised on põhjused, mis tingivad pettumuse kutsevalikul?

1. Õpitakse tundma ainult elukutse välist külge. Ühe uurimuse andmetel asetasiid õpilased esikohale hoone, kus töökoht asub, teisena arvestasiid meeldivalt kujundatud töökohta ja siis ilusat tööriietust. Kindlasti enamik tahab töötada kaunis ruumis meeldivalt ja puhtalt riietatuna, kuid kui töö ei vasta inimese võimetele ja iseloomule, võib hiljem tulla pettumus.

Mõnikord piirdatakse ainult elukutse nimetuse tundmaõppimisega: automaatika, piimatehnoloogia, telemehhaanika. Kõlav moodne nimi tõmbab.

2. Inimest hinnatakse selle järgi, milline elukutse tal on. Näiteks kui inimene töötab kõrge prestiižiga kutsealal, suhtutakse temasse palju positiivsemalt kui siis, kui ta töötab madala prestiižiga kutsealal.

Elukutse prestiiži all mõtleme suhtumist (avalikku arvamust) ühte või teise elukutsesse selle meeldivuse ja austatavuse seisukohalt. Elukutse prestiiž on keeruline sotsiaalne nähtus, mis moodustub mitmesuguste ühiskondlik-majanduslike, tehnoloogiliste jt. faktorite toimel.

Kaasaegne tootmisprotsess mehhaniseerub ja automatiseerub ning paljudel aladel nõutakse töolistelt, kes teevad nn. "füüsilist" tööd, tunduvalt rohkem vaimset tööd kui mõningatel vaimse töö aladel. Uurimused näitavad, et tööde jaota-

mine füüsiliseks ja vaimseks tööks on väga suvaline ning sellist vahet teha enamikul juhtudel pole võimalik. Näiteks selgus, et monteerija ja treiala töö, mida peeti füüsiliseks tööks, sisaldab rohkem vaimse kui füüsilise töö elemente.

Inimese väärtust ei määra mitte see, millist tööd ta teeb, vaid inimese iseloom, tahtemadused, võimed ning see, kuidas ta täidab oma tööülesandeid, millega ta tegeleb tööst vabal ajal, kuidas ta suhtub teistesse inimestesse jne.

3. Õppeaine samastatakse elukutsega. Näiteks meeldivad noortele kirjandustunnid ning nii mõnigi soovib minna õppima kirjandust, ilma et oleks selge ettekujutus tulevases tööst. Elukutsed, mis omandatakse ülikoolis, nagu keele- ja kirjandusõpetaja, ajakirjanik, bibliograaf jt., ei ole seostatavad kujutlustega, mis saadi keskkoolis kirjandustundidest.

4. Elukutse valitakse sõprade ja tuttavate mõjul. Näiteks üks sõpradest otsustab minna õppima metsandust ning teised järgnevad talle, arvestamata huvi ja võimeid.

5. Sageli ei oska õpilased määrata, milleks on neil rohkem eeldusi. Liialt usaldatakse kutsevalikul juhuslikke huviseid, mis on muutuvad ega ole sageli kooskõlas võimetega.

6. Ei arvestata füüsilisi iseärasusi ja defekte, mis on elukutsele vastunäidustatud.

7. Mõnikord saavad noored halva mulje mingist mahajäänud tööstusettevõttest või majandist. See mulje kantakse põhjendamatu üle kogu vastavale alale.

Viljandi rajoonis valisid need noored põllumajanduslike erialasid kolm korda rohkem, kes olid pärit eesrindlikest majanditest. Ka Kalifornias valisid farmipidamise need üliõpilased, kelle muljed kodufarmist olid meeldivad.

8. Kaheksanda klassi õpilased tunnevad liiga vähe elukutseid. Läti uuriija Žukovi andmetel tuntakse elukutseid järgmiselt.

11 - 15 elukutset tundis	1,91% õpilasi
8 - 10 elukutset tundis	1,91% õpilasi
5 - 7 elukutset tundis	14,69% õpilasi
kuni 4 elukutset tundis	81,49% õpilasi

9. Õpilastel pole selge elukutse mõiste. Mitmed õpilased nimetavad elukutsesooevides jalgpallurit, laskurit, võimlejat, direktorit. Noortel on teada sportlase tegevus, on huvi spordi vastu, kuid sport pole Nõukogude Liidus siiski elukutse, välja arvatud kehalise kasvatuse õpetajad ja sporditreenerid.

10. Õpilastel pole selge mõiste "tööline". Selle mõiste all mõtlevad õpilased tavaliselt ainult abitöölist, mitte aga erialase väljaõppega kvalifitseeritud oskustöölist.

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

2. The second part of the document is a report on the work of the committee during the past year. It describes the various projects and activities that have been undertaken, and the progress that has been made. The report also includes a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee.

3. The third part of the document is a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

4. The fourth part of the document is a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

5. The fifth part of the document is a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

6. The sixth part of the document is a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

7. The seventh part of the document is a list of the names of the individuals who have been instrumental in the work of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes names such as Mr. J. H. Smith, Mr. J. B. Jones, and Mr. W. C. Brown.

1. KUTSETE MAAILM

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

Ennen kuin lähten maailman matkalle...

1. Miks inimene töötab?

Igaüks peab valima elukutse ning töötama:

- selleks, et teenida ülalpidamist. Töö on meie ühiskonnas iga inimese kohus;
- selleks, et rahuldada nii isiklikke kui ka ühiskondlikke vajadusi. Elamiseks on vaja toitu, riideid, sõidukeid jm. Seda kõike on vaja toota;
- selleks, et olla õnnelik. Isegi kui inimene ei pea teenima ülalpidamist, ta peaks töötama, sest ta on aktiivne olevus. Ta ei saa ainult istuda. Ta peab midagi tegema. Külluses on näiteid, kus inimesed, kes ei tööta, on õnnelikud;
- elukutse annab meile vastava seisundi ühiskonnas;
- kutsealane töö moodustab suures osas inimese elu sisu;
- töö annab teatava võimaluse enda isiksuse arendamiseks.

Igal inimesel on erinev füüsiliste ja vaimsete võimete kombinatsioon. Ideaalne oleks, et inimene teeks tööd, milleks tal on suuremad eeldused.

Inimesed omandavad elukutse ning asuvad tööle. Kuid ka tööperioodil inimesed õpivad, täiendavad teadmisi ning rikastuvad kogemuste varal. Vastavalt teadmiste täiendamisele, kvalifikatsioonile tõusule toimub inimeste edutamine.

Küsimusi.

1. Mõelge ja pange kirja 25 töötajat, kes töötavad selleks, et teie hommikueine oleks laual.
2. Küsige täiskasvanult:
 - Kas teie töö rahuldab teid?

- Kui teil oleks võimalus alustada uuesti, kas valiksite sama tööd?

3. Püüdke teha kindlaks, miks inimesed ei ole oma elukutsega rahul. Küsige, kus nad tegid vea.
4. Püüdke kohata ka neid, kes pidevalt vahetavad elukutset. Püüdke tuua välja, miks nad ei leia tööd, mis neid rahuldaks.
5. Leidke ka mõned isikud, kes on pidevalt ja edukalt töötanud ühel kutsealal. Kirjutage nende lühike biograafia ja võrrelge seda ülaltoodud isikute elukäiguga.

2. Kutsed on muutuvad

Pöörame ajaratast 50 aastat tagasi. Oleme maal. On hommik. Põllul künnab mees, hobune rakendatud adra ette. Laudas lüpsab peremaine käsitsi lehma. Kurnab ja seejärel jahutab piima. Jõudnud valmis, paneb piima piimanõusse. Peremees tõstab need vankrile ja algab sõit linna.

Linnatänavail on hulgaliselt talumehi hobustega sõitmas. Veerimehed sõidutavad inimesi. Ka mõni auto on tänavail liikumas. Talumehed ruttavad meiereisse, et viia sinna pii-

Enne

Nüüd

ma. Piimanõud tühjendatakse käsitsi suurde vanni. Seejärel lastakse piim läbi koorelahutaja. Koorest valmistatakse võimasinas või. Valmis või pakitakse käsitsi kastidesse. Kauplustesse viiakse piim müügile piimanõudes.

Hommik maal aastal 1969. Põllul künnavad traktorid. Kolhoosilaudas lüpstakse masinatega lehma. Piim läheb mööda torusid kurnast ja jahutajast läbi paaki. Seejärel tuleb piimatsistern. Piim imetakse voolikute kaudu tsisterni. Nüüd sõidab auto meiereisse. Mööda torusid ja voolikuid läheb piim paaki, kus see kaalutakse. Seejärel pastöriseeritakse piim pastörisaatoris ja lastakse läbi koorelahutaja. Või valmistamiseks on võimsad masinad. Või pakitakse väikestes 200-grammistesse pakkidesse vastava masina abil.

Kauplustesse saadetakse piim pudelites. Pudelid peseb, täidab ja kaanetab masin. Valmis piimatooteid hoitakse külmoones. Kõikide masinate juures seisab inimene. Ta suunab ja jälgib masinate tööd.

Toodud näitest järeldub, et aja jooksul kutsete sisu muutub. Pidevalt tekib uusi kutseid ning osa kutseid enam ei vajata. Uute kutsete tekkimise aluseks on tehnika areng, uute loodusvarade avastamine.

Mõelge!

- ▲ Milliste ametite sisu on toodud näites muutunud?
- ▲ Millised kutsed on juurde tulnud?
- ▲ Milliseid ameteid ei (ole enam) vajata enam?

Tootmisprotsessi iseloomustavad järgmised arenguetaapid: käsitöö, mehhaniseeritud töö ja automatiseeritud töö. Käsitsi tootmise puhul teostatakse kõik operatsioonid käsitsi. Käsitsi tootmise võib jaotada kaheks: käsitöö ja töö manufaktuuris. Esimene nõuab kõrget kvalifikatsiooni, mis on omandatud peamiselt kogemuse teel ning on seejuures rohkem oskus kui teoreetiline teadmine. Teine kujutab abitöölise töid, mis ei nõua kõrget kvalifikatsiooni, vaid ainult kõige lihtsamaid kogemusi ja väga väheseid teadmisi.

Mehhaniseeritud tootmise puhul sooritavad masinad ras-

kemaid operatsioone. Mehhaniseeritud töö puhul on kõige tüüpilisemaks masinal töötaja amet. Kuigi mitmesugused erialad nõuavad erinevat füüsilist jõudu ja teadmisi, on nende tööde puhul ülekaalus monotoonid ja korduvad tööoperatsioonid.

Automatiseeritud tööstuses on kaks põhilist elukutsete liini - automaadi juhtija ja abi- e. "osatööline". Automaattööpingi juhtija töö läheneb vaimse töötaja tööle. Abitöölise töö jääb manufaktuuritöötaja töö tasemele. Tulevikus jääb inimese osaks põhiliselt automaatide leiutamine, nende juhtimine ja parandamine. Idhaste jõul tehtav füüsiline töö väheneb pidevalt ja vaimse töö osa suureneb.

Kutsevalikul peeme jälgima, millistel kutsetel on tulevikku, millistel aga mitte. Silmas tuleb pidada ka ümberspetsialiseerumise vajadust, seejuures sageli oskuste ja teadmiste kõrgemale tasemele. Sellega tulevad toime esma-joones need, kes on omandanud keskhariduse.

Ühiskonnas on teatud kindel vajadus elukutsete järele. See vajadus on tingitud ühiskonna sotsiaal-ökonomilisest arengust.

Selle näiteks toome elukutsete struktuuri muutuse Nõukogude Liidus 1940.-1967.aastani.

Tabel 1

Rahvamajandusharud	Vastaval alal tööliste ja teenistujate arv protsentides 1940.aastaga võrreldes			
	1940	1950	1960	1967
Kokku	100	119	183	243
Tööstus	100	117	170	222
Enitus	100	161	318	369
Põllumajandus	100	127	264	348
Metsamajandus	100	159	127	147
Transport	100	117	178	212
Side	100	112	152	232
Kaubandus. Ühisk. toitl.	100	100,3	139	196
Tervishoid	100	136	229	301
Haridus	100	127	179	268
Teadus ja teaduslik teen.	100	197	487	787

Tuleb õppida !

Nagu näeme tabelist, on töötajate arv rahvamajanduses suurenenud erinevalt. Kõige rohkem (üle 3 korra) on suurenenud töölise ja teenistujate arv ehituses, põllumajanduses, tervishoiu alal. Üle kahe korra on suurenenud töötajate arv hariduse alal, sides, tööstuses, transpordi alal.

Vajadus kutseharidusega töötajate järele suureneb pidevalt (vt. tabel 2). Eriti suureneb vajadus mehhaanikute ja mehhanisaatorite järele.

Intensiivse ehitustegevuse tõttu vajatakse eriti ehitustöölisi. Pidevalt suureneb kaubanduse ja teenindussfääri elukutsete osatähtsus.

Tabel 2

Kvalifitseeritud töölist kasv NSV Liidu tööstuses (%)

Tööliste grupid kvalifikatsiooni järgi	Aastad		
	1927	1950	1959
Kvalifitseeritud	40,5	49,6	51,7
Vähequalifitseeritud	34,1	47,9	46,4
Mittequalifitseeritud	25,4	2,5	1,9

Järeldused: vähenevad ja kaovad kutsed, mis ei nõua erialaseid teadmisi- oskusi. Suureneb eriettevalmistust nõivate kutsete arv. Tulevikus peab iga inimene olema mingil määral spetsialist, erihariduse tähtsus tõuseb. Ei ole võimalik lihtsalt tööle minna. Tuleb õppida!

3. Rahvastiku kutsealane jagunemine

Jälgigem järgmist tabelit.

Tabel 3

Rahvaarv
(praegustes piirides, hinnangu järgi, tuhandetes)

Aastad	Aasta algul		
	Kogu rahvastik	Linnarahvastik	Maarahvas- tik
1940	1054,4	354,1	700,3
1950	1096,7	516,1	580,6
1960	1209,4	688,7	520,7
1968	1303,6	829,4	474,2

1968. aasta algul elas Eesti NSV-s 1,3 miljonit inimest. Linnaelanikkond moodustas sellest 64% (829,4 tuh. elanikku) ja maaelanikkond 36% (474,2 tuh. elanikku). Nagu tabelist näeme, on 28 aasta jooksul elanikkond suurenenud 249,2 inimese võrra. Oluline muutus on toimunud maa- ja linnaelanikkonna vahekorras. Linnaelanikkonna osatähtsus on tõusnud 34%-lt 64%-le.

Materiaalse tootmise aladel töötas 1967. aasta andmetel 78% rahvamajanduses töötavast elanikkonnast:

sealhulgas töölisi ja teenistujaid 67%,

kolhoositootmises töötavaid kolhoosnikuid 11%.

Aladel, mis pole otseselt tootmisega seotud, töötas 22% töötavast elanikkonnast,

neist 21,7% oli töölisi ja teenistujaid.

1966. aastal oli Eesti NSV-s töölisi ja teenistujaid 568,7 tuh. (kolhoositöötajad välja arvatud).

Kõrgema haridusega spetsialiste oli 35,5 tuh. ja keskharidusega spetsialiste 53,9 tuh.

Selleks et tekiks reaalne ettekujutus, millist elukut-

Tabel 4

Rahvamajanduses töötava elanikkonna jagunemine majandus-
harude järgi
(õpilaste ja sõjaväelasteta, protsentides kogusummast)

	1960	1965	1967
Kokku	100	100	100
1. Tööstus	31,5	34,3	35,2
2. Põllumajandus (välja arvatud isiklikud abimajapidamised)	25,2	19,2	17,0
3. Metsamajandus	1,1	1,1	1,2
4. Transport ja side	9,2	9,9	9,9
5. Ehitus	7,4	8,1	8,2
6. Kaubandus, ühiskondlik toit- lustamine, materiaal-tehniline varustus ja turustus, varumine	6,4	7,3	7,6
7. Elamu- ja kommunaalmajandus	3,3	3,3	3,4
8. Tervishoid, kehakultuur ja sotsiaalkindlustus	4,5	4,6	4,5
9. Haridus, teadus ja teaduse teenindamine, kunst	7,7	8,8	9,3
10. Krediidi- ja kindlustusasutused	0,3	0,3	0,3
11. Riigivalitsemisorganid ja ühis- kondlike organisatsioonide juh- tivad organid, kohtu- ja jurii- dilised asutused	2,4	2,2	2,3
12. Muud majandusharud	1,0	0,9	1,1

Tabel 5

Rahvamajanduses töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv erialade järgi

	1957	1964	1966
	(tuhandetes)		
Kõrgema haridusega spetsialiste	19,2	30,7	35,5
	(protsentides)		
insenere	22,9	27,4	28,7
agronoome, zootehnikuid, veterinaararste	8,9	9,5	8,7
arste (välja arvatud hambaarstid)	13,0	10,1	10,0
majandusteadlasi	7,3	7,5	8,2
juriste	4,1	3,7	
pedagooge, raamatukogunduse ja kultuuriala spetsialiste ning muid ülikoolide lõpetanuid teisi kõrgema haridusega spetsialiste	35,0	32,2	33,0
	8,8	9,6	11,4
	100,0	100,0	100,0
Kesk-eriharidusega spetsialiste	28,2	46,7	53,9
tehnikuid	28,1	36,6	38,5
agronoome, zootehnikuid ja veterinaartöötajaid	9,5	10,5	11,0
meditsiinitöötajaid (kaasa arvatud hambaarstid)	23,7	19,3	18,4
statistikuid, planeerijaid, juriste	10,3	13,7	10,6
	0,7	0,4	-
pedagooge, raamatukogunduse ja kultuurharidusala spetsialiste	19,2	14,1	12,3
teisi keskharidusega spetsialiste	8,5	5,4	9,2
	100,0	100,0	100,0

set oleks võimalik õppida, on kasulik tutvuda tabelitega 3 ja 4 ning pisut arvutada.

Saame järgmised tulemused:

- kõrgema haridusega spetsialistide arv suhtub töölis-
te ja teenistujate arvuusse nagu 1:16;
- keskharidusega spetsialistide arv suhtub tööliste ja
teenistujate arvuusse nagu 1:11.

Järelikult: rahvamajandus vajab kõige rohkem töölisi ja teenistujaid.

Jälgige tabelit 4.

Millistes rahvamajandusharudes töötab kõige rohkem töö-
tajaid ja kui palju (%-des)?

1. Tööstus	35,2
2. Põllumajandus	17,0
3. Transport	9,9
4. Haridus	9,3
5. Ehitus	8,2
6. Kaubandus	7,6

4. Võimalused kutsevalikuks Eesti NSV-s

Käesoleval ajal, mil liikumine on muutunud hõlpsaks, pole kutsevalik enam tingimata seotud kodukohaga. Kuid enne, kui teete otsuse kodukohast lahkumiseks, õppige tundma kodukohas esinevaid kutsealasid ja võimalusi. Sageli on lahkumise põhjuseks kutsealade puudulik tundmine, kui kodukohas on samasuguseid kutsealasid, mida minnakse otsima mujale. Osa noori järgneb sõprade eeskujule. Teised on kuulnud mujal avanevatest headest võimalustest. Kuid sageli unustatakse, et igal medalil on kaks külge.

Töö ning elukutse valikul tuleb lähtuda põhimõttest - lähedalt kaugemale. Õppige tundma, milliseid tööstusi, põllu-
majandusettevõtteid ja teisi asutusi-ettevõtteid on kodura-
joonis (linnas), kui palju seal töötab inimesi ja mis alal
nad töötavad. Võib-olla leiate sealt hoopis meeldivama ja

sobivama kutse kui mujalt.

Kui aga sobivat tööala ei leia, õppige tundma teiste rajoonide ja linnade töövõimalusi.

Kuigi kodukohas leiate kutse, mida sooviksite omandada, ei ole koolid, kus toimub väljaõpe, tavaliselt samas. Kutsehariduse omandamiseks õppige tundma koole, kus on võimalik õppida vastavat eriala.

▲ Mida on mõeldud medali kahe külje all?

▲ Millised eelised on kodukohal kutsevaliku seisukohalt?

TALLINN

Eesti Nõukogude Sotsialistliku

Vabariigi pealinn

Territoorium 150,9 km²

Eelanike arv 352,3 tuhat

Rasketööstusharudest on Tallin-

nas kõige enam arenenud masinaehitus, eriti elektroonika-tööstus ja aparaadiehitus. Tähtsal kohal linna tööstuses on ehitusmaterjalide tööstus, tselluloosi-, paberi- ja mööblitööstus. Linna keemiatööstus toodab eeskätt tarbekeemikaupu. Maardu Keemiakombinaadis toodetakse mineraalväetisi.

Tähtsamateks kergetööstusharudeks on puuvilla-, triko-taaži-, õmblus-, naha- ja jalatsitööstus. Toiduainetetöös-tuses on tähtsal kohal liha-, piima-, kala-, leiva-, saia- ja kondiitritoodete tööstus.

Tööstusettevõtteid - 105.

Tähtsamad tööstusettevõtted ja teised asutused:

Põhja Kõrgepingevõrgud

Energoremont

Tallinna Keemia ja Farmaatsia Tehas

Tööpunalipu ordenit omav Maardu Keemiakombinaat

Plastmasstoodete Tehas "Estoplast"

Plastmasstoodete vabrik "Salvo"

Kunstsarvetehased

Tarbekeemia Tootmiskoondis "Flora"

Keemiakombinaat "Orto"

Tallinna Ekskavaatoritehas

Tallinna Metallitoodete Tehas

Tööpunalipu ordenit omav Tallinna Masinaehitustehas

Tehas "Ilmarine"

Tehas "Volta"

Laevamehhaanika Tehas

Tallinna Laevaremondi Tehas

Kalinini nim. Elavhõbedaalaldajate Tehas

Tehas "Punane Ret"

Hans Pöögelmani nim. Raadiotehnika Tehas

Tehas "Metallist"

Tallinna Mõõduriistade Tehas

Tallinna Autoremonditehas nr. 1

Tehas "Eesti Kaabel"

Tallinna Kontroll-Mõõduriistade Katsetehas

Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrik

V. Kingissepa nim. Tallinna Tselluloosi- ja Paberi-
kombinaat

Tallinna Puidutöötlemise Kombinaat

Eksperimentaalne Mööblivabrik "Standard"

ETKVL Kaubandusliku Inventari Tehas

Ehitusmaterjalide ja Klaasitööstus

Ehitusmaterjalide Tehas "Männiku"

Ehitusmaterjalide Tehas "Silikaat"

Tallinna Ehituskeraamika Tehas

Pakivitoodete Tehas

Tehas "Eesti Dolomiit"

Tallinna Raudbetoontoodete Tehas

Tehas "Tarbeklass"

Õmblusvabrik "Baltika"

Vabrik "Keila"

Õmblusvabrik "Võit"
Puuviillakombinaat "Balti Manufaktuur"
Tekstiilivabrik "Punane Koit"
Trikotaažitootmiskoondis "Marat"
V. Klementi nim. Õmblusvabrik
Vabrik "Tekstiil"
Tehas "Põhjala"
Nahkjalatsikombinaat "Kommunaar"
Nahk-galanteriikombinaat "Linda"
Tallinna Juvelitehas

Kondiitritoodete Vabrik "Kalev"
Tallinna Piimatoodete Kombinaat
Tallinna Kalakombinaat
Tallinna Leivakombinaat
Tallinna Liha- ja Konservikombinaat

Trükikojad "Kommunist", "Oktoober", "Punane Täht",
"Ühiselu"

Tallinna Mere-Kaubasadam
Tallinna Mere-Kalasadam
Tallinna Traallaevastiku Baas
Tallinna Autobussipark
Tallinna Taksoautopark
Autotranspordibaasid nr.1, 16, 23, 24
Autobaasid nr. 1 ja 16
Autokolonnid nr. 3051 ja 3052
Tallinna Sõiduautode Park ja Tervishoiu Ministeeriumi
Autopark
Balti Raudtee Tallinna Veduridepoo
Balti Raudtee Tallinna Vagunidepoo
Balti Raudtee Tallinna Teedejaoskond

Tallinna Telefonivõrk
Tallinna Peapostkontor
Tallinna Kaugejasm
Tallinna Sidetehnika Eksploatatsiooniosõlm
Harju rajooni Sidesõlm

Vabariiklik Raadiokeskus

Vabariiklik Raadio- ja Televisioonikomitee

Ehitusvalitsused nr. 1, 2, 3, 4, 5, 8

Spetsialiseeritud Tööde Valitsus nr. 3 ja 6

Tallinna Mehhaniseeritud Ehituskolonn

Tallinna Remondi- ja Ehitusvalitsus

Tallinna Elamuehituse Kombinaat

Tootmiskoondis "Kooperaator"

Tallinna Kaubandusvalitsuse kauplused

Tallinna Kaubameja

Vabariikliku Raamatukaubastu kauplused

Tallinna Sööklate, Restoranide ja Kohvikute Trusti

sööklad, restoranid ja kohvikud

Teeninduskombinaat "Ühendus" jt.

Veevarustuse ja Kanalisatsiooni Trust

Tallinna Linna Haljasalade Trust

NSVL Ehituspanga Eesti Vabariiklik Kontor

NSVL Riigipanga Eesti Vabariiklik Kontor

ENSV MN Statistika Kesksvalitsus

Masinaarvutusjaam

TARTU linn

Territoorium 24,4 km²

Elanike arv 87 tuhat

Linna tööstustoodangu peamised liigid: põllutöomasinad, furgoonautod, automatiseerimisaparaadid ja -vahendid, alumiiniumnõud, saematerjalid, puitlaastplaadid, mööbel, monteeritavad raudbetoonkonstruktsioonid ja -detsillid, drenaažtorud, pudelid, villane lõng, villane riie, õmblustooted, nahkjältsid, leiva- ja saistooted, kondiitritooted, pärm, õlu, alkoholita joogid.

Tööstusettevõtteid 21.

Tähtsamad tööstusettevõtted ja asutused:

Lõuna Kõrgepingevõrgud
Tarbekeemia Tootmiskoondis "Flora" Tartu tsehh
Tartu Põllutöomasinate Tehas "Võit"
Valu- ja Mehhaanikatehas
Tallinna Metallitoodete Tehase tsehh nr. 5
Tartu Autode Remondi Katsetehas
Tartu Alumiiniumivabrik "TAV"
Tartu Aparaadiehituse Tehas
Tartu Metsakombinaat
Tartu Raudbetootoodete Tehas
Tartu Ehitusmaterjalide Tehas
Tartu Naha-Jalatsikombinaat
Õmblusvabrik "Sangar"
Tekstiilivabrik "Areng"
Nahk-galanterikombinaat "Linda" Tartu tsehh
ENSV Kunstifondi Tartu Kunstitoodete töökojad
Tartu Kammivabrik
Tartu Leivakombinaat
Tartu Piimatoodete Kombinaat
Tartu Õlletehas
Tartu Külkhoone
H. Heidemanni nimeline Trükkkäitis
Balti Raudtee Tartu Veduridepoo
Balti Raudtee Tartu Vagunijaoskond
Tartu Jõesadam
Autokolonn nr. 3053
ETKVL Autobaasi Tartu Kolonn
Tartu Autobussi- ja Paksopark
Tartu Sidetehnika Ekspluatatsioonisõlm
Tartu Rajooni Sidesõlm
Tartu Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)
Tartu Remondi-Ehitusvalitsus
Tartu Kaubandusvalitsuse kauplused
Vabariikliku Raamatukaubastu Tartu kauplused
Tartu Tarbijate Kooperatiivi kauplused

Tartu sööklad, restoranid ja kohvikud
Teeninduskombinaadid "Edu" ja "Täht"
Tartu linna Kommunaalettevõtete Kombinaat

PÄRNU linn

Territoorium 33,9 km²

Elanike arv 45,9 tuhat

Linna tööstustoodangu peamised liigid: tehnoloogilised seadmed toiduainete tööstusele, sepistamismasinaid ja pressid, saematerjalid, puitkiudplaadid, mööbel, suussä, tellised, katusekiivid, villane, linane ja puuvillane riie, nahkjalatsid, kala- saak, kala- ja lihakonservid, leiva- ja saiatooted, õlu.

Tööstusettevõtteid 16.

Tööstusettevõtteid ja asutusi:

Toiduainetetööstuse Pärnu Masinaehitustehas

Pärnu Metsakombinaat

Puidu Ümbertöötamise Kombinaat "Viisnurk"

Pärnu Ehitusmaterjalide Tehas

Pärnu Linakombinaat

Pärnu Õmblusvabrik

Vabrik "1. Detsember"

Nahkjalatsikombinaat "Kommunaar" Pärnu Filiaal

Trikotaažtootmiskoondis "Marat" Pärnu tsehh

Pärnu Rajooni Tarbijate Kooperatiivi Tööstus-
kombinaat

Pärnu Kalakonservi Kombinaat

Pärnu Leivakombinaat

Pärnu Õlletehas

Pärnu Lihakombinaat

Pärnu Piimatoodete Kombinaat

ETKVL Autobaasi Pärnu kolonn

Pärnu Autobussi- ja Taksopark

Autotranspordibaas nr. 7

Pärnu Teedevalitsus

Pärnu Sidetehnika Eksploatatsiooniosõlm

Pärnu Rajooni Sidesõlm

Pärnu Ehitusvalitsus

Pärnu Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)

Pärnu Remondi ja Ehitusvalitsus

Pärnu Linna Kaubandusvalitsuse kauplused

Pärnu Rajooni Tarbijate Kooperatiivi kauplused

Pärnu Kommunaalettevõtete Kombinaat

KOHTLA-JÄRVE linn

koos KIVIÕLI linna, VIIVIKONNA

ja PÜSSI aleviga

Territeorium 79,3 km²

Elanike arv 80,7 tuhat

Linna tööstustoodangu peamised liigid: elektrienergia, soojusenergia, põlevkivi kaevandamine, põlevkivigaas, põlevkiviõli, bensiin, polüfenoolid, karbamiidvaigud, formaliin, bensool, sünteetilised parkained, monteeritavad aurbetoonkonstruktsioonid ja -detailid, mineraalvatt, ehituspaneelid, õmblustooted, leiva-, saia- ja kondiitritooted.

Tööstusettevõtteid 25.

J. Anveldi nim. Oru Turbaskombinaat

Ahtme Soojuselektrijaam

Kohtla-Järve Soojuselektrijaam

Lenini nim. Põlevkivitöötlemise Kombinaat

Põlevkivitööstus "Kiviõli"

Trust "Eesti Põlevkivi" kaevandused nr. 2, 4, 6, 7,

8, 10, "Kiviõli", "Kohtla", "Kukruse", "Käva-2"

Karjäär "Viivikond" ja nr. 1

Elektrimehhaanika Kesktöökoda

Ahtme Ehitusmaterjalide Kombinaat

Kohtla-Järve Mineraalvatitehas

Kohtla-Järve Autokummide Remonditehas

Kohtla-Järve Raudbetootodete Tehas
 Kiviõli Õmblusvabrik
 Kohtla-Järve Leivakombinaat
 Kohtla-Järve Autobaas
 Kohtla-Järve Autobussi- ja Taksoпарк
 Kohtla-Järve Sidetehnika Eksploatatsioonisõlm
 Kohtla-Järve Rajooni Sidesõlm
 Kohtla-Järve Kaubandusvalitsuse kauplused
 Vabariikliku Raamatukaubastu Kohtla-Järve
 raamatukauplused
 Kohtla-Järve Tarbijate Kooperatiivi kauplused
 Kohtla-Järve Ehitustrust. Ehitusvalitsused 1, 2,
 5, 6. Spetsialiseeritud Tööde Valitsus nr. 4
 Ehitustööde Mehhaniseerimise Trust, Kohtla-Järve
 Mehhaniseeritud Tööde Valitsus
 Teeninduskombinaat "Tarve"
 Kohtla-Järve Kommunaalettevõtete Kombinaat

NARVA linn

koos NARVA-JÖESUU aleviga
 Territoorium 127,8 km²
 Elanike arv 54,6 tuhat

Linna tööstustoodangu peamised lii-
 gid: elektrienergia, mööbel, monteerita-
 vad raudbetoonkonstruktsioonid ja -detailid, puuvill-lõng,
 puuvill-riie, täispiimatooted, või, leiva- ja saiatooted.
 Tööstusettevõtteid 11

Tähtsamad tööstusettevõtted ja asutused:

Balti Soojuselektrijaam
 Narva Eksperimentaalvalu Tehas
 Narva Mööblivabrik
 Narva Raudbetootodete Tehas
 Lenini Ordenit omav Puuvillakombinaat "Kreenholmi
 Manufaktuur"

Toila Kalakombinaat
Narva Leivakombinaat
Narva Lihakombinaat
Narva Autobaas
Narva Autobussi- ja Taksopark
Autotranspordibaas

Narva Ehitustrust, Ehitusvalitsused nr. 1, 2, 3
Sanitaar-Tehniliste Tööde Trust, Narva Montaaži-
valitsus

Narva Kaubandusvalitsuse kauplused
Vabariikliku Raamatukaubastu Narva raamatukauplused
Teeninduskombinaat "Progress"
Narva Kommunaalettevõtete Kombinaat

HAAPSALU rajoon

Keskus: HAAPSALU linn

Territoorium 2382,3 km²

Elanike arv 29,5 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: villane lõng, puuvill-riie, dekoratiivvaibad, õmblustooted, sukad, sokid, kalasaak, kalakonservid, või, leiva- ja saiatooted.

Tööstusettevõtteid 11. Tähtsamad:

Haapsalu Tootmisbaas

Tallinna Metallitoodete Tehase tsehh nr. 3

Haapsalu Segatööstusakombinaat

Läänemaa Metsamajanduse Laiatarbetsehh

Tekstiilivabrik "Sulev"

Haapsalu Leivakombinaat

Haapsalu Piimatoodete Kombinaat

Haapsalu Kalakombinaat

Põllumajandus:

Põllumajanduslikke artelle 24

Kalurikolhoose 3

Läänemaa Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid

Haapsalu Teedevalitsus

Autotranspordibaas nr. 6

Haapsalu Sidetehnika Eksploatatsioonisõlm

Haapsalu Rajooni Sidesõlm

Haapsalu Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)

Haapsalu Rajooni Kolhoosidevaheline Ehituskontor

Eesti Põllumajandustehnika Viljandi Rajoonikoondis
Teeninduskombinaat "Haapsalu"

Haapsalu Rajooni Kommunaalettevõtete Kombinaat

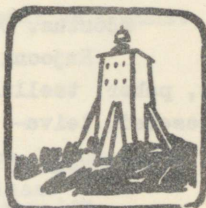
HIIUMAA rajoon

Keskus: KÄRDIA linn

Territeorium 1013,8 km²

Elanike arv 9,6 tuhat

Tööstus. Tööstusettevõtteid 6

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: või, kalasaak, kalakonservid, leiva- ja saiatooted.

Tähtsamad tööstusettevõtted:

Hiiumaa Tööstusliku Metsa-
majandi Metsatööstuse Punkt

Hiiumaa Kalakombinaat

Emmaste Võitööstus

Tallinna Liha- ja Kalakombi-
naadi Kärjala osakond

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 9

Kalurikolhoose 1

Sovhoose 1

Hiiumaa Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid

Autotranspordibaas nr. 15

Hiumaa Teedejaoskond

Hiumaa Rajooni Sidesõlm

Hiumaa Ehitus-Remondi vanemtöödejuhataja jaoskond

Eesti Põllumajandustehnika Viljandi Rajoonikoondis

Hiumaa Tarbijate Kooperatiivi kauplused

Teeninduskombinaat "Hiu"

HARJU rajoon

Keskus: TALLINNA linn

Territoorium 4184,5 km²

Elanike arv 78,3 tuhat

Tööstus. Tööstusettevõtteid 16

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: turvas, paber, tselluloos, paberkotid, lubjakivi, mööbel, trikoosemed, leiva- ja saiatooted.

Tähtsamad tööstusettevõtted:

Ellamaa Turbatehas

Loksa Laevaremonditehas

Raasiku Katseremonditehas

Kuusalu Remonditehas

Kehra Paberi ja Tselluloosi Kombinaat

Padise Paemurd

Loksa Tellisetehas

Saku Ülletehas

Põllumajandus, metsandus

Põllumajanduslikke artelle 25

Kalurikolhoose 5

Sovhoose 25

Tallinna Linnuvabrik

Kurtna Linnukasvatuse Katsejaam

Aegviidu Metsamajand

Besti Maaviljeluse ja Maaparenduse Teadusliku

Uurimise Instituut
Teisi asutusi, ettevõtteid
Autotranspordibaas nr. 14
Harju Rajooni Kolhooside Ehituskontor
Harju Rajooni Tarbijate Kooperatiivi kauplused
Koondis EPT Harju, Keila ja Kose csakond
Eksperimentaalbioloogia Instituut

JÕGEVA rajoon

Keskus: JÕGEVA linn
Territoorium 2617,0 km²
Elanike arv 41,2 tuhat

Tööstus. Tööstusettevõtteid 9.

Rajooni toodangu peemised liigid: või, juust,
leiva- ja saiatooted, karastusjoogid.

Tähtsamad tööstusettevõtted:

Tehase "Volta" Puurmani tsehh
Tallinna Ehituskeraamika Tehase Jõgeva tsehh
Jõgeva Rajooni TK Tööstuskombinaat
Õmblusvabrik "Virulane"
Tartu Naha-Jalatsikombinaadi Jõgeva Nahavabrik
Jõgeva Piimatoodete Kombinaat
ETKVL Põltsamaa Põllumajanduse Kombinaat

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 31
Sovhoose 8
Teema Katsebaas
Kaiavere Kalamajand
Kurista Metsamajand
Kurista Metsamajandi Metsapunkt

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Autotranspordibaas nr. 5
Jõgeva Teedevalitsus

Jõgeva Rajooni Sidesõlm
Jõgeva Rajooni Kolhooside Ehituskontor
Jõgeva Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEEK)
Jõgeva Rajooni Tarbijate Kooperatiivi kauplused
Koondise EPT Jõgeva ja Põltsamaa osakond
Jõgeva Kommunaalettevõtete Kombinaat
Teeninduskombinaat "Jõgeva"

KINGISSEPA rajoon

Keskus: KINGISSEPA linn

Territoorium 2906,1 km²

Elanike arv 38,6 tuhat

Tööstus. Tööstusettevõtteid 11.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: kalasaak, kalakonservid, lihakonservid, vorstid, või, leiva- ja saia- tooted.

Tähtsamad tööstusettevõtted:

Saarte Kõrgepingevõrgud

Saikla Turbatehas

Saaremaa Metsamajand

Kingissepa Tootmisbaas

Kingissepa Rajooni TK Iididu Tööstuskombinaat

Tallinna Juveelitehase Aste tsehh

Kingissepa Kalakombinaat

Saaremaa Plimatoodete Kombinaat

Kingissepa Lihakombinaat

Kingissepa Leivakombinaat

Kondiitritoodete Vabriku "Kalev" Kärkla tsehh

Põllumajandus:

Põllumajanduslikke artelle 26

Kalurikolhoose 3

Sovhoose 5

Teisi asutusi, ettevõtteid:

ETKVL Autobaasi Kingissepa Autokolonn

Autotranspordibaas nr. 11

Saaremaa Teedevalitsus

Kingissepa Rajooni Sidesõlm

Haapsalu Sidetehnika Eksploatatsioonisõlme

Kingissepa osakond

Kingissepa Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)

Kingissepa Remondi- ja Ehitusvalitsus

Kingissepa Rajooni Tarbijate Kooperatiivi kauplused

Kingissepa Rajooni TKL restoran-söökla

EPT Kingissepa Rajoonikoondis

Teeninduskombinaat "Saare"

KOHTLA-JÄRVE rajoon

Keskus: KOHTLA-JÄRVE linn

Territoorium 3148,1 km²

Elanike arv 27,8 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised

liigid: elektriinstallatsiooniseadmed,

drenaažitorud, tellised, täispiimatooted, või, liha-, kala-konservid.

Tööstusettevõtteid 7. Neist tähtsamad:

Tudu, Alutaguse ja Kohtla-Järve Rajooni Rohelise

Vööndi Metsamajandi laiatarbetsehhid

Aseri Keraamikatehas

Toila Kalakonservikombinaat

Kohtla-Järve Piimatoodete Kombinaat

Põllumajandus, metsandus

Põllumajanduslikke artelle 12

Kalurikolhoose 2

Sovhcose 9

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Kohtla-Järve Rajooni Tõdevalitsus
Kohtla-Järve Rajooni Tarbijate
Kooperatiiv
ETKVL Rajoonidevaheline Kaubabaas
EPT Kohtla-Järve Rajoonikoondis

PAIDE rajoon

Keskus: PAIDE linn
Territoorium 2639,2 km²
Elanike arv 40,7 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: autogreiderid, turvas, raudbetoontooted, puidu väljavedu, saematerjalid, ukse- ja aknaplokid, toorpiiritus, või, vorstid, süsihappegaas.

Tööstusettevõtteid 15, neist tähtsamad:

Lehtse Turbatehas

Tallinna Ekskavaatoritehas Paide tsehh

Volta Tehase Väikeste Masinate tsehh

Koeru Autoremonditehas

Järvamaa Metsakoondise laiatarbetsehh

Türi Metsakombinaat

Paide Tootmisbaas

Pärnu Õmblusvabriku tsehh nr. 21

Leivakombinaat "Standard"

Paide Lihakombinaat

Roosna-Alliku Piiritustehas ja Lehtse Piiritustehas

Põllumajandus, metsandus

Põllumajanduslikke artelle 47

Sovhoose 9

Järvamaa Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Paide Autotranspordibaas
Paide Teedevalitsus
Paide Rajooni Sidesõlm
Paide Rajooni Kolhooside Ehituskontor
Paide Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)
Paide Tarbijate Kooperatiivi kauplused
Paide Kaubandusvalitsuse kauplused
Vabariikliku Rasmatukaubestu Paide raamatu-
kauplused
EPT Paide Rajoonikoondis
Teeninduskombinaat "Järve"
Paide Kommunaalettevõtete Kombinaat

PÕLVA rajoon

Keskus: PÕLVA linn

Territoorium 2162,8 km²

Elanike arv 36,1 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised

liigid: linakiud, leiva- ja saiatooted, karastusjoogid.

Tööstusettevõtteid 7, neist tähtsamad:

Võru Metsakombinaadi Verioja Metsapunkt

Räpina Faberivabrik

Põlva Linavabrik

Tartu Tekstiilivabriku "Areng" Räpina tootmis-
tsehh nr. 6

Põlva Piimatoodete Kombinaat

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 25

Sovhoose 3

Räpina Metsmajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Põlva Rajooni Sidesõlm
Põlva Rajooni Kolhooside Ehituskontor (MEK)
Põlva Mehhaniseeritud Ehituskolonn
Põlva ja Räpina Tarbijate Kooperatiivi kauplused
EPT Põlva Rajoonikoondis
Teeninduskombinaat "Põlva"
Põlva Rajooni Kommunaalettevõtete Kombinaat

PÄRNU rajoon

Keskus: PÄRNU linn
Territoorium 4776,9 km²
Elanike arv 44,5 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peemi-
sed liigid: turbabrikett, saematerjalid, linakiud, täis-
piimatooted, või, kalakonservid.

Tööstusettevõtteid 12, neist tähtsamad:

Tootsi Turbakombinaat
Kilingi-Nõmme Näidismetsamajandi laiatarbesehh
ETKVL Ehitusvalitsuse Pärnu Tootmisbass nr. 2
Pärnu Rajooni Tööstuskombinaat
Pärnu Piimatoodete Kombinaat
Pärnu Idhakombinaat
Kilingi-Nõmme RTK Leivakombinaat

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 38
Kalurikolhoose 6
Sovhoose 19
ETKVL Kalamajand
EKKVL Audru Karusloomakasvatus
Pärnu Metsamajand

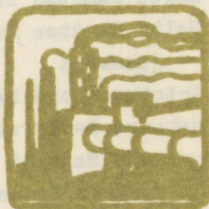
Kilingi-Nõmme Näidismetsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

ETKVL Autobaasi Pärnu Kolonn
Pärnu Rajooni Sidesõlm
Pärnu Kolhooside Ehituskontor
Pärnu Mehhaniseeritud Ehituskolonn
Pärnu, Kilingi-Nõmme ja Vändra Tarbijate Koope-
ratiivi kauplused
Koordise "Eesti Põllumajandustehnika" Pärnu
ja Vändra osakond

RAKVERE rajoon

Keskus: RAKVERE linn
Territoorium 3459,1 km²
Elanike arv 75,6 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: tse-
ment, lubi, betoonisegajad, liha, või, juust, tärklis, sii-
rup, toorpiiritus, leiva- ja salatooted, jõusõtt.

Tööstusettevõtteid 23, neist tähtsamad:

Rakvere ETKL Tööstuskombinaat
Rakvere Metsakombinaat
Tamsalu Mastiimmutustehas
ETKVL Kaubandusliku Inventari Tehas
Tsemenditehas "Punane Kunda"
Rakke Lubjatehas
Rakvere Mehhaniseeritud Ehituskolonna Toetamisbaas
Õmblusvabrik "Virulane"
Rakvere Lihekombinaat
Rakvere Piimatoodete Kombinaat
Rakvere Leivakombinaat
Rakvere Tärklise ja Siirupi Kombinaat

Rakvere, Kaarma, Moe piiritustehased
Tamsalu Jõusöödatehas

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle	32
Kalurikolhoose	1
Sovhoose	21
ETKVL Tõrma Karusloomakasvatus	
Rakvere Metsamajand	

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Balti Raudtee Tapa Veduridepoo
Balti Raudtee Tapa Vagunijaoskond
Balti Raudtee Eesti Raudteekonna Tapa Teede-
jaoskond
Autotranspordibaasid nr. 2, 21, 22
Rakvere Teedevalitsus
Rakvere Rajooni Sidesõlm
Rakvere Mehhaniseeritud Ehituskolonn
Tapa Mehhaniseeritud Ehituskolonn
Rakvere Kolhooside Ehituskontor
Rakvere Kaubandusvalitsuse kauplused
Vabariikliku Raamatukaubastu Rakvere jt. raamatu-
kauplused
Rakvere ja Tapa Tarbijate Kooperatiivi kauplused
EPT Rakvere Rajoonikoondis
Koondis EPT V.-Maarja, Tamsalu ja Kadrina osakond
Teeninduskombinaat "Viru"
Rakvere ja Tapa Kommunaalettevõtete Kombinaat

RAPLA rajoon
Keskus: RAPLA alev
Territoorium 2938,1 km²
Elanike arv 38,2 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: trüki-
paber, klaas, klaasiisolaatorid, pärm, leiva- ja saiatooted.

Tööstusettevõtteid 11, neist tähtsamad:

Rapla TK Tööstuskombinaat

Kohila Paberivabrik

Kohila Puidutööstus

Järvakandi Tehased

Salutaguse Pärmitehas

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 31

Sovhoose 14

Rapla Metsamajand

Mahgra Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Autotranspordibaas nr. 19

Rapla Teedevalitsus

Rapla Rajooni Sidesõlm

Rapla Kolhooside Ehituskontor

Rapla Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)

Märjamaa, Kohila ja Rapla Tarbijate Kooperatiivi
kauplused

EPT Rapla Rajoonikoondis

EPT Märjamaa osakond

Teeninduskombinaat "Rapla"

Rapla Rajooni Kommunaalettevõtete Kombinaat

TARTU rajoon

Keskus: TARTU linn.

Territoorium 3039,0 km²

Elanike arv 51,8 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: kõrgepinge-seadmed, turvas, kõögivilja-, puuvilja- ja lihakonservid, liha, või, juust.

Tööstusettevõtteid 16, neist tähtsamad:

Rõngu Elektromehhaanika Tehas
Ulila Turbatehas
Tartu Metsamajandi laiatarbetezh
Elva Metsamajandi laiatarbetezh
Tööstuskombinaat "Kalev"
ETKVL Tartu Kaubandusliku Inventari Tehas
Tartu Lihakombinaat
Tartu Konservitehas
Tartu Piimateodete Kombinaat
ETKVL Leivatööstus "Tootja"
Tartu Kalakombinaat

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 29
Kalurikolhoose 4
Sovhoose 17
Tartu Metsamajand
Elva Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

ETKVL Autobaasi Tartu Autokolonn
Autotranspordibaas nr. 4
Tartu Teedevalitsus
Teedehitusvalitsus nr. 3
Tartu Sidetehnika Ekspluatatsioonioslm
Tartu Remondi- ja Ehitusvalitsus
Tartu Kolhooside Ehituskontor
Elva Mehhaniseeritud Ehituskolonn
Tartu Rajooni ja Elva Tarbijate Kooperatiivi
kaaplused
Tartu Rajoonidevaheline Kaubabaas
EPT Tartu Rajoonikoondis
Koondis EPT Elva osakond
Tartu Elevaator

Tartu Kommunaalmaajanduse Ettevõtete Kombinaat
Astronoomia Instituut

VALGA rajoon

Keskus: VALGA linn

Territoorium 2050,4 km²

Elanike arv 44,1 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: saematerjalid, mööbel, trikoosemed, õmblustooted, viinamarja-, puuvilja- ja marjaveinid, vorstid, jõusööt.

Tööstusettevõtteid 13, neist tähtsamad:

Valga Metsamajandi Metsapunkt

Valga Mööblivabrik

Otepää Autoremondi Tehas

Valga Õmblusvabrik

Valga Veinitehas

Valga Piimatoodete Kombinaat

Valga Idhakombinaat

Valga Leivatehas

Valga Jõusöödatehas

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 13

Sovhoose 13

Valgamaa Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Autotranspordibaas nr. 9

Valga Teedevalitsus

Balti Raudtee Valga Veduridepoo

Balti Raudtee Valga Vagunidepoo

Valga Rajooni Sidesõlm

Valga Kolhooside Ehituskontor

Valga Remondi-Ehitusvalitsus

Valga Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)
Valga, Otepää ja Tõrva Tarbijate Kooperatiivi
kauplused
EPT Valga Rajoonikoondis
Teeninduskombinaat "Valga"
Valga rajooni Kommunaalettevõtete Kombinaat

VILJANDI rajoon

Keskus: VILJANDI linn
Territoorium 3611,4 km²
Elanike arv 67,5 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: puidu väljavedu, saematerjalid, tuletikud, mööbel, linane ja villane lõng, linane riie, trikoosemed, täispiimatooted, või, leiva- ja saiatooted, makaronid.

Tööstusettevõtteid 15.

Tallinna Ekskavaatoritehase Mõisaküla tsehh
Tallinna Ekskavaatoritehase Viljandi Hüdrosilindri
tsehh
Tehas "Norma" Karksi tsehh nr. 8
Viljandi ja Suure-Jaani Metsamaajandi laiatarbe-
tsehhid
Viljandi Metsakombinaat
Viljandi Lina- ja Kudumise Vabrik
Ahja Toorlinavabrik
Viljandi Silmkoetoodete Vabrik
Vabriku "Tekstiil" Viljandi tsehh
Õmblusvabrik "Võit"
Pärnu Õmblusvabriku tsehh nr. 3
Naha-galanteriikombinaat "Linda"
Viljandi Piimakombinaat
Võhma Liha- ja Konservikombinaat

Pärnu Lihakombinaadi Mõisaküla tsehh
Viljandi Leivakombinaat
Tartu Konservitehase Viljandi Tootmistsehh

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 42

Kalurikolhoose 1

Sovhoose 13

Polli Katsebaas

Võrtsjärve Kalamajand

Viljandi Metsamajand

Suure-Jaani Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Autotranspordibaas nr. 8

Viljandi Teedevalitsus

Viljandi Rajooni Sidesõlm

Viljandi Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)

Viljandi Kolhooside Ehituskontor

Viljandi Remondi- ja Ehitusvalitsus

Abja, Viljandi ja Võhma Tarbijate Kooperatiivi
kauplused

EPT Viljandi Rajoonikoondis

Koondise "Eesti Põllumajandustehnika" Nüia osakond

Teeninduskombinaat "Leola"

Viljandi Kommunaalettevõtete Kombinaat

VÖRU rajoon

Keskus: VÖRU linn

Territoorium 2305,9 km²

Elanike arv 48,9 tuhat

Tööstus.

Rajooni tööstustoodangu peamised liigid: gaasiana-
lüsaatorid, tellised, raudbetoontooted, puidu väljavedu,
saematerjalid, mööbel, linskiud, pealistrikoosesemed, või,

saia- ja leivatooded.

Tööstusettevõtteid 11.

Võru Gaasianalüsaatorite Tehas
Võru Tootmisbaas
Võru Metsamajandi laiatarbesehh
Võru Metsakombinaat
Tellisetehas "Võrukivi"
Võru Toorlinavabrik
Tartu Naha-Jalatsivabriku Võru tsehh
Valga Õmblusvabriku Antsla tsehh
Võru Silmkoetoodete Vabrik
Tekstiilivabriku "Areng" Rõuge tsehh
Võru Piimatoodete Kombinaat
Tartu Lihakombinaadi Võru tootmistsehh
Võru ETK Leivakombinaat

Põllumajandus, metsandus:

Põllumajanduslikke artelle 21
Sovhoose 15
Võru Metsamajand

Teisi asutusi, ettevõtteid:

Autotranspordibaas nr. 3
Võru Teedevalitsus
Võru Rajooni Sidesõlm
Võru Sidetehnika Ekspluatatsioonisõlm
Võru Kolhooside Ehituskontor
Võru Remondi- ja Ehitusvalitsus
Võru Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK)
Võru ja Antsla Tarbijate Kooperatiivi kauplused
EKEVL Võru Rajoonidevaheline Kaubabaas
EPT Võru Rajoonikoondis
Teeninduskombinaat "Tamula"
Võru Kommunaalettevõtete Kombinaat

1. Kutsete rühmitamine

Kui otsustatakse muretseda raadio, siis enne ostmist on tarvis tutvuda olemasolevate raadiomarkidega. On vaja selgeks teha ühe või teise margi lained, heli, hind jt. omadused ning seejärel teha valik.

Sama on kutsevalikuga. Enne kui kutset valida, on vaja teada, milliseid elukutseid on üldse olemas. Erialasid on ligikaudu 25 000. Kas on võimalik sellisest tohutust hulgast leida ainuõige? Kas kutsevalik ei sarnane nõela otsimisega heinakuhjast? Kindlasti oleks see nii, kui valida tuleks 25 000 hulgast. Kuid elukutsed on sarnaste omaduste järgi ühendatud gruppideks ja neid on hoopis vähem. Rahvusvahelise elukutsete standard-klassifikatsiooni järgi on elukutsed jaotatud 11 põhigruppi, mis omakorda on jaotatud 73 teisejärguliseks grupiks, kuhu kuulub 201 alagruppi.

Hoolikalt läbimõeldud valikul on kindlasti võimalik leida sobiv kutse. Mida täpsemalt tööde ja kutsetega tutvute, seda vähem eksite elukutset valides.

Elukutsed on klassifitseeritud järgnevalt:

0. Akadeemilised (professionaalsed), tehnikaalased ja neile lähedaste alade töötajad.
1. Administratiiv- ja juhtivad töötajad.
2. Kantseleitöötajad.
3. Kaubandustöötajad.
4. Põllumajandus-, metsamajandustöötajad, kalurid, kütid.
5. Kaevurid ja kivimurrutöötajad.
6. Transpordi- ja kommunikatsioonitöötajad.
- 7/8. Tööstustöölised, tootmistöölised.
9. Teenindus-, spordi- ja kultuuriala töötajad.

10. Töölised, keda pole võimalik klassifitseerida kutsealade järgi.

— Sõjaväelased. (Relvastatud jõudude koosseis.)

2. Mida on kutsest vaja teada

Selleks et saada elukutsest reaalne pilt, on vaja seda igakülgsest tundma õppida. Teid võib abistada järgnev skeem.

1. Üldised andmed tööst.

Kõigepealt on vaja teada töö n i m i.

T ö ö k o h t. Vastava tööstuse, ettevõtte või asutuse asukoht, kus töö toimub.

S u g u. Kas antud tööalal võivad töötada nii naised kui mehed (eelistatakse mees- või naistöötajaid)?

V a n u s. Kas antud elukutse seab töötajatele vanuselised piirid?

2. Mida kutsealal tehakse.

T ö ö t ü ü p: peamiselt kontoritöö, tehase- või vabrikutöö, sotsiaalne (töö inimestega), põllumajanduslik, kunstialane.

T ö ö m a t e r j a l. Töö materjaliks võib olla metall, tislerial puu, õmblejal riie jne. Paljude kutsete puhul tuleb tööd teha inimestega: haigepöetajal, õpetajal, arstil, juristil jt.

T ö ö. Töö oleneb tööülesannetest, mida on tarvis tööprotsessis täita. Näiteks õmbleja õmbleb kleite ning sooritab mitmesuguseid töövõtteid: traageldab, õmbleb masinal või käsitsi, triigib.

Töötamine võib toimuda mitmesugustes töö a s e n d i - t e s:

pidevalt seistes,
istudes,

küürutades,

kõndides.

Töö rütm määrab tegija ise või see määratakse vastava masina või brigaadi (töörühma) poolt. Töö rütm võib olla: muutlik, aeglane, mõõdukas, kiire.

Töö täpsus võib olla ligikaudne, täpne, väga täpne.

Töö mitmekesisus. Töö võib olla väga mitmekesine, vahelduv, kuid ka ühekülgne, monotoonne.

Tootmisriisid. On töid, mida tehakse ainult kätega. Enamiku tööde puhul kasutatakse mingit tööriista, masinat, mehhanismi.

3. Millised on kutse tööolud.

Töökoht: õppige tundma, millistes oludes tööd tehakse:

- töötamine ruumis või väljas;
- kas töö toimub külmas, kuumas või järskudes temperatuurimuutustes;
- kuivas, niiskes või märjas kohas;
- kas on tolmu, ebameeldivat lõhna;
- küllaldane valgustus ja ventilatsioon;
- müra ja vibratsiooni olemasolu;
- mehhaanilise vigastuse, elektrilöögi, tuleoht, plahvatusoht;
- töö kõrgustes;
- radioaktiivses või toksilises keskkonnas.

Tööaeg võib varieeruda töö iseloomu järgi:

- inimese tööpäeva pikkus;
- kas töö toimub päeval, öösel või vahetustega;
- puhkuse pikkus ja võimalused aastaegade järgi;
- kas töö on pidev või hooajaline.

Inimestevahelised suhted töös:

- kas tööd tehakse üksi või koos teiste inimestega;
- vahetult koos töötavate inimeste arv ja nende iseloom.

4. Mida kutse tegijalt nõuab.

Elukutseid on palju ning töid, mida tuleb teha. Töö edukaks sooritamiseks on eelkõige vajalik huvi antud töö vastu. On tehtud kindlaks, et kui inimene teeb tööd huviga, on tööviljakus palju suurem kui siis, kui huvi puudub.

Peale huvi on töö edukaks sooritamiseks vaja teatud omadusi. Järgnevalt on toodud omadusi, mida tööd inimeselt nõuavad. Õppides tundma elukutseid, jõudke selgusele, milliseid omadusi antud töö nõuab inimeselt ja millisel määral. Kas teil on neid omadusi?

Antud töö tegemiseks vajalikud omadused	Antud töö ei nõua nime- tatud omadusi	Nõuete aste				
		1.	2.	3.	4.	5.
				madal	kesk- mine	kõrge

1. Kiire tempo pikema aja jooksul
2. Käelaba jõud
3. Käte (randmest õlani) jõud
4. Keha jõud
5. Jalgade jõud
6. Sõrmede kiirus
7. Käte kiirus
8. Jalgade kiirus
9. Käte ja silmade koordinaatsioon
10. Jalgade, käte ja silmade koordinatsioon
11. Kahe käe liigutuste koordinatsioon
12. Esemete suuruse hindamine
13. Tähelepanu maht
14. Esemete kuju hindamine
15. Esemete liikumise kiiruse hindamine
16. Nägemisteravus

17. Kuulmisteravus
18. Haistmine
19. Maitsmine
20. Kompimine
21. Ilihaste tundlikkus
22. Detailimälu
23. Abstraktse mõtlemise võime
24. Suuliste juhendite meelespidamise võime
25. Kirjalike juhendite meelespidamine
26. Aritmeetilised võimed
27. Intelligentsus (üldine arengutase)
28. Kohanemisvõime
29. Otsuste tegemise võime
30. Organisaatorivõime
31. Initsiatiiv
32. Mehhaanika printsiipide mõistmine
33. Kentsentreeritud tähelepanu
34. Kõneoskus
35. Kirjaliku väljendmise võime
36. Taktilisus
37. Hea mälu nimede ja isikute meelespidamiseks
38. Välimus
39. Keskendumisvõime
40. Emotsionaalne tasakaal
41. Võime töötada riski olukorras
42. Esemete kvaliteedi hindamise võime
43. Rasketes tingimustes töötamine
44. Värvide eristamise võime

45. Avaliku esinemise võime
 46. Kasv
 47. Kaal

5. Kuidas kutseks valmistuda.

Õppige tundma:

- Millist üldhariduslikku taset antud kutse eeldab (8 kl., 11 kl.)?
- Milline on erialane väljaõpe? Missuguses õppeasutuses saab omandada seda kutset?
- Millised on nõuded kooli sisseastumiseks?
- Kui palju võetakse antud alale õpilasi, üliõpilasi?
- Kui kaua kestab väljaõpe, millised on kulutused, millised soodustused?
- Kas nõutakse praktilisi kogemusi antud alal?

6. Töösaamise võimalused kutsealal.

K u t s e a l a i n i m e s t e a r v. Kui palju töötab antud kutsealal inimesi vabariigis, kodu- rajoonis?

Kui palju on kutsealal mehi, naisi?

T ö ö p ü s i v u s. Kas antud kutsealal on töötajate puudus või üleküllus? Kas tööd on aastaringselt või ainult talvel või suvel?

K u t s e t u l e v i k. Kas töötajate hulk antud kutsealal suureneb või väheneb?

7. Millises ulatuses kutse rahuldab majanduslikke vajadusi.

P a l k. Kui suur on palk? Kas palk tõuseb kvalifikatsiooni tõusuga? Kas on tüki-, tunni- või kuu- töötasu?

S o t s i a a l t e e n u s e d. Kas töötajaja saab peale rahapalga veel lisaks muid soodustusi, nagu korter, toiduasined, küte, loomapidamisvõimalus jm.

Tõusuvõimalus ametiredelil.
Kas on võimalik tõusta kõrgemale positsioonile?
Kas on vajalik selleks täiendav kvalifikatsiooni
tõstmine?

*Lühiülevaade
elukutsetest*

O. Akadeemilised kutset

Akadeemiliste kutsete alla kuuluvad kutset, mis tavaliselt nõuavad väljaõpet ülikoolis, tehnikainstituudis või mõnes teises kõrgemas õppeasutuses. Siia kuuluvad ka alad, mis eeldavad loomungulisi võimeid kirjanduses, kunstis või mõnel muul alal. Selle grupi töötajad täidavad haridusala-seid, juriidilisi, kunsti-, kirjandusalaseid ja teisi üles-andeid. Nad viivad läbi uurimusi, lahendavad tehnoloogilisi, majanduslikke, tööstuslikke jt. ülesandeid.

Eestis oli 1966.a. 35,5 tuhat kõrgema haridusega spetsialisti.

O-O. Insenerid, arhitektid, maakorraldajad

Sellesse gruppi kuulub Eestis 10,1 tuhat kõrgema haridusega spetsialisti. Insenerid kavandavad, planeerivad, organiseerivad ja juhivad tehaseid, tööstuslikku tootmist, konstrueerimist. Arhitektid projekteerivad elamuid, tööstusettevõtteid jm., teevad sisekujunduse projekte.

Maakorraldajad mõõdavad maad, uurivad maafonde, planeerivad asulaid.

E l u k u t s e d .

Mehhaanikainsener

Arhitekt

Maakorraldaja

Insener

Insener-konstruktor
 Insener-tehnoloog
 Metallurgiainsener
 Mäeinsener
 Transpordiinsener
 Keemiainsener
 Elektrotehnikainsener
 Energeetikainsener
 Ehitusinsener
 Lennundusinsener
 Raudteeinsener
 Sildade ja tunnelite konstrueerimise insener
 Maanteede ja tänavakonstruksioonide insener
 Arhitekt
 Sisearhitekt

O-1. Keemikud, füüsikud, geoloogid

Sellesse gruppi kuulub ligikaudu 2 tuhat töötajat. Keemikud on seotud keemiaalase uurimistööga ja keemia rakendamisega keemiatööstuses.

Füüsikud teostavad füüsikalisi uurimusi, kasutavad füüsika seadusi praktiliste probleemide lahendamisel. Geoloogid uurivad maavärinaid, gravitatsioonilisi, elektrilisi, termilisi ja magnetilisi nähtusi, et määrata maakera struktuuri ja ehitust. Nad uurivad jõudusid, mis põhjustavad liikumise ja maapinna kõikumise. Meteoroloogid tegelevad ilmastikuvaatluste ja ilmaennustusega.

Keemik

Füüsik

Geoloog

E l u k u t s e d.

Keemik (üldine keemia)

Keemik anorgaanilise, orgaanilise, analüütilise
või füüsikalise keemia alal

Füüsik (üldine füüsika)

Astronoom

Astrofüüsik

Biofüüsik

Merefüüsik

Geofüüsik (meteoroloog)

Geoloog

O-2. Bioloogid, agronoomid, zootehnikud, veterinaarid

Siia kuulub 3,1 tuhat töötajat. Nad teostavad uurimusi elavate organismidega, nii taimede kui loomadega. Organiseerivad maa õiget kasutamist, taime- ja loomakasvatusalast tootmist. Diagnoosivad loomadel haigusi ja ravivad neid.

E l u k u t s e d.

Bioloog

Botaanik

Zooloog

Farmakoloog

Patoloog

Zootehnik

Bioloog

Agronoom

Veterinaararst

Agronoom
Veterinaararst
Aiadusagronoom
Metsamajanduse insener
Metsailem
Insener-hüdrotehnik

0-3. Arstid, kirurgid, hambaarstid

Kõrgema haridusega arste on 3,7 tuhat. Nende ülesandeks on elanike meditsiiniline teenindamine: haiguste diagnoosimine, ravi, operatsioonid jne. ning meditsiini-probleemide teaduslik uurimine.

E l u k u t s e d.

Arstid (sise-, närvi-, silma-, lastehaiguste
jt. aladel)

Kirurg

Hambaarst

Füsioloog

Patoloog

Toksikoloog

0-4. Meditsiiniõed ja ämmaemandad

Keskharidusega meditsiinitöötajaid on 9,9 tuhat. Selle alagrupi töötajad ravivad haigeid, annavad ravimiseks nõuandeid, abistavad arste ja teostavad teisi sellelaadseid ülesandeid haiglates, sanatooriumides, koolides, tööstustes,

Kirurg

Arst

Hambaarst

puhkekodudes ja mujal.

E l u k u t s e d.

Velsker

Meditsiiniõde

Meditsiinilaborant

Masseerija

Hambatehnik

0-5. Teised meditsiinitöötajad

Selle alagrupi töötajad valmistavad ravimeid vastavalt ettekirjutatud retseptidele. Teostavad inimeste ravi meditsiiniliste aparaatide abil.

E l u k u t s e d.

Farmatseut

Meditsiinitehnik

Füsioteraapia alal töötaja

Röntgenoloog

0-6. Õpetajad

Kõige arvukam kõrgema haridusega spetsialistide grupp 19,6 tuhande töötajaga. Õpetajad õpetavad ja kasvatavad lapsi, noorukeid ja täiskasvanuid üldhariduslikes koolides, kõrgemates õppeasutustes, tehnikumides ja teistes õppeasutustes.

E l u k u t s e d.

Kõrgemate koolide õppejõud

Arst

Meditsiiniõde

Farmatseut

Õpetaja
Kasvataja
Teaduslik töötaja

0-7. Vaimulikud

Tegelevad vaimulike talituste ja religioosse teenindamisega.

0-8. Juristid

Juriste on 1,1 tuhat. Nad juhivad kohtupidamist, õigusemõistmist, koostavad seaduslikke dokumente, annavad juriidilist nõu.

E l u k u t s e d.

Advokaat

Prokurör

Kohtunik

Notar

Juriidilised konsultandid

0-9. Kunstnikud, kirjanikud ja teised kunstilise loomingu alal töötajad

Kunstialal töötajaid on 2 tuhat. Nad maalivad, joonistavad, graveerivad, valmistavad skulptuure ja muid kunstiteoseid, planeerivad ja korraldavad kunstinäitusi, näitlevad, mängivad muusikainstrumentidel, laulavad, tantsivad, juhivad vokaal- ja instrumentaalmuusikaga tegelejaid ning loovad muul viisil rahvale meelelahutust.

Õpetaja

Kasvataja

Jurist

E l u k u t s e d.

Maalikunstnik

Graafik

Karikaturist

Skulptor

Reklaamikunstnik

Sisedekoraator

Tarbekunstnik

Moekunstnik

Kirjanik

Ajakirjanik

Kriitik

Ajalehtede, ajakirjade toimetajad

Raadio- ja televisioonireporterid

Tantsija

Laulja

Instrumentaalsolist

Hellilooja

Orkestrijuh

0-10. Joonestajad ja eespool klassifitseerimata insener- tehnikud

Sellesse väikesearvulisse gruppi kuulub 440 töötajat. Nad valmistavad tehnilisi joonestusi tööstuse jaoks ja täidavad tehnilisi ülesandeid tavaliselt kvalifitseeritud spetsialistide juhendamisel.

Joonestaja

Kunstnik

Kirjanik

E l u k u t s e d.

Joonestaja
Insener-tehnik
Tehnik

0-11. Teised akadeemilised kutsed

Selle grupi töötajad kontrollivad ning revideerivad asutusi ja ettevõtteid; planeerivad ja juhivad majandust, korraldavad kollektiivseid ja teisi materjale raamatukogudes ja arhiivides säilitamiseks ja kasutamiseks; uurivad ja lahendavad majanduslikke probleeme. Uurivad inimest ja inimestevahelisi suhteid.

E l u k u t s e d.

Raamatupidaja
Revident
Raamatukogutöötaja
Arhiivitöötaja
Ökonomist
Statistik
Sotsioloog
Psühholoog
Antropoloog
Ajaloolane
Keeleteadlane
Tõlk
Tõlkija
Kaubatundja

Revident

Arhiivitöötaja

Kaubatundja

Toiduainete tehnoloog
Laiatarbekaupade tehnoloog
Geograaf
Matemaatik

1. Administratiiv- ja juhtivad töötajad

Selle grupi töötajad kas valitakse või määratakse ametikohale. Nad juhivad tööstusettevõtteid, asutusi, kolhoose, sovhoose, viivad ellu seadusi ja määrusi ning võtavad osa nende väljatöötamisest.

Sellesse gruppi kuulub 22,2 tuhat töötajat.

T ö ö a l a d:

Direktor
Juhataja
Esimees
Parteitöötajad
Komsomolitöötajad
Minister
Ministri asetäitja

2. Kantsleitöötajad

Kantsleitöötajad koostavad ja säilitavad rahaliste ja teiste tehingute dokumente, peavaa kassat, stenografeerivad kõnesid, kirjutavad kirjutusmasinal, töötavad mitmesuguste kontorimasinatega ja täidavad teisi ülesandeid kantsleis.

Juhataja

Masinakirjutaja

Müüja

Kantsleitöötajaid on 20,2 tuhat.

E l u k u t s e d :

Raamatupidaja
Kassapidaja
Masinakirjutaja
Stenografist
Arvestaja
Arvutusmatemaatik

3. Kaubandustöötajad

Selle grupi töötajad tegelevad otseselt kaupade müümisega või on seotud kaubandusalase teenindamisega.

Kaubandustöötajaid on 12 tuhat.

E l u k u t s e d v ö i t ö ö a l a d :

Müüja (toidukaupade, tööstuskaupade jt.)
Müüja abiline
Kaupluse juhataja
Varustaja
Kaubavaruja

4. Põllumajandus-, metsamajandustöötajad, kalurid, kütid

Töötajad selles grupis töötavad põllumajanduses, metsanduses, kalanduses või on seotud sel alal tehtava tööga.

4-O. Põllumajandustöötajad harivad maad, külvavad, hooldavad ja koristavad vilja ning kasvatavad teisi kultuure toiduks, söödaks ja tehniliseks otstarbeks. Kasvatavad ja hool-

Põllutööline

Noorkarja-
talitaja

Aiandus-
agronoom

davad põllumajandusloomi ja-linde ning teevad teisi põllumajanduslikke töid.

Põllumajanduses töötab 53,7 tuhat töölisi.

E l u k u t s e d:

Traktorist

Kombainar

Põllutööline

Aiatööline

Mesinik

Karjak

Lüpsja-karjatalitaja

Noorkarjatalitaja

Seatalitaja

Kanatalitaja

Tallimees

Siia rühma kuuluvad ka kesk-eriharidusega põllumajandusspetsialistid, arvult 4,9 tuhat.

Nooremagronoom

Agromelioraator

Aiandusagronoom

Nooremzootehnik

Veterinaarvelsker

Tehnik-mehhaanik

Tehnik-elektrik

Tehnik-elektromehhasnik

Mesinik

Agromelioraator

Kanatalitaja

4-1. Metsamajandustöötajad langetavad puid ja lõikavad neid palkideks, valmistavad neid ette transpordiks laevadel või teiste vahenditega ja parvetamiseks mööda veekogusid. Hooldavad ja kasvatavad metsa. Metsamajanduses töötab 7 tuhat inimest.

E l u k u t s e d:

Metsamajanduse tehnik

Saagija

Sorteerija

Laasija

4-2. Kalurid ja teised kalanduse alal töötajad püüavad kalu, vaalu, hülgeid ja teisi mereloomi, kasvatavad kalu järvedes või teistes veekogudes. Sellesse gruppi kuulub 5 tuhat töötajat.

4-3. Kütid kütivad ja püüavad metsloomi, metslinde ja teisi ulukeid.

5. Kaevurid ja kivimurrutöötajad

Selle grupi töötajad on seotud tahkete, poolvedelate, vedelate ja gaasiliste ainete väljatoomisega maapõuest ning nende ainete esmase või edaspidise töötlemisega. Töötajate arv 8,7 tuhat.

E l u k u t s e d:

Mäetehnik

Kaevur

Saagija

Kalur

Kaevur

Puurija
Mäekombaini masinist
Soonimismasina juht
Läbindaja mäetöödel
Toestaja
Õhkiija

6. Transpordi- ja kommunikatsioonitöötajad

Selle grupi töötajad on otseselt seotud reisijate ja kaupade liikumise ning kontrolliga ja kommunikatsiooni arendamisega. Transpordi- ja kommunikatsioonitöötajaid on 61,2 tuhat.

6-0. Tekiametnikud, insenertehnilised töötajad, laevajuhid planeerivad, juhivad ja viivad täide laevateki ja -meeskonna tegevust sõidu ajal ja ka sadamas. Planeerivad ja juhivad insenertehnilist tööd laeval, korrastavad laeval mehhanilisi ja elektrilisi seadmeid.

E l u k u t s e d:

Kapten
Laevajuht
Insener-tehnik
Navigaator

6-1. Teki- ja masinaruumi töötajad, pargase meeskond ja paadimehed teevad mitmesuguseid töid laevatekil, laevasillal ja masinaruumis tekiametnike ja laevainseneride juhtimisel.

Laevajuht

Tekitöoline

Stjuardess

E l u k u t s e d v ö i t ö ö a l a d :

Tekitööline

Masinaruumi töötaja

Mehhaanik

Õlitaja

Kütja

Paadimees

Parvetaja

6-2. Õhutransporditöötajad juhivad õhusõidukeid ja vastutavad nende korrasoleku eest lennu ajal.

E l u k u t s e d :

Lendur

Lennunavigaator

Insener-tehnik

6-3. Raudteetranspordivahendite juhid ja teised raudteetöötajad (8,3 tuhat töötajat). Vedurijuhid juhivad vedureid. Jaamaülem ja jaamakorraldaja organiseerivad jaama tööd. Vaksalitöötajad korraldavad reisirongide ja kaubakontori töötajad kaubarongide liiklust.

E l u k u t s e v ö i t ö ö a l a :

Jaamaülem

Jaamakorraldaja

Vaksaliülem

Vaksalikorraldaja

Insener-grafist

Jaamaülem

Autojuht

Konduktor

Vedurijuht
Vedurijuhi abi
Pöörmeseadja
Kaubakassiir
Kaaluja
Markeerija
Laekur

6-4. Maanteetranspordivahendite juhid (24 tuhat töötajat) juhivad sõidukeid reisisjate ja kaupade transportimiseks maanteedel.

E l u k u t s e:

Autojuht
Bussijuht
Trollibussijuht
Trammijuht
Taksojuht
Mootorratta- ja motorollerijuht

6-5. Transpordialase teenindamisega seotud kutsed (1,2 tuhat töötajat). Töötajad selles alagrupis kindlustavad operatiivse liikluse maanteedel, õhu- ja veeteedel.

E l u k u t s e:

Dispetšer
Liiklusinspektor
Konduktor

6-6. Telefoni-, telegraafi- ja teised telekommunikatsiooni operaatorid (3 tuhat töötajat) käsitsevad telekom-

Dispetšer

Telefonist

Postiljon

munikatsiooni seadmeid maal, merel, õhus, et üle anda ja vastu võtta teateid.

E l u k u t s e:

Telefonist

Telegrafist

Telefonioperaator

Telegraafioperaator

Raadiooperaator

Televisioonioperaator

6-8. Postiljonid, käskjalad ja telegrammide kättevii-
jad (1,9 tuhat töötajat) toimetavad inimestele ja asutus-
tele kätte ajalehti, ajakirju, kirju, sõnumeid, pakke, saa-
detisi, dokumente.

6-9. Teised transpordi- ja kommunikatsioonitöötajad
täidavad mitmesuguseid ülesandeid transpordis ja sides, mis
pole eespool nimetatud.

7/8. Tööstustöölised, tootmistöölised

töötavad otseselt tootmises või on seotud tootmisprotsessi-
ga. See on kõige arvukam grupp - 196,1 tuhat töötajat.

7-0. Ketrajad, kangrud, kudujad ja värvalid
(16,6 tuhat töötajat) teevad tekstiilitooteid kiudma-
terjalist: valmistavad villa, lina, puuvilla, kanepit ja
teisi kiudaineid ketramiseks ja kudumiseks; ketravad ja kor-
rutavad lõnga, koovad kangaid; hooldavad kudumismasinaid.
Koovad silmkoemasinatel ja hooldavad neid. Pleegitavad ja

Ketraja

Kangur

Kuduja

värvivad kiudu, lõnga, riiet ja teisi tekstiilitooteid.

E l u k u t s e v õ i t õ ö a l a :

Sorteerija

Kraasiija

Kammimismasinal töötaja

Heiletaja

Eelketraja

Ketraja

Ketruse mahavõtja

Poolija

Korrutaja

Kangur

Kangaspuude hooldaja

Kuduja

Kudumismasinate hooldaja

Riiete pleegitaja, värvija ja teised tekstiilitoodete viimistlejad

Riidetrükkija

Praaker

7-1. Rätsepad, juurdelõikajad ja teised riietusesemete valmistajad (10,5 tuhat töötajat) teevad üleriideid, kindaid ja teisi esemeid tekstiilist ja karusnahast; üleriideid ja kindaid nahast; kleite, pluuse, pesu, mütse ja teisi esemeid tekstiilist. Joonestavad lõikeid, markeerivad ja lõikavad välja.

Rätsep

Õmbleja

Kingsepp

E l u k u t s e v õ i t õ ö a l a :

Rätsep
Õmbleja
Kübara- ja mütsitegija
Tikkija
Lõigete tegija
Markeerija
Juurdelõikaja
Mööblipolsterdaja
Madratsitegija

7-2. Kingsepad, sadulsepad ja teised nahkesemete valmistajad (4 tuhat töötajat) teevad jalaõusid, hobuserakmeid ja teisi tooteid nahast.

E l u k u t s e v õ i t õ ö a l a :

Kingsepad
Jalatsite detailide külgesurujad
Kannakinnitajad
Jalatsite detailide kleepijad
Pealseõmblejad
Hobuseriistade ja sadulategijad

7-3. Metallitöölised (1,3 tuhat) toodavad metalli sulatamise ja puhastamise teel, kuumutavad (karastavad) seda ja vormivad valamise, tagumise, valtsimise ja teiste nendetaoliste protsesside teel.

E l u k u t s e v õ i t õ ö a l a :

Metallisulataja

Sepistaja

Plekksepp

Kellassepp

Karastaja (metalli termiline töötleja)

Valtsija

Vormija

Taguja

Vedrussepp

Sepistaja

Flekksepp

Galvaanik

7-4. Peenmehhaanikud valmistavad kelli, meditsiiniaparaate, igasuguseid täpsusinstrumente, juveelitooteid.

Elukutse või tööala:

Kellassepp

Täppisinstrumentide tegija

Kullassepp

Graveerija

7-5. Tööriistade valmistajad, tinutajad, keevitajad jt. (40,5 tuhat töolist) teostavad mitmesuguseid ülesandeid tööstuses: valmistavad metallist tooteid ja seadeldisi, torusid, katlaid, laevu jt., monteerivad ja ehitavad, teevad tööriistu jm.

Elukutse või tööala:

Metallkonstruktsioonide ja seadmete elektrimontaaži

lukksepp

Seadmete remondilukksepp

Remondilukksepp

Autolukksepp

Keevitaja

Torulukksepp

Autolukksepp
 Lukksepp-santehnik
 Metallkonstruktsioonide ja seadmete lukksepp-mon-
 teerija
 Traktorite remondilukksepp
 Metallilehtede töötleja
 Vasesepp
 Keevitaja
 Torulukksepp
 Treial
 Iihvija
 Freesija
 Puurija
 Stantsija

7-6. Elektrikud ja teised elektri ja elektroonika alal
töötajad (10,2 tuhat töötajat) seavad üles, monteerivad,
 kontrollivad mitmesuguseid elektri- ja elektroonikaseadel-
 disi, elektriliine ja kaableid.

E l u k u t s e v ö i t ö ö a l a :

Elektrik

Elektrimontöör (mootorite, dünamote, transformaa-
torite)

Raadio- ja televisiooniparaatide monteerija

Telefoni- ja telegraafiaparaatide valmistaja

ja ülesseadja

Elektrik

Puusepp

Maaler

Liini- ja kaablipanija
Juhtmete ja kaablite isoleerija
Mähkija, polsterdaja
Elektromontaaži lukksepp
Elektrilukksepp

Tööstuse elektriseadmete remondi, montaaži ja
ekspluatatsiooni elektrimontöörid

7-7. Puusepad, tislolid ja teised puutöötajad (11,1 tuhat töötajat) valmistavad mitmesuguseid tooteid puust, töötades puutöömasinatega.

Elukutse või tööala:

Puusepp

Tisler

Saagija

Freesija

Puutöömasinate operaator

7-8. Maalrid ja tapetseerijad (4 tuhat töötajat) viimistleavad ehituste ja objektide välispindu dekoratiivsel või kaitse eesmärgil, kasutades värve, tapeeti ja muid materjale.

7-9. Ehitustöölised (34,5 tuhat töötajat) ehitavad maju tellistest, puust, paneelidest; teevad krohvimistöid, katavad seinu ja põrandaid katteplaatidega; teevad klaasimistöid jne.

Elukutse või tööala:

Müürsepp

Müürsepp

Raamatuköitja

Keraamika-
dekorator

Kivirajaja
 Betoneerija
 Krohvija
 Plaatija-vooderdaja
 Aknaklaasija
 Vooderdaja
 Katusekatja
 Konstruksioonide monteerija

8-0. Trükitöölised (2,7 tuhat töötajat) trükivad paberi-
 rile, tekstiilile, metallile või teistele materjalidele,
 valmistavad trükiplaate, graveerivad, lõikavad mustreid,
 köidavad raamatuid.

E l u k u t s e v ö i t ö ö a l a :

Trükiladuja
 Trükkija
 Graveerija
 Fotografeerija
 Raamatuköitja

8-1. Pottsepad ja teised selle alagrupi töötajad (2,4
 tuhat töötajat) teevad klaasi, valmistavad klaasist ja sa-
 vist tooteid, dekoreerivad neid.

.E l u k u t s e v ö i t ö ö a l a :

Klaasikujundaja
 Lõikaja
 Lihvija
 Pottsepp

Klaasikujundaja

Telefoniaparatuuride ülesseadja

Treial

Põletusahju tööline (klaas ja keraamika)
Klaasi ja keraamika dekoraatorid

8-2. Möldrid, pagarid ja teised toiduainetetööstuse töötajad (9,2 tuhat töötajat) toodavad toiduaineid ja jookke tööstuslikult. Nende töö seisneb teravilja, vürtside, õliseemnete, puuvilja purustamises, jahvatamises, segamises ja teistes mehhaanilistes protsessides. Valmistavad liha-, piima-, pagari- ja teisi tooteid; teevad suhkrust ja šokolaadist kondiitritooteid; valmistavad viina, veini, õlut.

E l u k u t s e v õ i t ö ö a l a :

Mölder

Pagar

Kondiiter

Biskviidi-, karamelli-, komveki- ja marmelaadi-
valmistajad

Õlle- ja viinapruulijad

Kokk

Konservivalmistaja

Ravimitevalmistaja

Lihunik

Lihatoodete valmistaja

Meiereitöötajad (pastöriseerija, võimeister, juustumeister, jäätisevalmistaja)

Makaronitegija

8-3. Keemiatööstuse töötajad (5,7 tuhat) destilleerivad ja puhastavad vedelikke, valmistavad segusid ja tee-

Kondiiter

Kokk

Juustumeister

vad mitmesuguseid keemiatooteid.

Elukutse või tööala:

Purustaja, jahvataja

Segude valmistaja

Vormitööline

Plastmassipressija

8-4. Tubakatööstuse töötajad töötlevad tubakalehti ning teevad sigarette, sigareid ja muid tubakatooteid.

Elukutse või tööala:

Tubakalehtede ettevalmistaja

Sigaretitegija

Sigaritegija

8-5. Teised oskus- ja tootmistöölised valmistavad mitmesuguseid tooteid ja teevad teenuseid.

Elukutse või tööala:

Muusikainstrumentide tegija

Korvitegija

Paberitoodete tegija

Kivilõikaja, graveerija

Rattategija, vulkaniseerija

Nahaparkija

8-6. Pakkijad, etikettijad pakivad materjale ja toodangut transpordiks või ladudes seismiseks, kinnitavad vastava informatsiooniga etiketid.

8-7. Ekskavaatoritel ja teistel masinatel töötajad (3,8 tuhat töötajat) teevad mitmesuguseid mulla- ja muid töid.

Buldooseri-
masinist

Graveerija

Etikettija

Elukutse või tööala:

Turba ettevalmistustöötaja

Turba koristamis- ja turba ümbertöötamise masinate masinistid

Kraanamasinist

Kraanajuht

Buldooserimasinist

Betoonikombainide, betoonipaigaldajate, veskite ja jahvatusagregaatide masinistid

Purustite ja purustus-sorteerimisagregaatide masinistid, motoristid

Kompressorjaamade, kompressorite, pumbajaamade ja pumpade masinistid, motoristid

Ekskavaatorite masinistid ja nende abid

8-8. Transporditöölised ja sadamatöölised (17,1 tuhat töötajat) laadivad kaupu autodele, laevadele ladudest, tööstustest, või vastupidi.

9. Teenindusalal töötajad

tegelevad ühiskondliku ja üksikisikute teenindamisega.

9-0. Tuletõrjujad, miilitsatöötajad, valvurid

Tuletõrjujad kustutavad kahjutuld, jälgivad tuleohutuseeskirjade täitmist.

Miilitsatöötajad kaitsevad ühiskonda, isikuid ja vara, kontrollivad seaduste täitmist ja kindlustavad korra.

Miilitsatöötaja

Ettekandja

Majahoidja

Valvurid valvavad ühiskondliku tähtsusega vara.

9-1. Kokad, koduabilised. Kokad valmistavad toitu sööklates, restoranides, kohvikutes. Koduabilised teevad mitmesuguseid majapidamistöid kodudes.

9-2. Kelnerid, ettekandjad teenindavad inimesi restoranides, kohvikutes, sööklates. Kaks viimast gruppi haaravad 11,7 tuhat töötajat.

9-3. Koristajad, majahoidjad, kütjad, garderoobitöötajad (27 tuhat töötajat) koristavad ühiskondlikult kasutatavaid ruume, tänavaid, hoove, kütavad ahjusid, teenindavad inimesi.

9-4. Sanitarid, põetajad, lapsehoidjad (9,9 tuhat töötajat). Sanitarid hooldavad haigeid haiglates. Lapsehoidjad vaatavad perekondades väikeste laste järele.

9-5. Juuksurid, maniköörijad ja kosmeetikud (830 töötajat) teevad soenguid, lõikavad juukseid ja teevad muid töid, et inimeste välisus oleks meeldiv ja korras.

9-6. Pesupesijad, -kuivatajad, -triikijad (1,6 tuhat töötajat) töötavad pesumajades ning sooritavad mitmesuguseid töid, mis on vajalikud pesupesemisel ja korrastamisel.

Lapsehoidja

Juuksur

Pesukuivataja

*Kuidas valida
elukutset*

1. Kuidas saada vajalikke andmeid kutsete kohta?

Tutvustage kutsete maailma. Loomulikult oli teil ka varem kutseid, mis teid huvitasid. Nüüd on tarvis antud kutsete kohta peatükis "Mida on kutsest vaja teada" toodud küsimustele leida vastused. Kõigepealt kasutage kutsekoolide, tehnikumide ja kõrgemate koolide poolt väljaantavaid teatmikke. Teatmikud annavad ainult üldise ülevaate erialast. Põhjalikumate teadmiste saamiseks pöörduge raamatukogutöötajate poole ning paluge lugemiseks raamatuid ja ajakirju kutsete kohta, mis teid huvitavad.

Kindlasti ei saa te ka sel viisil vastust kõigile küsimustele. Kasutage veel järgmisi informatsiooniallikaid:

v e s t l u s e d klassijuhatajaga, aineõpetajatega, asutuste, ettevõtete esindajatega jne.;

k i n o ja t e l e v i s i o o n - vastavasisulis- te filmide vaatamine;

e k s k u r s i o o n i d õppeasutustesse, tehastesse, ettevõtetesse, majanditesse.

Olles ekskursioonil jälgige töötavaid inimesi. Rääkides töölistega arvestage, et teil pole õigust neid töötamisel segada. Esitage ainult neid küsimusi, millele te ei saanud vastust raamatutest ja teistest informatsiooniallikest. Vestelda tuleb rohkem kui ühe töötajaga, sest üks töötaja võib suhtuda oma elukutsesse ülemäära entusiastlikult, teine aga liiga pessimistlikult. Toimige järgnevalt.

Valige vähemalt kümme elukutset, mis teid huvitavad ning mida soovite põhjalikumalt tundma õppida. Võtke vihik või paber ja kirjutage peatükist "Mida on kutsest vaja teada" üksteise alla kõik näitajad, millele tuleb pöörata tähelepanu kutsega tutvudes. Edasi tuleb leida nendele küsimustele vastused. Kasutage järgmisi teatmikke.

1. Õpilaste vastuvõtmine tehnikakoolidesse, linna- ja maakutsekoolidesse 1969.aastal. Tallinn, 1969.
2. Eesti NSV kesk-eriõppeasutused. Teatmik. Tallinn, 1969.
3. Eesti NSV kõrgemad õppeasutused. Teatmik. Tallinn, 1969.
4. Teatmik Tartu Riiklikku Ülikooli astujaile. Tartu, 1969.
5. Teatmik Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse astujatele 1969. Tartu, 1969.
6. Teatmik TPI Energeetikateaduskonda astujaile 1969. Tallinn, 1969.
7. Teatmik Keemiateaduskonda astujaile. TPI. Tallinn, 1969.
8. Teatmik TPI Majandusteaduskonda astujaile 1969. Tallinn, 1969.
9. Teatmik TPI Elektrotehnikateaduskonda astujaile. Tallinn, 1969.
10. Teatmik TPI Ehitusteaduskonda astujaile. Tallinn, 1969.
11. Teatmik TPI Mehaanikateaduskonda astujaile. Tallinn, 1969.
12. TPedI 1968-69. õppeaasta lävel. Teatmik. Tallinn, 1968.
13. Tallinna Riiklik Konservatoorium. Teatmik sisseastujatele. Tallinn, 1969.
14. Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut. Tallinn, 1969.

Küsimustele, millele te vastust ei saanud, leidke vastused teiste raamatute, vestluste, kino, televisiooni ja ekskursioonide abil. Lõplik otsus langetage kutse kohta, mis alal olete juba töötanud või vähemalt ise näinud sel kutsealal töötava inimese töö kõiki tahke.

2. Moodustage ametiredel

Teatud erialal on terve hulk tegevusalasid, elukutseid. Need võiksite reastada hariduslikku taset ja tööalaseid kogemusi arvesse võttes. Saadud astmestikku võime nimetada

kutseala "redeliks".

Paljud noored arvavad, et need, kes on praegu osavad, meisterlikud töötajad, on olnud seda alati (algusest peale). Mõeldakse, et kõrge positsioon saadakse kohe tööle asudes. Õppides tundma paljude inimeste elulugusid näete, et see nii ei ole. Edusammud töös on saavutatud pika aja vältel, mil töötaja eelnevalt töötas mitmetel alluvatel kohtadel. Üldiselt öeldes, mida kõrgem on ihaldatav positsioon, seda raskem on seda saavutada.

Joonistage kutsete kohta "kutseredel". Näitena on toodud "kutseredelid" põllunduse ja meditsiini alalt.

- Mida on vaja teha, et saada ühelt astmelt teisele?
- Kui kiiresti võiks inimene läbida antud astmed?

3. Õppige tundma elulugusid

Tark inimene õpib teiste vigadest.

Vanasõna.

Tutvudes töötajate elulugudega võite palju õppida. Nende inimeste tehtud vigadest õpite neid mitte kordama. Elulugusid tuleb tundma õppida kindla süsteemi järgi:

1. Kui vanalt ta otsustas omandada valitud elukutse?
2. Mis oli kõige mõjuvam tegur, mis juhtis ta sellele elukutsele?
3. Millised teised elukutsed panid ta tõsiselt kaalutlema?
4. Millistel kutsealadel oli ta töötanud varem?
5. Miks need tööd ei rahuldanud teda?
6. Mis oli tema esimene töö sel kutsealal?
7. Kuidas ta täitis selle?
8. Kui palju ta sai tasu töö eest kuus?
9. Kui kaua ta tegi seda tööd?
10. Milline oli tema järgmine samm kutseredelil?
11. Mis põhjusel teda edutati?
12. Kui suur oli teenistus?
13. Moodustage kutseala redel järgmiselt.

<u>Amet</u>	<u>Töötasu</u>	<u>Vanus</u>
-------------	----------------	--------------

14. Mis on andnud töös kõige suuremat rahuldust?
15. Mida ta kahetseb?

Olles jõudnud selgusele, missugust kutset omandada, peate järele uurima, millises koolis saate seda teha. Võimalusi peaaegu iga kutse puhul on rohkem kui üks. 8. klassi lõputunnistus annab teile õiguse astuda üldharidusliku keskkooli ja kesk-eriõppeasutusse (tehnikumi), kutsekeskkooli ja kutsekooli.

Üldhariduslik keskkool annab keskhariduse, kuid tavaliselt kutset ei anna.

Kesk-eriõppeasutused valmistavad keskharidusega spetsialiste ning annavad ka keskhariduse. Kutsekoolis omandab noor oskustöölise kutse. Osa kutsekoole annab ka keskhariduse.

Millises koolis jätkata õpinguid?

Kui küsite oma vanavanematelt, kui palju nad on koolis käinud, saate vastuseks tavaliselt - 6 aastat. Teie vanematel on enamikus 8-klassiline üldharidus. Muidugi on palju neid vanemaid, kelle üldhariduslik tase on kõrgem. Kuid aeg ja olukord oli selline, mis võimaldas tavaliselt inimesel ainult sellises ulatuses haridust omandada. Sellest piisas elamiseks ja töötamiseks ühiskonnas.

Nüüd on olukord teistsugune. Teie kasvate ajal, mil on ette nähtud üldise keskhariduse elluviimine ja on loodud selleks kõik võimalused.

Milleks on vaja üldist keskharidust?

Seoses tootmise arenemisega on tööstus ja põllumajandus mehhaniseerunud ja automatiseerunud. See on tinginud vajaduse kvalifitseeritud kaadri järele, kellel on kõrge üldhariduslik tase. Sageli on inimesed sunnitud vahetama elukohta ning seoses sellega või mõnel muul põhjusel on vaja muuta elukutset. Kõrgema üldharidusliku taseme puhul on ümberkvalifitseerumine hõlpsam.

Muutused on toimunud ka ühiskondlikus elus ja kultuuri alal. Et seda mõista, on vaja olla haritud, omandada

vähemalt keskharidus.

1. Milliseid eeliseid pakub üldhariduslik keskkool

Keskkool on meil üldhariduslik polütehniline töökool. Tema peaülesanne on anda õpilastele kindlad teadmised teaduste alustest, kujundada neil välja kõrge kommunistlik teadlikkus, valmistada noori ette eluks, teadlikuks kutseala valikuks.

Üldhariduslikus keskkoolis antakse põhjalik ettevalmistus humanitaarainetes (keeled, kirjandus, ajalugu) ja reaalainetes (matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia, geograafia).

Tehnika laialdane rakendamine mitte ainult tootmises, vaid ka teeninduse ja kultuuri alal tingib tehniliste teadmiste omandamise vajaduse ning keskkooli õppeplaani on võetud masinaehituse, elektrotehnika, tehnilise joonestamise ja tootmise organiseerimise alused.

Üldhariduslikes koolides on ette nähtud ka tunnid fakultatiivseks õppetööks. Fakultatiivse õppetöö rühmi on moodustatud kõikides õppeplaani kuuluvates ainetes ja ka õppeplaani mittekuuluvates distsipliinides, nagu pedagoogika, psühholoogia, loogika, soome keel, ladina keel jms.

Fakultatiivsete õpperühmade töö on jõukohane eeskätt tugevamatele selle aine vastu huvi tundvatele õpilastele, kes suudavad iseseisvalt töötada vastava õppekirjandusega ja teha loetust vajalikke järeldusi.

Järgnevalt on toodud Eesti NSV fakultatiivsete õpperühmadega koolid.

Kooli nimi	Fakultatiivse õppetöö rühm
Tallinna 1. Keskkool	matemaatika (programmeerimine elektronarvutitel)
7. Keskkool	inglise keel
10. Keskkool	meditsiin
20. Keskkool	elektrotehnika
21. Keskkool	keemia, füüsika
22. Keskkool	muusikaline kasvatus
24. Keskkool	tarbekunst
39. Keskkool	pedagoogika (lasteasendnikud)
42. Keskkool	saksa keel
44. Keskkool	keemia, spordipedagoogika (suusatamine)
46. Keskkool	kunst (dekoratiivtöö)
Maardu Keskkool	keemia
Spordiinternaatkool	keemia
Tartu 1. Keskkool	matemaatika (programmeerimine), füüsika, inglise keel
2. Keskkool	inglise keel
3. Keskkool	matemaatika (statistiline arvutamine)
5. Keskkool	keemia, bioloogia, pedagoogika (kasvatustöö lasteaias)
7. Keskkool	ajalugu ja ühiskonnaõpetus
8. Keskkool	eesti keel ja kirjandus
Pärnu 2. Keskkool	matemaatika, füüsika
4. Keskkool	pedagoogika (kasvatustöö lasteaias)
Kohtla-Järve 1. Keskkool	keemia
5. Keskkool	pedagoogika (pioneeritöö, kasvatustöö lasteaias)
Haapsalu 1. Keskkool	spordipedagoogika
Kehra Keskkool	keemia
Kingissepa Keskkool	pedagoogika (pioneeritöö, kasvatustöö lasteaias)

Kooli nimi	Fakultatiivse õppetöö rühm
Paide Keskkool	pedagoogika (kasvatustöö lasteaias)
Kilingi-Nõmme Keskkool	pedagoogika (pioneeritöö)
Vändra Keskkool	agrokeemia
Räpina Keskkool	pedagoogika + saksa keel
Rakvere 1. Keskkool	pedagoogika + saksa ja inglise keel, matemaatika, füüsika
Vaeküla Internaatkool	spordipedagoogika
Kadrina Keskkool	agrokeemia
Rapla Keskkool	pedagoogika + inglise keel
Elva Keskkool	eesti keel ja kirjandus, spordipedagoogika
Nõo Keskkool	matemaatika (programmeerimine elektronarvutitele), raadio ja telemehhaanika, agrokeemia
Valga 1. Keskkool	pedagoogika (pioneeritöö)
Otepää Keskkool	spordipedagoogika (suusatamine)
Tõrva Keskkool	keemia
Viljandi 1. Keskkool	pedagoogika (kasvatustöö lasteaias), matemaatika-füüsika
Võru 1. Keskkool	matemaatika-füüsika, spordipedagoogika (suusatamine)

Iga 8-klassilise kooli lõpetaja võib valida edasiõppimiseks ükskõik millise keskkooli vastavalt sellele, mis sugust fakultatiivsete ainete tsükli ta soovib õppida. Kui mõnele alale on soovijaid ettenähtust rohkem, siis võetakse õpilasi vastu konkursi korras 8-klassilise kooli lõputunnistuse hinnete, õpilasele antud iseloomustuse ja sooritatud katsete tulemuste alusel. Keskkooliõpilastele stipendiumi ei maksta. Harajoonides asuvate keskkoolide juures on ka internaatid.

Pärast keskkooli lõpetamist, kui pole saadud mingit kutsetunnistust, on vaja otsustada jälle küsimus - mis edasi saab? Võimalusi on mitu - tehnikakooli, tehnikumi või kõrgemasse kooli. Edasi võib õppida ükskõik millises koolis või erialal, sõltumata sellest, missugust fakultatiivset ainet koolis õppisite.

2. Millised võimalused on kesk-eriõppeasutustes õppijatel?

Tänapäeva tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimisega juurutatakse tootmisse üha rohkem sellist seadmestikku, mille käsitsemine nõuab töötajalt kinemaatiliste skeemide, tehniliste jooniste, mõõteriistade, kaasaegse tehnoloogia ja tootmise organiseerimise tundmist. Selliseid spetsialiste-tehnikuid, tänapäeva tootmise n.-ö. keskmise astme komandöre valmistavad rahvamajandusele ette kesk-eriõppeasutused. Suur vajadus tehnikute järele on ka põllumajanduses, ehitustegevuses ja transpordis. Mitmesuguste kultuuri-, haridus- ja meditsiinalade spetsialistid saavad kesk-erihariduse muudes kesk-erikoolides (muusikakoolid, meditsiinikoolid, pedagoogilised koolid, kultuurharidustöö koolid jm).

Tehnikumidesse astumisel on tarvis arvestada ka oma võimeid. Tööstusliku profiiliga tehnikumid ning sealt saadavad elukutsed nõuavad võimekust reaalsainetes (matemaatika, füüsika, keemia), organiseerimis- ja otsustusvõimet. Tulevane tehnik on tööstuses brigaadi, tsehi või osakonna tootmisprotsessi vahetuks organiseerijaks, plaaniliste ülesannete täitmise kontrollijaks ja kindlustajaks, tehnoloogilise režiimi eeskirjadest kinnipidamise jälgijaks, sotsialistliku võistluse organiseerijaks ja kaasaaitajaks.

Osa erialasid nõuab erivõimeid. Head joonistamisoskust on vaja Tartu Kunstikooli või Tallinna Kergetööstuse Tehnikumi testud erialadele astudes. Muusikalisi ja tantsulisi võimeid nõuab õppimine Tallinna Koreograafiakoolis, Viljan-

di Kultuurharidustöö koolis.

Eesti NSV kesk-eriõppeasutuste nimekiri koos seal õpetatavate erialadega on toodud leheküljel 144-152.

Enamikus Eesti NSV kesk-eriõppeasutustes toimub õpetöö eesti keeles, kuid paljudel erialadel töötavad ka vene õppekeelega rühmad.

Kesk-eriõppeasutustes on olemas päevased, õhtused ja kangõppeosakonnad. Kesk-eriõppeasutuste päevastesse osakondadesse võetakse vastu 8-klassilise kooli või kesk-kooli lõpetanud, kelle vanus ei ületa 30 aastat. Õhtustesse ja kangõppeosakondadesse astujate vanus ei ole piiratud, kuid neilt nõutakse, et nad töötaksid rahvamajanduses, kultuuri-, haridus- või tervishoiuasutustes. Sealjuures on eelisõigus neil, kelle töö iseloom vastab kesk-eriõppeasutustes valitud erialale. Meditsiini alal saavad õhtuses või kangõppeosakonnas õppida ainult need, kes tegelikult sellel alal töötavad.

Kesk-eriõppeasutusse astujad peavad sooritama sisseastumiseksamid. Tavaliselt on eksamiaineteks emakeel (etteütlus) ja matemaatika (kirjalik ja suuline). Sisseastumiseksamid sooritatakse eelnimetatud ainetes 8-klassilise kooli õppeprogrammide ulatuses. Üksikutel erialadel on ette nähtud ka katsed õppeasutusse astuda soovijatel erialaste võimete kindlaksmääramiseks. Nii kontrollitakse muusika erialale astujate muusikalist kuulmist, kunsti alal edasi õppida soovijate joonistamisoskust jne.

Sisseastumiseksamid peab sooritama vähemalt hindele "3". Kui ühe eksami hinne on "2", ei lubata noort enam teistele eksamitele, samuti ei lubata eksamit ka teist korda teha. Kui mõnele erialale astuda soovijaid on rohkem, kui kohti on ette nähtud, siis võetakse sisseastujad vastu konkursi korras. Seejuures arvestatakse eksamitel saadud hindeid ja lõputunnistust. Neile, kes sisseastumiseksamid küll sooritasid, kuid konkursiga ei pääsenud soovitud erialale, võimaldatakse õppida mõnel teisel erialal kas samas või mõnes teises kesk-eriõppeasutuses.

Besõigustatud korras võetakse kesk-eriõppeasutustesse neid noori, keda suunavad õppima tööstusettevõtted, ehitused, sovhoosid ja kolhoosid, samuti Nõukogude armeest ja sõjalaevastikust demobiliseeritud noori ja isikuid, kel on vähemalt kaheaastane tööstasž.

Noored, kes on 8-klassilise kooli lõpetanud kiituskirjaga, sooritavad sisseastumiseksami ainult ühes eriaines (õppeasutuse äranägemisel). Kui nad saavad eksamihindeks "5", vabastatakse nad ülejäänud eksamitest ning võetakse väljaspool konkurssi vastu. Need, kes saavad sellel eksamil hindeks "4" või "3", peavad tegema eksamid ka teistes ainetes. Kui need edukalt sooritatakse, võetakse kiituskirja omanikud muude võrdsete tingimuste puhul vastu esmajärjekorras.

Kutsekoolide lõpetanutelt nõutakse kesk-eriõppeasutuste päevasesse osakonda astumisel nelja-aastast praktilise töö staaži.

Kesk-eriõppeasutustes kaasnevad kogu õppeaja jooksul teoreetiliste tundidega praktilised tööd laboratooriumides, töökodades, õppemajandites või kliinikutes, samuti tootmispraktika. Päevase osakonna õpilased on tootmispraktikal ettevõtetes ja asutustes ning saavad selle käigus kvalifikatsiooni vähemalt ühel erialal. Öhtuse ja kaugõppeosakonna õpilased omandavad praktilised oskused oma töökohal.

Kesk-eriõppeasutuse päevases osakonnas edukalt õppivad noored saavad stipendiumi 20 rubla kuus. Väga hea õppeedukusega õpilaste stipendium on 25% võrra kõrgem. Tootmistöö perioodil saavad õpilased tasu vastavalt tehtud tööle.

Õppeaja kestus on kesk-eriõppeasutuste päevases osakonnas sõltuvalt erialast 3 - 4 aastat, öhtuses ja kaugõppeosakonnas 4 aastat.

Kesk-eriõppeasutuste lõpetajad saavad diplomi õppeasutusest, millele on märgitud omandatud eriala. Diplom annab õiguse töötada kesk-eriharidusega spetsialisti ametikohal. Diplom on ühtlasi üldist keskeridust tõendavaks

dokumendiks, mis võimaldab selle omanikul jätkata õpinguid ka kõrgemates õppeasutustes ükskõik millisel erialal. Siseseastumiseksamid kõrgematesse koolidesse tuleb kesk-eriõppeasutuste lõpetajatel sooritada võrdsetel alustel keskkoolilõpetajatega. Päevase osakonna lõpetanud võivad astuda kõrgematesse õppeasutustesse pärast 3-aastast töötamist, õhtuse ja kaugõppeosakonna lõpetajad aga jätkata õpinguid vahetult pärast kesk-eriõppeasutuse lõpetamist. Vahetult lubatakse kõrgemates koolides jätkata õpinguid ka neil, kes on päevase osakonna lõpetanud eriti edukalt. Kui asutakse õppima kõrgema kooli õhtusesse või kaugõppeosakonda, siis tööstaaži pärast kesk-eriõppeasutuse lõpetamist ei nõuta.

Kesk-eriõppeasutustel on ühiselamud, kuhu majutatakse päevase osakonna õpilasi ja eksemisessioonile saanud kaugõppeõpilasi.

3. Kelleks võib saada kutsekooli lõpetanu

Tootmise tormiline areng teaduse ja tehnika saavutuste laialdase kasutamise alusel esitab töölistele ja põllumajandustöötajatele üha kõrgemaid nõudeid. Nad peavad oskama rakendada ja käsitseda keerukaid seadmeid ning riistu, teha tehnilisi ja majanduslikke arvestusi, organiseerida oma ja teiste tööd. Elu nõuab järjest enam, et kõigi tootmisharude tööliste teadmised läheneksid insenertehniliste töötajate teadmistele. Seepärast on tööliklassi ja kolhoositalurahva uuel vahetusel vaja läbi teha tõhus erialane ettevalmistus - omandada tarvilikke teadmisi, oskusi ja vilumusi. Keskkaridus muutub keerukamatel kutsealadel kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamise vajalikuks eelduseks.

Linnakutsekoolid valmistavad noort kaadrit ette töötusele, transpordile, ehitusele, energeetikale ja paljudele teistele (mitte põllumajanduslikele) kutsealadele, maa-kutsekoolid - põllumajanduse mehhaniseerimise aladele.

Kutsekoolidesse võetakse õppima 8-klassilise haridusega noori. Õppeprogrammid on koostatud seda taset arvestades.

Keskkooli lõpetanud noored võivad omandada kutseharidust tehnikakoolide programmide alusel töötavates õpperühmedes linna- või maakutsekoolide juures. Seoses järkjärgulise üleminekuga üldisele keskharidusele on tehnikakoolidel suur tulevik, sest need annavad ka keskkoolilõpetanutele soodsa võimaluse sobiva kutseala omandamiseks.

Eesti NSV-s on praegu 24 linna- ja maakutsekooli, 6 kutsekooli, kus toimub ühitatud kutsealane ja üldhariduslik ettevalmistamine, ja 5 kutsekooli, kus on loodud tehnikakoolide õpperühma. Õpilaste jaoks, kel ei ole 8-klassilist haridust, organiseeritakse üldhariduslik õppimine õhtukoolides või viimaste filiaalides vahetult kutsekoolis. Paljud kutsekooliõpilased õpivad kutseõpingu kõrval ka keskkooli vanemates klassides. Kutsekoolid soodustavad sellist õppimist.

Erialade valik pakub rohkeid võimalusi nii noormeestele kui ka neidudele. Õppeprotsess kõikides kutsekoolides hõlmab teoreetilise õppuse, tootmisalase väljaõppe kooli töökodades ja tootmispraktika ettevõtetes, ehitustel ning kolhoesides ja sovhoesides.

Olenevalt eriala keerukusest ja iseärasustest, samuti õpilaste üldhariduslikust ettevalmistusest on õppeaja pikkuseks 1 - 3 aastat.

Suurema osa kutsekoolide juures on olemas ühiselamud.

Kutsekoolide õpilastele on ette nähtud tasuta toitlustamine, tööriietus. Maakutsekoolide õpilastele makstakse ka stipendiumi. Nad saavad ka rahalist tasu tehtud töö eest.

Tehnikakoolide õpilaste aineiline kindlustamine toimub ainult stipendiumi maksmisega, kusjuures eeskujuliku õppe- edukusega õpilaste stipendium on 25% võrra suurem.

Kutsekooli lõpetamisel sooritatavad õpilased riiklikud kvalifikatsioonieksamid ning saavad tavaliselt 2. - 4. kategooria oskustöölise kutse. Neile antakse sellekohane tunnistus ning nad kindlustatakse erialase tööga.

Hea teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse saanud töölised võivad aktiivselt osa võtta tootmise paremast or-

ganiseerimisest ja ratsionaliseerimisest. Neile on loodud soodsad tingimused ka oma kvalifikatsiooni tõstmiseks ja edasiõppimiseks.

4. Eesti NSV kutsekoolid

Õpilaste vastuvõtmine 1969. aastal.

I. Kutsekoolid, kus on loodud tehnikakoolide õpperühmad keskharidusega noortele

Õppeasutused ja erialad	Õppeaja kestus	Õpilaste sugu
1.	2.	3.
1. <u>Linnakutsekool nr. 2</u> Tallinn, J. Kreuksi tn. 6-b, tel. 442-01 Telefonijaamade seadmete eksploatatsiooni sidemontöörid	1 a.	M, N
Telegraafijaamade seadmete eksploatatsiooni sidemontöörid	1 a.	M, N
Lai profiiliga fotograafid	1,5 a.	M, N
2. <u>Linnakutsekool nr. 4</u> Tallinn, Pikk tn. 69, tel. 430-70 Meeste- ja naistejuuksurid	1,5 a.	N
Kleidiõmblejad-juurdelõikajad	2 a.	N
3. <u>Linnakutsekool nr. 15</u> Tallinn, V. Kingissepa tn.60 tel. 420-10 Kondiitrid	2 a.	M, N
4. <u>Linnakutsekool nr. 16</u> Tartu, Vanemuise tn. 35, tel. 23-26 Meeste- ja naistejuuksurid	1,5 a.	N
5. <u>V. Klementi nim. Linnakutsekool</u> Tallinn, Keskväljak 2, tel. 455-57 Individaalõmbluse rätsepad	2 a.	M, N

II. Kutsekoolid, kus toimub ühitatud kutsealane ja üldhariduslik ettevalmistus
 Õppeaja kestus 3 aastat.

Õppeasutused ja erialad	Õpilaste sugu
1.	2.
1. <u>Linnakutsekool nr. 1</u> Tallinn, Karu tn. 16, tel.232-39	
Laevaelektrikud	M
Laevamotoristid	M
Laeva külmutusseadmete masinistid	M
2. <u>Linnakutsekool nr. 3</u> Tallinn, Tehnika tn. 18, tel.435-17	
Mootorveduri- ja diiselrongijuhi abid	M
Reisivagunite elektriseadmete remondi lukksepäde-elektrikud	M
Raudtee side-, signalisatsiooni- ja automaatikaseadmete montöörid	M
3. <u>Linnakutsekool nr. 6</u> Tallinn, Kalinini tn. 98, tel.747-01	
Treialid, oskusega töötada ka frees- ja lihvimispinkidel	M
Laevaseadmete remondi lukksepäde	M
Tööstuslike elektriseadmete montaaži ja remondi elektrimontöörid	M, N
Lukksepäde-elektrimontöörid	M, N
4. <u>Linnakutsekool nr. 12</u> Tallinn, Pärnu mnt. 162, tel.554-01	
Valgustus- ja jõuvõrkude, elektriliste jõuseadmete elektrimontöörid	M, N
Pooljuhtseadiste koostajad (nende seadiste häälestamise oskusega)	M, N
Mööblitiserid	M, N
Kraanamasinistid	M, N

1.

2.

5. Linnakutsekool nr. 17

Tartu, Põllu tn. 11, tel. 20-36

Treialid, oskusega töötada ka freesi- mis- ja lihvimispinkidel			M, N
---	--	--	------

Tööstuslike elektriseadmete montaaži ja remondi elektrimontöörid			M, N
---	--	--	------

Tööriistalukksepad			M, N
--------------------	--	--	------

6. Maakutsekool nr. 25

Paide, Tallinna tn. 58, tel. 14-58

Maaparandustööde mehhanisaatorid			M
----------------------------------	--	--	---

III. Linna- ja maakutsekoolid

Õppeasutused ja erialad	Õppe- aja kestus	Õpi- laste sugu	Õpilaste minimaal- ne vanus vastuvõt- misel
1.	2.	3.	4.

1. Linnakutsekool nr. 1Tallinn, Karu tn. 16, tel.
232-39

Masinaladujad	3 a.	M,N	15 a.
---------------	------	-----	-------

Laevaremondi lukksepad	2 a.	M	16 a.
------------------------	------	---	-------

I klassi madrused	1 a.	M	17 a.
-------------------	------	---	-------

Trükkal	3 a.	M,N	15 a.
---------	------	-----	-------

2. Linnakutsekool nr. 2Tallinn, J. Kreuksi tn. 6b,
tel. 442-01

Kinomehhaanikud	1 a.	M,N	16 a.
-----------------	------	-----	-------

Telefonivõrgu abonentsead- mete eksploatatsiooni side- montöörid	1 a.	M,N	15,5 a.
--	------	-----	---------

Radiofitseerimise jaamasead- mete eksploatatsiooni side- montöörid	2 a.	M,N	16 a.
--	------	-----	-------

1.	2.	3.	4.
3. <u>Linnakutsekool nr. 3</u>			
Tallinn, Tehnika tn. 18, tel. 435-17			
Mootorvedurite ja diiselrongi- de remondi lukksepad	2 a.	M	15,5 a.
4. <u>Linnakutsekool nr. 4</u>			
Tallinn, Pikk tn. 69, tel. 430-70			
Meesterätsepad	3 a.	M,N	15 a.
Naisterätsepad	3 a.	M,N	15 a.
5. <u>Linnakutsekool nr. 5</u>			
Tartu rajoon, Kallaste, Keskväljak 2, tel. 81			
Elektrimontöörid	2 a.	M	16 a.
Elektrilukksepad	2 a.	M,N	15 a.
6. <u>Linnakutsekool nr. 6</u>			
Tallinn, Kalinini tn. 98, tel. 747-01			
Treialid	2 a.	M,N	15 a.
7. <u>Linnakutsekool nr. 9</u>			
Viljandi, Väike tn. 12, tel. 21-358			
Elektrimontöörid-autojuhid	2 a.	M	16,5 a.
Autoremondi lukksepad	1 ja 2 a.	M	15 a.
8. <u>Linnakutsekool nr. 10</u>			
Tallinn, Puuvilla tn. 19, tel. 745-06			
Mööblitistlerid	2 a.	M,N	15 a.
Ventilatsioonilukksepad	2 a.	M	15,5 a.
Santehnikud	2 a.	M,N	15 a.

1.	2.	3.	4.
Maalrid -krohvijad	2 a.	M,N	15 a.
Laudsepad-puusepad	2 a.	M	15 a.
9. <u>Linnakutsekool nr. 11, vene õppekeelelega</u>			
Kohtla-Järve linn, Jõhvi linna-osa, Rahu tn. 9, tel. 227-80			
Armeerijad-betoneerijad	2 a.	M,N	16 a.
Elektri-gaasikeevitajad	2 a.	M,N	16,5 a.
Lukksepad-monteerijad	2 a.	M	16 a.
Müürsepad	1 a.	M,N	15 a.
Laudsepad-puusepad	2 a.	M	15 a.
Puusepad	1 a.	M	15 a.
Ehitusmasinate ja mehhanismide remondi lukksepad	2 a.	M	15 a.
10. <u>Linnakutsekool nr. 12</u>			
Tallinn, Pärnu mnt. 162, tel. 554-01			
Valgustus- ja jõuvõrkude, elektriliste jõuseadmete elektrimontöörid			
	2 a.	M,N	16 a.
Masinatöölised	1 a.	M,N	16 a.
Mehhaaniliste koostamistöökukksepad	1 a.	M,N	15 a.
Maalrid	1 a.	M,N	15 a.
11. <u>Linnakutsekool nr. 13</u>			
Pärnu, Pargi tn. 1, tel. ATJ-340			
Müüjad	1 a.	M,N	15 a.
Maalrid	1 a.	M,N	15 a.
Müürsepad-pottsepad-krohvijad	2 a.	M,N	16 a.
Laudsepad-puusepad	2 a.	M	15 a.
Santehnikud	2 a.	M,N	15 a.
12. <u>Linnakutsekool nr. 15</u>			
Tallinn, V. Kingissepa tn. 60, tel. 420-10			
Pagarid	1 a.	M,N	17,5 a.
Kokad	2 a.	M,N	15 a.
Müüjad	1 ja 2a.	M,N	15 a.

	1.	2.	3.	4.
13. <u>Linnakutsekool nr. 16</u>				
Tartu, Vanemuise tn. 35, tel. 23-26				
Mööblitisliserid	2 a.	M,N	15 a.	
Santehnikud	2 a.	M,N	15 a.	
Konstruktsoonide monteeri- jad-müürsepad	2 a.	M	16,5 a.	
Maalrid-krohvijad	2 a.	M,N	15 a.	
Puusepad	1 a.	M	15 a.	
14. <u>Linnakutsekool nr. 17</u>				
Tartu, Põllu tn. 11, tel. 20-36				
Autoremondi lukksepad	1 ja 2 a.	M	15 a.	
Diiselmootorite remondi- lukksepad	2 a.	M	15 a.	
Remondilukksepad	2 a.	M,N	15 a.	
Treialid	1 ja 2 a.	M,N	15 a.	
Freesijad	2 a.	M,N	15 a.	
Müüjad	1 a.	M,N	15 a.	
15. <u>A. Gritsovi nim. Linna- kutsekool, vene õppekeelega</u>				
Narva, Kalda tn. 9, tel. 22-84				
Santehnikud	2 a.	M,N	15 a.	
Armeerijad-elektrikeevitajad	2 a.	M,N	16 a.	
Maalrid-krohvijad	2 a.	M,N	15 a.	
Müürsepad	1 a.	M,N	16 a.	
Maalrid	1 a.	M,N	15 a.	
Laudsepad-puusepad	2 a.	M	15 a.	
Armeerijad-betoneerijad (rakistajad)	2 a.	M,N	16 a.	
16. <u>V. Klementi nim. Linnakutse- kool</u>				
Tallinn, Keskväljak 2, tel. 455-57				
Individaalõmbluse rätsepad	3 a.	M,N	15 a.	
Massõmbluse rätsepad	1 ja 2 a.	N	15 a.	

	1.	2.	3.	4.
17. <u>A. Kreisbergi nim. Tööpuna-</u> <u>lipu Ordenit omav Linnakutse-</u> <u>kool, vene õppekeelega</u>				
Leningradi obl. Ivangorod, Tekstilštšikovi tn. 5, tel. Narva 97-230				
Kangrud	2 a.	N		15 a.
Belketrajad	1,5 a.	N		15 a.
Ketrajad	2 a.	N		15 a.
Poolijad-dubleerijad	1 a.	N		15 a.
18. <u>Maakutsekool nr. 25</u> <u>Paide, Tallinna tn. 58,</u> <u>tel. 14-58</u>				
Maaparandustööde mehhanisaa- torid				
	2 a.	M		16 a.
19. <u>Maakutsekool nr. 26</u> <u>ENSV Kingissepa, M. Gorki</u> <u>tn. 22, tel. 231</u>				
Lai profiiliga traktoristid- masinistid				
	2 a.	M		15,5 a.
		N		16,5 a.
Traktorite, autode ja põllu- töömashinate remondilukksepad				
	1,5 a.	M		15,5 a.
Maaparandustööde traktoristid				
	1 a.	M		16,5 a.
20. <u>Maakutsekool nr. 27</u>				
Rakvere rajoon, Väike-Maarja Pikk tn. 7, tel. 162				
Maaparandustööde mehhanisaa- torid				
	2 a.	M		16 a.
21. <u>Maakutsekool nr. 30</u>				
Valga rajoon, Helme, tel. Tõrva, Maakutsekooli ATJ-17				
Lai profiiliga traktoristid- masinistid				
	2 a.	M		15,5 a.
		N		16,5 a.
Traktoristid-masinistid				
	1 a.	M		16,5 a.
		N		17,5 a.
Maaparandustööde traktoristid				
	1 a.	M		16,5 a.

	1.	2.	3.	4.
Karjafarmide sisseseede ekspluatatsiooni ja remondi lukk-sepad		1 a.	M N	16 a. 17 a.
22. <u>Maakutsekooll nr. 31</u> Paide rajoon, Järva-Jaami, tel. 96-385 ja				
23. <u>M. Aitsami nim. Maakutsekooll</u> Rapla rajoon, Vigala, tel. 4-B Laia profiiliga traktoristid- masinistid		2 a.	M N	15,5 a. 16,5 a.
Traktoristid-masinistid		1 a.	M N	16,5 a. 17,5 a.
Maaparandustööde traktoristid		1 a.	M	16,5 a.
24. <u>H. Pöögelmanni nim. Maakutse- kooll</u> Põltsamaa, Kaarlimõis, tel.292 Maaparandustööde mehhanisaatorid		2 a.	M	16 a.
Laia profiiliga traktoristid- masinistid		2 a.	M N	15,5 a. 16,5 a.

5. Eesti NSV kesk-eriõppeasutused

Kesk-eriõppeasutused ja erialad	Päevane osakond	Õhtune osakond	Kaug- õppe- osakond
1.	2.	3.	4.
1. <u>Tallinna Ehitus- ja Mehhaanika- tehnikum</u>			
Tallinn, Pärnu mnt. 62, telef. 466-82			
Metallide lõiketöötlemine	+	+	+
Ehitusmaterjalide tööstuse masinad ja seadmed	+	-	-
Ehitusmasinad ja -seadmed	+	-	-
Tuletõrjetehnika ja -ohutus	-	-	+
Arhitektuur	+	-	-
Tööstuslik ja tsiviilõhutus	+	+	+
Hoonete tehniline eksploatatsioon	+	-	-
Autoteede ehitus ja eksploatatsioon	+	-	-
Geodeesia	+	-	-
Autotranspordi eksploatatsioon	+	-	+
Autode tehniline teenindamine ja remont	+	+	+
2. <u>Tallinna Polütehnikum</u>			
Tallinn, Pärnu mnt. 57, telef. 461-29			
Elektrijaamad, -võrgud ja -süsteemid	+	-	+
Tööstusettevõtete elektriseadmed	+	+	+
Automaatika ja telemehhaanika aparatuuri tootmine	+	-	-
Elektronarvutusmasinad, -riistad ja -seadmed	+	-	-

	1.	2.	3.	4.
Kontroll- ja automaatikasüsteemide montaaž ning seadistamine		+	+	+
Raadioside ja raadiolevi		+	+	+
Linnadevaheline telefoniside		+	-	+
3. Tallinna Kergetööstuse Tehnikum				
Tallinn, Imanta tn. 3, telef. 476-53				
Õmblustööstus		+	-	+
Nahatoodete tehnoloogia		+	-	-
Trikootööstus		+	-	+
Rõivaste keemiline töötlemine ja värvimine		+	-	-
Rõivaste konstrueerimine ja modelleerimine		+	-	-
Asjaajamise organiseerimine ja bürootehnika		+	-	-
4. Narva Polütehnikum, vene õppe- keelega				
Narva, J. Anveldi tn. 14, telef. 335				
Elektrijsamad, -võrgud ja -süsteemid		+	-	-
Tööstusettevõtete elektriseadmed		+	+	+
Katla- ja auruturbiinseadmed		-	-	+
Tööstusettevõtete soojustehnilised seadmed		-	+	+
Tekstiiltööstuse masinad ja seadmed		+	+	-
Kudumistööstus		+	+	-
Kangaste viimistlemine		+	-	-
Tööstuslik ja tsiviilehitus		+	+	-
Raudbetoonkonstruktsioonide ja ehitusdetailide tootmine		+	-	-

	1.	2.	3.	4.
5. Kohtla-Järve Keemiatehnikum				
Kohtla-Järve, Narva mnt. 75, telef. 442-54				
Tööstusseadmete montaaž ja remont	+	-		+
Põlevkivi töötlemise tehnoloogia	+	-		-
Analüütiline keemia	+	-		-
Gaasimajandus	+	-		-
Hoonete sanitaartehnilised sead- med	+	-		+
6. Võru Tööstustehnikum				
Võru, Koidula 26, telef. 326-27				
Metallide lõiketöötlemine	+	-		+
Keemia ja naftagaasi tehaste seadmed	+	-		-
Mööblitööstus	+	-		+
7. Tallinna Kalatööstuslik Merekool				
Tallinn, Luise 1a, telef. 454-09				
Kalasaaduste tehnoloogia	+	-		+
Laevajuhtimine	+	-		+
Laeva jõuseadmete eksploatatsioon	+	-		+
Laeva külmutusseadmete eksplua- tatsioon	+	-		+
Laeva raadioside ja elektro- raadionavigatsioon	+	-		+
8. Tallinna Raudteetranspordi Tehnikum				
Tallinn, Marati tn. 4, telef. 741-24, 740-83				
Mootorvedurimajandus	-	+		+
Vagunimajandus	-	-		+
Raudteede eksploatatsioon	+	-		+
9. Sillamäe Mäetehnikum				
Sillamäe, telef. 643				
Kasulike kaeviste maa-alune kaevandamine	-	-		+
Kasulike kaeviste lahtine kaevandamine	+	+		-

	1.	2.	3.	4.
Mäe-elektromehhaanika	-	+	-	
10. <u>Õisu Toiduainetetööstuse Tehnikum</u>				
Viljandi raj., Õisu, telef. 25				
Leiva- ja pagaritööstus	+	-	-	
Piimasaaduste tehnoloogia	+	-	-	
Konserveerimise tehnoloogia	-	-	+	
11. <u>Tallinna Majandustehnikum</u>				
Tallinn, Kohtu 4, telef.607-56, telef. 578-41				
Raharinglus ja krediit	-	-	+	
Arvestuse ja operatsioonitehnika	+	-	+	
Arvestuse ja arvutustööde mehhaniseerimine	+	-	-	
Elektronarvuteile programmeerimine	+	-	-	
Riigieelarve	+	-	+	
12. <u>Rakvere Majandustehnikum</u>				
Rakvere, Kalinini tn. 29 telef. 36-48				
Raamatupidamine	+	-	+	
Kaubanduslik raamatupidamine	+	-	+	
Planeerimine masinaehituse ettevõtetes	+	-	+	
Planeerimine kergetööstuse ettevõtetes	+	-	+	
Planeerimine sideettevõtetes	+	-	-	
13. <u>Tallinna Riikliku ja Kooperaatiivkaubanduse Tehnikum</u>				
Tallinn, Tõnismägi 12/14, telef. 410-65				
Tööstuskaupade tundmine ja kaubanduse organiseerimine	+	-	+	
Toidukaupade tundmine ja kaubanduse organiseerimine	+	-	+	
Kaubatundmine, materaaltehniline varustus ja turustus	-	-	+	

14. <u>Viljandi Kultuurharidustöö Kool</u>				
Viljandi, Tombi p. 9				
telef. 678				
Klubitöö	+	-	+	
Raamatukogundus	+	-	-	
15. <u>J. Anveldi nimeline Tartu Pedagoogiline Kool</u>				
Tartu, Salme tn. 1a				
telef. 40-42				
Algklasside õpetaja, algklasside õpetaja ja pioneeri juht	+	-	-	
8-klassilise kooli muusikaõpetaja ja pioneeritöö	+	-	-	
16. <u>J. Anveldi nimelise Tartu Pedagoogilise Kooli Pärnu filiaal</u>				
Pärnu, Niidupargi 4, telef. 0-01				
8-klassilise kooli kehalise kasvatusõpetaja	+	-	+	
17. <u>Tallinna Pedagoogiline Kool</u>				
Tallinn, Räägu tn. 49,				
telef. 564-52; 563-22				
Lasteaia-kasvataja	+	.	+	
Lastesõime-kasvataja	+	-	-	
18. <u>Tallinna Meditsiinikool</u>				
Tallinn, Räägu tn. 49				
telef. 556-37				
Ämmaemandid	+	-	-	
Hambatehnikud	+	-	-	
Meditsiiniõed	+	-	-	
Farmaatsia	+	-	-	
19. <u>Tartu Meditsiinikool</u>				
Tartu, R. Pälsoni tn. 32				
telef. 29-30				
Velskrid	+	-	-	
Velsker-laborandid	+	-	-	

	1.	2.	3.	4.
Sanitaar-velskrid		+	-	-
Meditsiiniõed		+	-	-
20. Kohtla-Järve Meditsiinikool				
Kohtla-Järve, Narva mnt. 75				
Meditsiiniõed		+	-	-
21. Tallinna Muusikakool				
Tallinn, Võidu väljak 4, telefon. 464-50				
Klaver		+	-	+
Keelpillid		+	-	-
Puhk- ja löökpillid		+	-	-
Rahvapillid		+	-	-
Laulmine		+	-	-
Koorijuhtimine		+	-	-
Muusikateooria ja kompositsioon		+	-	-
22. Tartu Muusikakool				
Tartu, A. Lätte tn. 15, telefon. 41-80				
Klaver		+	-	-
Keelpillid		+	-	-
Puhk- ja löökpillid		+	-	-
Rahvapillid		+	-	-
Laulmine		+	-	-
Koorijuhtimine		+	-	-
23. Tallinna Muusikakeskkool				
Tallinn, Suvorovi pst. 3, telefon. 419-56				
Klaver		+	-	-
Keelpillid		+	-	-
Puhk- ja löökpillid		+	-	-
Koorijuhtimine		+	-	-
Muusikateooria ja kompositsioon		+	-	-

	1.	2.	3.	4.
24. <u>Tartu Kunstikool</u>				
Tartu, H. Heidemanni tn. 16, telef. 37-91				
Puidu kunstiline töötlemine	+	-	-	
Kunstiline kujundamine	+	-	-	
Jalanõude modelleerimine ja naha kunstiline kujundamine	+	-	-	
25. <u>Tallinna Koreograafiskool</u>				
Tallinn, Toomkooli 11, telef. 411-32				
Ballett	+	-	-	
26. <u>Antsla Sovhoostehnikum</u>				
Võru rajoon, Antsla, telef. Antsla 16				
Agronoomia	+	-	-	
27. <u>Jänedra Sovhoostehnikum</u>				
Paide rajoon, Jänedra, telef. Paide 938-35				
Agronoomia	+	-	-	
28. <u>Kuremaa Sovhoostehnikum</u>				
Jõgeva rajoon, Kuremaa, telef. Jõgeva 913-50				
Seemnekasvatuse agronoomia	+	-	-	
29. <u>Vinni Näidissovhoostehnikum</u>				
Rakvere rajoon, Mõdriku telef. Vinni 926-26				
Põllumajanduslik raamatupidamine	+	-	+	
30. <u>Olustvere Sovhoostehnikum</u>				
Viljandi rajoon, Olustvere telef. Olustvere 46				
Rohumaaviljeluse agronoomia	+	-	+	

	1.	2.	3.	4.
31. <u>Räpina Sovhoostehnikum</u> Põlva rajoon, Räpina telef. Räpina 157 Aianduse agronoomia		+	-	+
32. <u>Türi Sovhoostehnikum</u> Paide rajoon, Särevere telef. Paide 982-73 Agronoomia Zootehnika		+	-	-
33. <u>Tihemetsa Sovhoostehnikum</u> Pärnu rajoon, Tihemetsa telef. Tihemetsa automaat 21 Põllumajanduse mehhaniseerimine Põllumajanduslik raamatupidamine		+	-	+
34. <u>Gagarini-nim. Näidissovhoos- tehnikum</u> Viljandi rajoon, Vana-Võidu telef. Viljandi 31-b Zootehnika Loomakasvatuse mehhaniseerimine ja elektrifitseerimine		+	-	-
35. <u>Väimela Näidissovhoostehnikum</u> Võru rajoon, Väimela telef. Võru - Väimela 21 Veterinaaria Zootehnika Põllumajanduse elektrifitseeri- mine Loomakasvatuse mehhaniseerimine ja elektrifitseerimine		+	-	+
36. <u>Kehtna Näidissovhoostehnikum</u> Rapla rajoon, Kehtna telef. Kehtna 260 Agromelioratsioon		+	-	-

	1.	2.	3.	4.
Masparandustööde mehhaniseerimine		+	-	-
37. <u>Palamuse Metsamajanduse Sovhoos-tehnikum</u>				
Jõgeva rajoon, Luua sidejask. telef. 911-58				
Metsamajandus		+	-	+

6. Eesti NSV kõrgemad õppeasutused

Kõrgemad õppeasutused ja erialad	Vastuvõtt			
	1.	Päevane osakond	Õhtune osakond	Kaugõppeosakond
	1.	2.	3.	4.
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL				
Tartu, Ülikooli tn. 18 telef. 41-20 (kodu keskjaam)				
1. <u>Ajaloo-Keeleteaduskond</u>				
eesti keel ja kirjandus		+	-	+
vene keel ja kirjandus		+	-	+
romaani-germaani keeled ja kirjandus		+	-	+
defektoloogia		+	-	-
psühholoogia		+	-	-
ajalugu		+	-	+
2. <u>Matemaatikateaduskond</u>				
matemaatika		+	-	-
(s.-h. pedagoogiline haru)		+	-	-
3. <u>Füüsika-Keemiateaduskond</u>				
füüsika		+	-	-
(s.-h. pedagoogiline haru)		+	-	-
keemia		+	-	-

	1.	2.	3.	4.
4. <u>Bioloogia-Geograafiateaduskond</u>				
bioloogia		+	-	-
(s.-h. pedagoogiline haru)		+	-	-
geograafia		+	-	+
5. <u>Arstiteaduskond</u>				
raviosakond		+	-	-
(s.-h. spordimeditsiin)		+	-	-
stomatoloogia		+	-	-
farmaatsia		+	-	-
pediaatria		+	-	-
6. <u>Õigusteaduskond</u>				
õigusteadus		+	-	+
7. <u>Majandusteaduskond</u>				
kaubandusökonoomia		-	-	+
tööstuskaupade tundmine ja kaubanduse organiseerimine		+	-	+
rahandus ja krediit		+	-	+
raamatupidamine (kaubanduses ja pangas)		+	-	-
majandusküberneetika		+	-	-
8. <u>Kehakultuuriteaduskond</u>				
kehakultuur ja sport		+	-	+

TALLINNA POLÜTEHNILINE INSTITUUT

Tallinn, Ehitajate tee,
telef. 742-11, 520-59

1. <u>Energeetikateaduskond</u>				
elektrijaamad		+	-	-
elektrisüsteemid ja -võrgud		+	-	+
tööstusettevõtete ja linnade elektrivarustus		+	-	-
soojuselektrijaamad		+	+	-
tööstuslik soojusenergeetika		+	-	-
autotransport		+	-	+

	1.	2.	3.	4.
Laeva jõuseadmed		+	+	-
kasulike kaeviste maa-aluse kaevandamise tehnoloogia ja kompleksne mehhaniseerimine		+	+	-
2. Elektrotehnikateaduskond				
elektrimasinaid ja -aparaadid		+	-	-
automaatika ja telemehaanika		+	+	-
arvutustehnika seadmed ja aparaadid		+	-	-
tööstuselektroonika		+	-	-
elektrijamad ja tööstusseadmete automatiseerimine		+	+	+
raadiotehnika, s.-h. automatiseeritud elektriside		+	-	-
3. Keemiateaduskond				
elektroonika erimaterjalide tehnoloogia		+	-	-
keemiatööstuse protsessid ja aparaadid ning keemiline kübernetika		+	-	-
konserveerimise tehnoloogia		+	-	+
tahke kütuse keemiline tehnoloogia		-	+	-
ühiskondliku toitlustamise tehnoloogia ja organiseerimine		+	-	-
õablustoodete konstrueerimine ja tehnoloogia		+	-	-
4. Ehitusteaduskond				
tööstus- ja tsiviilehitus		+	+	+
ehitusdetailide ja konstruktsioonide tootmine		+	-	-
küte ja ventilatsioon		+	-	-
veevarustus ja kanalisatsioon		+	-	-
autoteed		+	-	+

=====

	1.	2.	3.	4.
--	----	----	----	----

5. Majandusteaduskond

tööstuse planeerimine	+	+	+
masinaehituse ökonomika ja organiseerimine	+	+	+
toidusinetetööstuse ökonomika ja organiseerimine	+	-	+
ehituse ökonomika ja organiseerimine	+	-	+
raamatupidamine	+	+	+
majandusliku informatsiooni mehhaniseeritud töötlemine	+	+	-
elukondliku teenindamise ökonomika ja organiseerimine	+	-	-
autotranspordi ökonomika ja organiseerimine	+	-	-

6. Mehhaanikateaduskond

masinaehituse tehnoloogia, metall- lilõikepingid ja -instrumendid	+	+	+
peenmehhaanikaseadmed	+	+	-
tekstilitööstuse masinad ja aparaadid	+	-	-
toidusinetetööstuse masinad ja seadmed	+	-	-

EESTI PÖLLUMAJANDUSE AKADEEMIA
Tartu, Riia tn. 12, telef.28-53

Vastuvõtt päeva-
sesse osakonda

1. Agronoomiateaduskond

agronoomia	+
rohumaaviljelus	+
põllumajanduslik raamatupidamine	+
põllumajanduse ökonomika ja organiseerimine	+

2. Zootehnikateaduskond

zootehnika	+
------------	---

3. Veterinaariateaduskond

veterinaaria	+
liha- ja piimasaaduste tehnoloogia	+

1.

2.

4. Põllumajanduse mehhaniseerimise
teaduskond

põllumajanduse mehhaniseerimine +

5. Metsanduse ja maaparanduse teaduskond

metsandus +

maaparandus +

maakorraldus +

Vastuvõtt

ED. VILDE NIM. TALLINNA PEDAGOOGILINE
INSTITUUT

Päevane Kaugõppe-
osakond osakond

Tallinn, Narva mnt. 41, telef.259-00

eesti keel ja kirjandus - +

võõrkeel + -

matemaatika + +

füüsika koos elektrotehnika, astro-
noomia ja tehnilise mehhanikaga + -

joonistamine, joonestamine ja töö-
õpetus + -

koolieelne pedagoogika ja psühho-
loogia + +

kultuurharidustöö + +

raamatukogundus ja bibliograafia + +

kehaline kasvatus + +

laulmine ja muusika + -

pedagoogika ja algõpetuse metoodika + +

TALLINNA RIIKLIK KONSERVATOORIUM

Tallinn, Suworovi pst. 3, telef.460-27

laulmine + -

klaver + +

orkestripillid + +

koorijuhtimine + +

kompositsioon + -

muusikateadus - +

=====

Õppeasutuse nimi ja ariala

Vastuvõtt

Päevane õhtune
osakond osakond

EESTI NSV RIIKLIK KUNSTIINSTITUUT

Tallinn, Tartu mnt. 1, telef.224-29

arhitektuur	+	+
graafika	+	-
dekoratiiv-tarbekunst	+	-
tekstiili- ja kergetööstuse toodangu kunstiline kujundamine	+	-
ruumi- ja mööblikujundus	+	-
tööstuskunst	+	-
monumentaal-dekoratiivkunst	+	-

7. Esimene töökoht

Sageli juhtub, et noored katkestavad õpingud ning lähevad tööle, omamata mingit kutseoskust. Võetakse vastu esimene töö, mida pakutakse ning mida suudetakse teha. Kord juba koolist lahkunud, on hiljem õpinguid jätkata hoopis raskem. Tuleb arvestada seda, et tulevikus nõutakse ka oskustööliselt peale kutsehariduse keskharidust. Seda omamata tuleb leppida abitöölise kohaga.

Enne kui otsustate koolitee seljataha jätta, jälgi-ge järgmist.

Ei maksa enne tööle asuda, kui teil on kutseharidus. Kas üldhariduslik tase võimaldab ümberkvalifitseerumist?

Kas antud alal on võimalus kvalifikatsiooni tõsta?

Lugupidamist pälvivad töötajad,

- kes tulevad tööle õigel ajal;
- kes ei puudu sageli;
- kes armastavad oma tööd;
- kes tahavad õppida tegema oma tööd üha paremini ja paremini.

Tootmise juhtimise ja töö tasustamise põhimõtted

1. Tootmise juhtimine

Kindlasti olete käinud mõnes tehases, asutuses, majandis. Teate, et teha juhib direktor, asutust juhataja, kolhoosi aga esimees.

Kogu sotsialistliku tootmise juhtimise aluseks on demokraatliku tsentralismi printsiip. Demokraatlik tsentralism tähendab riikliku juhtimise ühendamist töörahva hulkade laialdase osavõetuga tootmise juhtimisest.

Demokraatlik tsentralism eeldab ainujuhtimist. Ainujuhtimine tähendab seda, et juhtijale (direktor, tsehhijuhataja, meister) on antud juhtimiseks vajalikud õigused ning alluvad peavad täitma tema korraldusi. Samal ajal kannab juhtija vastutust selle tootmisloigu töö eest, mille eesotsas ta seisab.

Direktor on kui riigi volinik. Tema juhib ettevõtte tegevust. Direktoril on õigus käsutada kõiki vahendeid ja varasid. Tema vastutab plaanitäitmise ja finantsdistipliinist kinnipidamise eest, valib kaadri, annab välja käskkirju ja kontrollib nende täitmist.

Direktori esimeseks asetäitjaks on peaspetsialist (tööstuses, ehituses - peainsener). Tema vastutab selle eest, et ettevõtte laseks välja kaasaegset kõrgekvaliteedilist toodangut, et tootmine toimuks kõige uuema tehnika ja tehnoloogia alusel.

Kolhoosi juhib kolhoosnikute üldkoosolek. Üldkoosolekute-vahelisel perioodil juhib kolhoosi viiest kuni üheksast liikmest koosnev kolhoosi juhatus. Majandi igapäevaseks juhtimiseks ning juhatuse otsuste täitmise kontrollimiseks valib üldkoosolek kolhoosi esimehe. Oma igapäevases töös tugineb kolhoosi esimees põllumajanduse spetsialistide-agronoomide, zootehnikute, insenermehhanisaatorite ja ökonomistide abile.

Nõukogude Liidus on rohkem kui 200 000 suurt tööstusettevõtet-vabrikut, tehast, kaevandust, elektrijaama, 48 983 põllumajandusettevõtet (1967.a. andmed). On selge, et niisugune tootmisvahendite ühiskondlikul omandusel põhinev suurmajandus ei saa areneda täpse arvestuseta, ladusa kooskõlastatud töötä. See saavutatakse plaanide abil. Plaanita ei tule toime ka ettevõtte.

2. Tootmine ja töö tasustamine

Selleks et rahuldada ühiskonna vajadusi, on vaja toota toiduaineid, riideid, masinaid ja muud.

Tootmisprotsessist võtavad osa inimesed. Inimesed töötavad vabrikutes ja tehastes, harivad põldu, transpordivad kaupu jne. Töö tulemusi mingil ajavahemikul, ütleme aastas, nimetatakse ühiskonna koguproduktiks. (Jälgi joonisti!) Sotsialismi tingimustes kuulub kogu see produkt

töötajatele, kuid see ei tähenda seda, et kogu aasta jook-
sul valmistatud toodangu võib ühiskonnaliikmete vahel ära
jaotada. Kõigepealt moodustatakse rahvamajanduses loodud
produktist asendamisfond kulutatud toorsine ja kulunud ma-
sinate uuendamiseks, et tootmist saaks jätkata ka uuel
aastal. Pärast sellist mahaarvamist järelejäänud ühiskond-
liku produkti osa nimetatakse natsionaalseks tuluks. Kuid
ka seda ei saa töötajate vahel täielikult ära jaotada.

Natsionaalsest tulust eraldatakse akumulatsioonifond,
mille arvel ehitatakse uusi tehaseid, elamuid, koole ja
haiglaid, haritakse üles uudismaad ning laiendatakse toot-
mist. See fond moodustab umbes veerandi natsionaalsest tu-
lust. Ülejäänud osa, umbes kolmveerand natsionaalsest tu-
lust, moodustab tarbimisfondi. Valdav osa tarbimisfondist
läheb elanike vajaduste rahuldamiseks. See ongi isikliku
tarbimise fond.

Isikliku tarbimise suurendamise teeks meie maal on
natsionaalse tulu kasv. 1980. aastaks suureneb natsionaal-
ne tulu 5-kordselt. Üle 90% sellest kasvust tuleb saavuta-
da tööviljakuse tõusu arvel.

Isikliku tarbimise fond koosneb kahest osast: ühe
osa saavad töötajad kätte ühiskondlike fondide, teise osa
aga palga kaudu. Kumbki osa jaotub erinevalt.

Ühiskondlike fonde kasutavad kõik kodanikud sõltu-
matult oma isikliku töö tulemustest. Ainult üksikutel juh-
tudel arvestatakse ühiskondlike fondide jaotamisel teenis-
tuse suurust: pensionide ja ajutise töövõimetuse abiraha-
de ning puhkustasude maksmisel. Ühiskondlikest fondidest
kulutatakse vahendeid haridusele ja tervishoiule, laste-
asutuste ja kultuurimajade ülalpidamiseks ning muudeks
sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks. Peamiseks
jaotamise vormiks on sotsialismi tingimustes palk. P a l k
on tööliste ja teenistujate osa natsionaalse tulu sellest
osast, mis jaotatakse töö järgi.

Nõukogude võimu esimestel aastatel esinesid mõned
inimesed ettepanekuga jaotada materiaalsed hüved võrdselt.

Kuid selline võrdsustava jaotamise põhimõte oleks ebaõiglane, sest nii halb kui ka hea töötaja saaksid ühesuguse osa, mis oleks kasulik ainult loodritele. Inimestel ei oleks materiaalselt stiimulit, mis innustaks neid paremini töötama, tõstma tööviljakust, looma rohkem saadusi.

Järelilikult on ainsaks mõistlikuks ja õiglaseks jaotamisviisiks sotsialismi tingimustes materiaalsete hüvede jaotamine töö järgi. Mida rohkem ja paremini inimene töötab, seda rohkem ta ka saab.

Õigesti korraldatud töö eest tasumine kasvatab teadlikku suhtumist töösse, õpetab distsipliini, teeb töö üldkohustuslikuks kõigile põhimõttel: "Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma." Kõik on kohustatud töötama, andma oma osa ühiskondliku produkti loomisse. Jaotamine toimub selle panuse suuruse järgi. Pärast ühiskondlikku fondi mineva töö hulga mahaarvamist saab igakuks ühiskonnalt nii palju, kui palju ta ühiskonnale andis.

Inimeste tööd tasustatakse vastavalt toodangu hulga ja kvaliteedile.

Toodangu kvaliteedi määramiseks kasutatakse standardeid, tehnilisi tingimusi, sordilisuse, töökindluse ja vastupidavuse näitajaid.

Standardiga kehtestatakse kõikidele ettevõtetele kohustuslikud väljalastava toodangu kvaliteedi tüüpnormid, mõõtmed ja omadused. Riiklikku üleliidulist standardit tähistatakse nelja tähega - GOST.

Ettevõtetes, kus toodangut valmistatakse väikesel hulgal või eritellimuste järgi (turbiinid, laevad jne.), määratakse selle toodangu kvaliteedi nõuded kindlaks tehniliste tingimustega.

Kerge- ja toidusinetetööstuses, ehitusmaterjalide ja metallitoodete tööstuses, keemia- ja kummitööstuses määratakse toodangu kvaliteet peamiselt sordilisusega. Toodang jaguneb sortidesse olenevalt välisviimistlusest, tugevusest ja toidusinetete puhul maitseomadustest. Kõige sagedamini jaguneb toodang esimesse, teise ja kolmandasse sorti.

3. Millest sõltub palk?

Töö eest saadava tasu suurus sõltub eeskätt töö tulemustest. Hulgalta suuremat ja kvaliteedilt paremat tööd tasustatakse kõrgemalt.

Palk sõltub töötaja teadmistest ja vilumustest, tema kvalifikatsioonist. Kvalifitseeritud tööline loob rohkem materiaalseid väärtusi kui vähese kvalifikatsiooniga tööline. On arusaadav, et ta peab oma töö eest saama ka rohkem tasu. Kommunismile üleminekul erinevused töö tasustamises vähenevad. Kuid sellel protsessil ei ole midagi ühist võrdsustamisega. Jutt on mitte keerukuse ja tingimuste poolest erineva töö ühesugusest tasustamisest, vaid sellest, et käsitsi- ja mittekvalifitseeritud töö järkjärgult kaob, mittekvalifitseeritud töölisel ja teenistujal täiendavad end ning saavad kvalifitseeritud töölisteks ja teenistujateks.

Ei saa näiteks võrdsustada treialli ja majahoidja palga. Kui aga majahoidja töö mehhaniseerida, ta välja õpetada, teha ta koristusmasina masinistiks, siis ei ole vahe treialli ja masinisti töö keerukuses enam kuigi suur ja nende palgatase läheneb. Järelikult kui vähenevad erinevused töötajate kvalifikatsioonitasemes, siis väheneb ka vahe nende töö tasustamises.

Palga suurusele avaldavad mõju töötingimused. Töötingimused paranevad meie maal järjest. Kuid nende tööde puhul, kus töölistel tuleb töötada kõrge või madala temperatuuri, suure niiskuse, müra ja tolmu tingimustes, kus üks tööline töötab hästi valgustatud tsehhis tööpingi juures, teine aga kaevandab sügaval maa all (sütt) põlevkivi, seda kõike arvestatakse töö tasustamisel. Raskete ja teravist kahjustavate töötingimustega seotud töölistel on lühendatud tööpäev, nad saavad lisapuhkust, tasuta eritoitu ja -rõivastust, neile on kehtestatud pensionileminekuks soodustatud tähtajad ja kõrgemad pensionimäärad.

Palga suurus sõltub ka tööstusharu rahvamajanduslikust tähtsusest. Kõrgemini tasustatakse tööd kõige tähtsamates rasketööstusharudes. Kuid erinevused üksikute tööstusharude töötajate töö tasustamises järk-järgult vähenevad. Lühemale tööpäevale üleminekul tõusid palgad kerge-tööstuses, toiduainetetööstuses ja ehituses, kus need varem olid märksa madalamad kui rasketööstuses.

Palga suuruse määramisel võetakse arvesse rajooni, kus ettevõtte asub. Kõrgemini tasustatakse töötajate tööd väheasustatud põhja- ja Kaug-Ida rajoonides, raskesti liigipääsetavates kõrgmäestikurajoonides ja teistes raskete töötingimustega rajoonides. Kuid paljud rajoonid ei ole enam ammu väheasustatud. Seal ei ole nüüd enam vajadust tasustada tööd kõrgemate palgamäärade järgi.

Tehastes, vabrikutes, põllumajandusettevõtetes on töö määraks normid, normide täitmise ja töö kvaliteedi eest saadava tasu suurus tehakse kindlaks tariifisüsteemi¹ abil, palga arvutamise viis aga oleneb töötasu vormidest ja -süsteemidest. Normid, tariifisüsteem ning töötasu vormid ja -süsteemid moodustavad koos selle, mida nimetatakse palgakorralduseks.

4. Tööliste töö normeerimine

Normeerimise abil määratakse kindlaks töö määr, s.t. tehakse kindlaks töö hulk, mis tööline peab kulutama toodanguühikule või tehtava töö ühikule.

Tehastes, asutustes, majandites kehtestatakse aja-, tootlus- ja teenindamisnorme.

Ajanormiks nimetatakse seda, mis on kindlaks määratud toodanguühiku tootmiseks või tootmisoperatsiooni sooritamiseks (tundides ja minutites).

Tootlusnormiks nimetatakse toodete (või operatsioonide) hulka, mis tööline peab valmistama vahetuses või

¹ Vt. lk. 167.

töötunnis.

Kui näiteks detaili töötlemise ajanorm on 12 minutit, siis moodustab tootlusnorm seitsmetunnilises vahetuses (420 minutit) 35 detaili (420 : 12).

Üheaegselt uue tehnika, tootmise tehnoloogia ja töö organiseerimisega muudetakse perioodiliselt ka kehtivaid tootlusnorme.

Tariifisüsteem. Täidetud normi eest saadava tasu määr tehakse kindlaks tariifisüsteemi abil, mis koosneb tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmikust, tariifivõrgust ja tariifi - palgamääradest.

Tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmik annab tehtavate tööde iseloomustuse ning hindab iga töö keerukust. Tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmiku abil tehakse kindlaks tööliste kvalifikatsioon ning neile antakse vastav järk. Tööline teeb katse korras sellesse järku kuuluvat tööd, millele ta pretendeerib ja vastab teatmikus ettenähtud küsimustele. Õigus katsete korraldamiseks ning järgu andmiseks on vastaval komisjonil.

Igal tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmikul on kolm osa:

- 1) tööde iseloomustus;
- 2) juhised selle kohta, mida antud järgu tööline peab teadma;
- 3) nende tööde ligikaudne loetelu, mida ta peab teha oskama.

Tööstuses esineb kaks tariifi- ja kvalifikatsiooniteatmikku liiki: ühtne tööstusharudevaheline teatmik ja tööstusharude teatmikud.

Tariifivõrk määrab kindlaks erinevused tööliste töö tasustamisel olenevalt nende kvalifikatsioonist (järgust). Ta sisaldab järke ja tariifikoefitsiente. Enamikus tööstusharudes on kuus järku.

Toome näitena kaks tariifivõrku: esimene neist kehtib kergetööstusele ja toiduainetetööstusele. Teine võrk on põllumajanduses traktoristidele-masiniistidele. Rooma

numbritega on märgitud järgud. Teine ja kolmas rida näitavad tariifikoefitsiente.

I	II	III	IV	V	VI
1,0	1,11	1,25	1,41	1,59	1,8
1,0	1,14	1,32	1,45	1,72	2,1

I järgu tariifikoefitsient võrdub ühega. Kõik ülejäänud koefitsiendid näitavad, mitu korda antud järgu puhul saadav tasu ületab I järgu puhul saadava tasu. Näiteks kergetööstuses ja toiduainetetööstuses tasustatakse IV järgu töid I järgu töödest 41% kõrgemalt. Esimeses võrgus tasustatakse VI järgu töid I järgu töödest 1,8 korda kõrgemalt, teises aga 2,1 korda kõrgemalt.

Tariifi-palgemäär määrab kindlaks tasu suuruse ajaühikus - tunnis, päevas, kuus normi 100%-lise täitmise puhul. Teades I järgu tariifi-palgemäära ja tariifikoefitsienti, saab kindlaks teha igasuguse järgu palgamäära. Selleks korrutatakse I järgu palgamäär vastava järgu tariifikoefitsiendiga.

Igas tööstusharus kehtib mitu tariifi-palgemäära. Need erinevad üksteisest olenevalt tööttingimustest, sellest, kas tööd tasustatakse tüki- või ajatöösüsteemi järgi, ning antud tööstusharu või tootmisala tähtsusest.

5. Tööliste töö tasustamise vormid ja süsteemid

Meie rahvamajanduses on kasutusel kaks põhilist töötasuvormi: tükitöötasu, mille puhul palk sõltub valmistatud toodangu hulgast, ja ajatöötasu, mille puhul töö eest tasutakse sõltuvalt töötatud aja kestusest. Mõlemal juhul võib palka ühendada preemiatega.

Tüki- ja ajatöö tasustamine. Enamikku tööstustöolisest (ligikaudu kaht kolmandikku) tasustatakse tükitöö alusel. Selle tasustamisvormi puhul kehtestatakse iga de-

taili või operatsiooni kohta tööhinne, mis määrab kindlaks toodangu või tööühiku eest saadava tasu suuruse.

Tööhinde kindleksmääramise aluseks on tariifi-palgamäär ja tootlusnorm. Kui töölise palgamääraks on 4 rubla vahetuses ja tootlusnormiks 10 detaili, siis määratakse ühe detaili tööhindeks 40 kopikat ($40 \text{ rubla} : 10$). Täitnud normi 100%-liselt, teenib tööline 4 rubla ($40 \text{ kop.} \times 10$), s.t. oma tariifi-palgamäära. Kui valmistada vahetuses 14 detaili, siis moodustab palgasumma 5,6 rubla ($40 \text{ kop.} \times 14$).

Kui jaoskonnas on kehtestatud mitte tootlusnorm, vaid ajanorm (näiteks 5 tundi tootele), siis tuleb tööhinde suuruse määramiseks tunni-tariifimäära korrutada ajanormiga. Kui palgamäär on 60 kopikat tunnis, siis on selle toote tööhinne 3 rubla ($60 \text{ kop.} \times 5$).

Umber kolmandikku tööstustöolistest tasustatakse ajatöö alusel. Selle tasustamisnormi puhul sõltub palk töötatud aja kestusest ja töölise tariifijärgust. Ajatöö alusel tasustatakse eksperimentaal- ja katsesehhide töölisi, kraanajuhte, transpordi- ja abitöölisi, elektrikuid, veevärgitöölisi ja mõningaid muid abistavaid töölisi, kes ei tööta pidevalt samadel operatsioonidel, kellel puudub kindel tööde maht ja kelle tööde normeerimine on keerukas.

Tööliste töö tasustamise süsteemid. Kristatakse mitut tükitöötasusüsteemi. Enam kui veerand kõikidest töolistest tasustatakse otsese i n d i v i d u a a l s e t ü k i - t ö ö s ü s t e e m i alusel. Selle süsteemi puhul kehtestatakse igale töölisemale püsiv tööhinne, mille järgi tasustatakse kogu valmistatud kõlbliku toodangu eest. Kui kaevur raius põlevkivi kirkaga, siis sõltus tootlus ainult temast endast. Tootmise automatiseerimise ja mehhaniseerimise juurutamisega hakkas toodangu hulk olenema inimeste kollektiivi tööst (näiteks põlevkivi kaevandamisel kombainiga on vaja masinisti, puurijat, toestajat jt.). Seepärast rakendatakse tööde puhul, kus on kollektiivne töö, k o l l e k t i i v s e t t ü k i t ö ö t a s u, kusjuures töö eest tasutakse lõpptulemuste järgi. Kollektiivne palgasumma jaotatakse brigaadiliikmete vahel vastavalt iga tööliste kvalifikatsioonile ja tegelikult töötatud ajale.

P r o g r e s s i i v s e t ü k i t ö ö t a s u - s ü s t e e m i puhul tasutakse selle toodangu eest, mis on välja lastud üle tootmisülesande täitmise kindlaksmääratud protsendi, kõrgendatud hinnete järgi.

A k o r d - p r e m i a a l t ö ö t a s u s ü s - t e e m i puhul toimub palga ja preemia lõplik arvestus üksiktöölisele või tööliste grupile nende poolt tegelikult saadud toodangu alusel või kogu tööülesande täitmise eest ja toodangu plaani ületamise või töö ennetähtaegse lõpetamise eest. Kuni valmistoodangu saamiseni tasustatakse tööliste tööd tükitööhinnete alusel.

Ajatöötasul on kaks süsteemi - kuupalgasüsteem ja lihtne ajatöötasusüsteem.

Kuupalgasüsteemi puhul saavad töölised kuupalga sõltumatult kalendripäevade arvust kuus.

Lihtsa ajatöötasusüsteemi puhul tehakse palgasumma kindlaks antud järgu päeva-tariifipalgamäära korrutamiseega väljatöötatud vahetuste arvuga. Näiteks veebruaris on 24 tööpäeva. Päeva-palgamäär on 3 rubla, seega moodustab ajatöölise palk 72 rubla (3 rbl. x 24).

Premiaalsed töö tasustamise süsteemid.

Üle 60% tüki- ja ajatöölised saab lisaks palgale preemiat. Preemia ei ole lihtne palgalisa, vaid tasu heade töötulemuste eest.

Paljudes tööstusharudes tasustatakse töölisi premialse tükitöötasusüsteemi alusel. Peale tööhinnete saada va tasu saavad tükitöölised veel preemiat kuuplaani täitmise eest (kuni 20% tükipalgast) ja plaani ületamise iga protsendi eest (kuni 2% tükipalgast).

Mõnedes tööstusharudes saavad töölised preemiat esimest sorti toodete üleplaanalise väljalaskmise, tooraine ja materjalide kokkuhoiu, graafikust ja tehnoloogilistest parameetritest kinnipidamise ning muude kvalitatiivsete näitajate eest.

Tööline ei saa preemiat, kui ta ei täitnud kuu tootlusnorme, puudus põhjuseta töölt või kui tema süü tõttu tekkis praak.

Enamikku ajatöölisi tasustatakse premialse ajatöötasusüsteemi järgi. Nad saavad preemiat kuuplaanide täitmise ja ületamise, agregaatide ja jaoskondade häireteta teenindamise, seadmete tööseisakute ja avariide puudumise ning remonditööde õigeaegse ja kvaliteetse tegemise eest. Preemia suurus määratakse kindlaks sõltuvalt kutseala tähtsusest ja töötingimustest. Laohoidjad ja komplekteerijad saavad näiteks preemiat 10-15%, abi- ja transporditöölised ning praakijad 15-20%, põhitööstustöölised ja seadmeid remontivad töölised 25-30%, katse- ja eksperimentaaltehnikud ning katsetus- ja montaažitöödel töötavad

tootmistöölised aga kuni 40% tariifi-palgamäärast või kuupalgast.

Insenertehnilised töötajad ja mõned teenistujate kategooriad saavad toodangu omahinna alandamise eest preemiat kuni 20% kuupalgast omahinna alandamise plaani täitmisel ja kuni 2% kuupalgast omahinna üleplaaniilise alandamise iga 0,1% eest. Inseneritehniliste ja juhtivate töötajate preemiade üldmäär ei või ületada 40% kuupalgast.

Peale nende preemiade võivad kõik ettevõtte töötajad, sealhulgas ka töölised, saada ühekordseid preemiaid uue tehnika juurutamise eest, sotsialistliku võistluse tulemuste põhjal ning ettevõttefondidest.

Sisukord

I. SISSEJUHATUS	5
1. Kutsevaliku mõiste	7
2. Kutsevalikuõpetus	9
II. TEHKE KINDLAKS OMA EELDUSED	11
1. Tööd ja kutsed on erisugused	13
2. Inimesed on erinevad	14
3. Kehalised e. füüsilised eeldused	16
4. Võimed ja andekus	19
5. Harrastused	25
6. Kutsehuvi	32
7. Iseloom	34
8. Vead enese hindamisel	39
III. KUTSETE MAAILM	45
1. Miks inimene töötab?	47
2. Kutsed on muutuvad	48
3. Rahvastiku kutsealane jagunemine	52
4. Võimalused kutsevalikuks Eesti NSV-s	55
IV. TUTVUMINE KUTSETEGA	81
1. Kutsete rühmitamine	83
2. Mida on kutsest vaja teada	84
V. LÜHIÜLEVAADE ELUKUTSETEST	91
0. Akadeemilised kutsed	93
1. Administratiiv- ja juhtivad töötajad	101
2. Kantseleitöötajad	101
3. Kaubandustöötajad	102
4. Põllumajandus-, metsamajandustöötajad, kalurid, kütid	102
5. Kaevurid ja kivimurrutöötajad	104
6. Transpordi- ja kommunikatsioonitöötajad	105

7/8. Oskustöölised, tootmistöölised	108
9. Teenindusalal töötajad	117
VI. KUIDAS VALIDA ELUKUTSET	119
1. Kuidas saada vajalikke andmeid kutsete kohta	121
2. Moodustage ametiredel	122
3. Õppige tundma elulugusid	124
VII. KUIDAS OMANDADA KUTSET	125
1. Milliseid eeliseid pakub üldhariduslik keskkool	128
2. Millised võimalused on kesk-eriõppeasutustes õppijatel.....	131
3. Kelleks võib saada kutsekooli lõpetanu	134
4. Eesti NSV kutsekoolid	136
5. Eesti NSV kesk-eriõppeasutused	144
6. Eesti NSV kõrgemad õppeasutused	152
7. Esimene töökoht	157
VIII. TOOTMISE JUHTIMISE JA TÖÖ TASUSTAMISE PÕHIMÕTTED	159
1. Tootmise juhtimine	161
2. Tootmine ja töö tasustamine	162
3. Millest sõltub palk?	165
4. Töölise töö normeerimine	166
5. Töölise töö tasustamise vormid ja süsteemid	168

A.А. Сукамяти

ОСНОВЫ ВЫБОРА ПРОФЕССИИ

На эстонском языке

Тартуский государственный университет
ЭССР, г. Тарту, ул. Ёшкюоли, 18

Vastutav toimetaja E. Kosmets
Korrektor A. Tõldsepp

TRÜ rotaprint 1969. Paljundamisele antud 28. VIII 1969.
Trükipoognaid 10,88. Tingtrükipoognaid 10,32. Arvestus-
poognaid 7,69. Trükiaru 2500. Paber 30 x 42. 1/4.

MB 03443. Tell. nr. 667.

Tasuta

TASUTA